

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 16. junija 2015*

„Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Evropski trg banan v Italiji, Grčiji in na Portugalskem — Usklajevanje pri določanju cen — Dopustnost dokazov — Pravica do obrambe — Zloraba pooblastil — Dokaz o kršitvi — Izračun zneska globe“

V zadevi T-655/11,

FSL Holdings s sedežem v Antwerpnu (Belgija),

Firma Léon Van Parys s sedežem v Antwerpnu,

Pacific Fruit Company Italy SpA s sedežem v Rimu (Italija),

ki jih zastopajo P. Vlaemminck, C. Verdonck, B. Van Vooren in B. Gielen, odvetniki,

tožeče stranke,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopata M. Kellerbauer in A. Biolan, agenta,

tožena stranka,

zaradi, primarno, predloga za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije C(2011) 7273 final z dne 12. oktobra 2011 v zvezi s postopkom izvajanja člena 101 [PDEU] (Zadeva COMP/39.482 – Tropski sadeži (Banane)) ter, podredno, predloga za znižanje zneska globe,

SPLOŠNO SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi M. E. Martins Ribeiro (poročevalka), predsednica, S. Gervasoni in L. Madise, sodnika,

sodni tajnik: L. Grzegorzcyk, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. novembra 2014

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo

Dejansko stanje

- 1 Družbe FSL Holdings (v nadaljevanju: FSL), Firma Léon Van Parys (v nadaljevanju: LVP) in Pacific Fruit Company Italy SpA (v nadaljevanju: PFCI) (v nadaljevanju: vse skupaj: tožeče stranke ali skupina Pacific) s to tožbo predlagajo razglasitev ničnosti Sklepa Komisije C(2011) 7273 final z dne 12. oktobra 2011 v zvezi s postopkom izvajanja člena 101 [PDEU] (Zadeva COMP/39.482 – Tropski sadeži (Banane)) (v nadaljevanju: izpodbijani sklep).
- 2 Tožeče stranke se ukvarjajo z uvozom, trženjem in prodajo banan znamke Bonita v Evropi (točka 14 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Družbi LVP in PFCI ter gospodarski subjekti, ki so del iste skupine in v Evropi poslujejo z bananami, se lahko – odvisno od vira informacij – pojavljajo pod imeni „Pacific“, „Pacific Fruit“, „Bonita“ ali tudi „Noboa“, ker znamka Bonita pripada skupini Noboa (točki 15 in 16 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 3 Družba Chiquita Brands International Inc. (v nadaljevanju: Chiquita) je 8. aprila 2005 vložila vlogo za imuniteto na podlagi Obvestila Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 155, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002) za dejavnost distribucije in trženja banan, ananasa in drugega svežega sadja, uvoženega v Evropo. Ta vloga je bila registrirana pod opravilno številko COMP/39.188 – Banane (točka 79 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 4 Komisija Evropskih skupnosti je 3. maja 2005 družbi Chiquita v zvezi z domnevnim tajnim kartelom, ki se je nanašal na prodajo banan in ananasa v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP), odobrila pogojno imuniteto pred globami na podlagi točke 8(a) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (točki 79 in 345 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 5 Komisija je 15. oktobra 2008 sprejela Odločbo C(2008) 5955 final v zvezi s postopkom na podlagi člena [101 PDEU] (Zadeva COMP/39.188 – Banane) (povzetek v UL 2009, C 189, str. 12, v nadaljevanju: odločba v zadevi COMP/39.188 – Banane), v kateri je ugotovila, da so družba Chiquita, skupina Dole in družba Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert & Co. KG (v nadaljevanju: Weichert), ki je bila tedaj pod odločilnim vplivom skupine Del Monte, kršile člen 81 ES, ker so usklajeno ravnale s tem, da so usklajevale referenčne cene banan, ki so jih med letoma 2000 in 2002 vsak teden določale za Avstrijo, Belgijo, Dansko, Finsko, Nemčijo, Luksemburg, Nizozemsko in Švedsko (točka 80 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 6 Komisija je v okviru preiskave v zadevi COMP/39.188 – Banane opravila preglede v prostorih več uvoznikov banan, med drugim v prostorih družbe LVP v Antwerpnu (Belgija), 20. julija 2007 pa je več uvoznikom banan, med njimi družbama FSL in LVP, poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, vendar navedeni družbi nazadnje nista bili naslovnici odločbe v zadevi COMP/39.188 – Banane.
- 7 Komisija je 26. julija 2007 od italijanske davčne policije prejela kopije dokumentov, ki so bili v okviru nacionalne preiskave najdeni med pregledom na domu in v pisarni enega od zaposlenih pri skupini Pacific (točka 81 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 8 Generalni direktorat (GD) Komisije za konkurenco je 26. novembra 2007 družbo Chiquita ustno obvestil o tem, da bodo uslužbenci Komisije 28. novembra 2007 opravili pregled v prostorih družbe Chiquita Italia SpA. Ob tej priložnosti je bila družba Chiquita obveščena, da bo pod opravilno številko COMP/39.482 – Tropski sadeži (Banane) opravljena preiskava v zvezi z južno Evropo, pri čemer je bila opozorjena, da ji je bila odobrena pogojna imuniteta pred globami za celotno Evropsko skupnost in da mora zato sodelovati (točka 82 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 9 Komisija je med 28. in 30. novembrom 2007 opravila preglede v pisarnah uvoznikov banan v Italiji in Španiji na podlagi člena 20(4) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101 PDEU] in [102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) (točka 83 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 10 Komisija je med preiskavo zadevnim stranem, strankam in drugim udeležencem na trgu, zlasti pristaniščem in pristaniškim organom, poslala več zahtev za informacije, zadevne strani je pozvala, naj znova predložijo nekatere informacije in dokaze, ki so bili vključeni v preiskovalni spis zadeve COMP/39.188 – Banane, družbo Chiquita pa je še pozvala, naj opredeli dele ustnih izjav iz navedene zadeve, za katere meni, da so povezani tudi s to preiskavo (točka 84 obrazložitve izpodbijanega sklepa). GD za konkurenco je 9. februarja 2009 družbi Chiquita poslal dopis, s katerim jo je obvestil o trenutnem stanju glede njenega sodelovanja na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (točka 85 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 11 Komisija je 10. decembra 2009 sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v zadevi COMP/39.482 – Eksotično sadje (Banane) v zvezi z družbama Chiquita in Fruit Shippers Ltd ter tožečimi strankami. Potem ko je bil naslovnicam izpodbijanega sklepa omogočen dostop do spisa, so vse Komisijo seznanile s svojimi stališči in se udeležile zaslišanja 18. junija 2010 (točki 87 in 88 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 12 Komisija je 12. oktobra 2011 sprejela izpodbijani sklep.

Izpodbijani sklep

- 13 Komisija navaja, da se izpodbijani sklep nanaša na kartel, v katerega sta bili vključeni družba Chiquita in skupina Pacific ter je zadeval uvoz, trženje in prodajo banan v Grčiji, Italiji in na Portugalskem (južnoevropska regija) v obdobju od 28. julija 2004 do 8. aprila 2005 (točke 1, 73, od 93 do 95, 306 in 330 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 14 Postopek, ki ga je uvedla Komisija, se je nanašal na banane (sveže sadeže), izpodbijani sklep pa je zajemal tako nezorene (zelene) kot tudi zorene (rumene) banane. Banane se obravnavajo kot proizvod, ki je na voljo celo leto in se trži na tedenski osnovi, povpraševanje po njem pa se nekoliko spreminja glede na letni čas, saj je večje v prvih šestih mesecih leta in manjše v toplih poletnih mesecih. Banane se prodajajo pod imenom znamke ali brez znamke, po poreklu pa so lahko ali iz Evropske unije ali iz afriških, karibskih in pacifiških držav (držav AKP) ali iz držav, ki niso države AKP. Banane iz držav, ki niso države AKP, se v Unijo običajno uvažajo s Karibov, iz Srednje in Južne Amerike ter iz nekaterih afriških držav, v evropska pristanišča pa priplujejo s hladilnimi ladjami (točki 2 in 3 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 15 V obdobju, na katero se nanaša izpodbijani sklep, je uvoz banan v Evropsko skupnost urejala Uredba Sveta (EGS) št. 404/93 z dne 13. februarja 1993 o skupni ureditvi trga za banane (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 13, str. 388), ki je določala sistem, ki je temeljil na uvoznih kvotah in cenah. Uvozne kvote za banane so se določale letno in so se dodeljevale vsako četrletje z omejeno prilagodljivostjo med četrletji posameznega koledarskega leta (točka 53 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 16 V sektorju banan se je vzpostavilo razlikovanje med tremi kategorijami banan: bananami znamke Chiquita najboljše kakovosti, bananami druge kategorije znamk Dole in Del Monte ter bananami tretje kategorije ali t. i. „tretjimi“ bananami, ki so zajemale več drugih znamk, tudi znamko Bonita skupine Pacific in znamko Consul družbe Chiquita. Ta razdelitev po znamkah se je kazala tudi pri določanju cen banan (točka 27 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 17 Kar zadeva cene, se je v sektorju banan razlikovalo med cenama „T1“ in „T2“, pri čemer je oznaka „T1“ pomenila ceno „izročitve brez pristojbin“, torej brez carin in dovoljenj, „T2“ pa ceno „izročitve s plačanimi pristojbinami“ (točka 29 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 18 Sektor banan v Italiji, Grčiji in na Portugalskem je deloval na dveh ravneh, in sicer „zeleni“, na kateri so uvozniki zorilcem in trgovcem na debelo prodajali nezorene banane, in „rumeni“, na kateri so zorilci, uvozniki rumenih banan in trgovci na debelo drugim trgovcem na debelo, supermarketom in trgovcem na drobno prodajali rumene banane. V zadevnem obdobju sta družba Chiquita in skupina Pacific v južnoevropski regiji prodajali skoraj izključno zelene banane, vendar nista sklenili dolgoročnega pogodbenega sporazuma ali okvirne pogodbe s trgovci na debelo ali zorilci (točke 31, 32 in 39 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 19 Komisija navaja, da je bila cena „rumenih“ banan sestavljena iz cene „zelenih“ banan, določene teden ali dva prej, in marže, obračunane za zorenje in druge stroške, ki pa ni bila enotna v celotni južnoevropski regiji, zato je bila korelacija med cenami zelenih in rumenih banan v tej regiji manjša kot v drugih delih Unije (točka 33 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 20 V izpodbijanem sklepu se izraz „cena“, če ni dodatno pojasnjen, nanaša na ceno T2 za zelene banane (pred rabati in popusti) za prvo znamko vsake strani, torej znamko Chiquita oziroma Bonita (točka 42 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 21 Glavna akterja pri določanju cen pri družbi Chiquita v južni Evropi sta bila C1, ki je v času dejanskega stanja opravljal zlasti naloge [zaupno]¹, in C2, [zaupno]. Pri skupini Pacific sta bila glavna akterja P1, [zaupno], in P2, [zaupno]. Poleg tega so v zadevnem obdobju bili [zaupno] P3 [zaupno] in P4 [zaupno] (točki 12 in 18 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 22 Komisija pojasnjuje, da sta družba Chiquita in skupina Pacific v obdobju od 28. julija 2004 do vsaj „15. tedna trženja“ leta 2005 usklajevali svojo strategijo cen v Grčiji, Italiji in na Portugalskem, kar zadeva prihodnje cene, ravni cen ter spremembe in/ali gibanja cen, izmenjevali pa sta si tudi informacije o prihodnjem ravnanju na trgu, kar zadeva cene (točki 94 in 187 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 23 Komisija meni, da zadevna dejstva pomenijo sporazum v smislu člena 101(1) PDEU, saj sta se zadevni podjetji izrecno dogovorili o določenem ravnanju na trgu in tako zavestno nadomestili tveganja konkurence s praktičnim sodelovanjem. Komisija tudi meni, da bi zadevno ravnanje ali njegovi deli – tudi če ne bi bilo dokazano, da sta strani izrecno pripravili skupen načrt, ki je pomenil sporazum – vseeno tvorili usklajeno ravnanje v smislu člena 101(1) PDEU in da je komunikacija med stranema vplivala na njuno ravnanje pri določanju cen banan za južno Evropo (točke od 188 do 195 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 24 Komisija meni, da je ravnanje obeh strani enotna in trajajoča kršitev člena 101 PDEU, saj so bili ugotovljeni sporazumi in/ali usklajena ravnanja del celostnega sistema s ciljem določiti smernice njunega ravnanja na trgu in omejiti njuno posamično tržno ravnanje, da bi tako dosegli enak protikonkurenčni in enoten gospodarski cilj, to je omejevanje ali izkrivljanje običajnega gibanja cen v sektorju banan v Italiji, Grčiji in na Portugalskem ter izmenjavo informacij v zvezi s tem (točke od 209 do 213 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 25 Komisija pojasnjuje, da so bile v členu 2 Uredbe Sveta št. 26 z dne 4. aprila 1962 o uporabi nekaterih pravil konkurence v proizvodnji in trgovini s kmetijskimi proizvodi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 3, zvezek 1, str. 6) – ki je veljala v času dejanskega stanja in določala, da se člen 101 PDEU

1 — Prikriti zaupni podatki. Da bi zagotovili anonimnost zadevnih oseb, so bila njihova imena nadomeščena z začetnico imena podjetja, za katero so delale („C“ za družbo Chiquita in „P“ za skupino Pacific), ki ji sledi številka. Poleg tega sta bili imeni odvetnikov, ki sta zastopala družbo Chiquita med upravnim postopkom, nadomeščeni z A1 in A2, ime pravnega svetovalca skupine Pacific pa je bilo nadomeščeno z A3.

uporablja za vse dogovore, odločbe in ravnanja, povezane s proizvodnjo in trženjem različnih proizvodov, vključno s sadjem – navedene izjeme od uporabe člena 101 PDEU. Ker v obravnavani zadevi pogoji za uporabo teh izjem niso bili izpolnjeni, je Komisija ugotovila, da za zadevna ravnanja ni bilo mogoče priznati izjeme na podlagi člena 2 Uredbe št. 26 (točke od 172 do 174 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 26 Komisija je za določitev zneska glob v izpodbijanem sklepu uporabila določbe iz Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe (ES) št. 1/2003 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205, v nadaljevanju: smernice iz leta 2006), in obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002.
- 27 Komisija je določila osnovni znesek globe, ki se naloži, ki ga sestavljata znesek, ki lahko znaša do 30 % vrednosti zadevne prodaje podjetja glede na stopnjo teže kršitve, pomnoženo s številom let sodelovanja podjetja pri kršitvi, in dodaten znesek, ki znaša od 15 do 25 % vrednosti prodaje, neodvisno od trajanja sodelovanja pri kršitvi (točka 319 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 28 Izračunani osnovni zneski glob, ki se naložita, so znašali:
- 47.922.000 EUR za družbo Chiquita;
  - 11.149.000 EUR za skupino Pacific (točka 334 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 29 Ob upoštevanju posebnih okoliščin zadeve COMP/39.188 – Banane (glej točko 5 zgoraj) je bil osnovni znesek globe v navedeni zadevi zmanjšan za 60 %, da sta se tako upoštevala posebna regulativna ureditev v sektorju banan in dejstvo, da se je usklajevanje nanašalo na referenčne cene. Ker to dvoje za obravnavano zadevo ne drži, je Komisija menila, da je treba za vsa zadevna podjetja uporabiti le 20-odstotno zmanjšanje osnovnega zneska. Tako je Komisija navedla, da kljub precejšnji podobnosti regulativnih ureditev, ki sta se uporabljali v času nastanka kršitve v zadevi COMP/39.188 – Banane in v obravnavani zadevi, določanje cen v obravnavani zadevi ni zadevalo referenčnih cen, ki v južni Evropi niso obstajale, in da obstajajo celo dokazi o tem, da je tajno dogovarjanje vključevalo tudi cene na ravni dejanskih cen (točke od 336 do 340 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 30 Po tej prilagoditvi so bili določeni ti osnovni zneski glob, ki se naložita:
- 38.337.600 EUR za družbo Chiquita;
  - 8.919.200 EUR za skupino Pacific (točka 341 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 31 Družbi Chiquita je bila na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 odobrena imuniteta pred globami (točke od 345 do 352 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Ker v zvezi s skupino Pacific ni bila opravljena nobena druga prilagoditev, zaokroženi končni znesek globe te skupine znaša 8.919.000 EUR.
- 32 Izrek izpodbijanega sklepa se glasi:

„Člen 1

Naslednja podjetja so od 28. julija 2004 do 8. aprila 2005 kršila člen 101 Pogodbe s sodelovanjem pri enotnem in trajajočem sporazumu in/ali usklajenem ravnanju v zvezi z določanjem prodajnih cen banan v treh južnoevropskih državah, tj. v Italiji, Grčiji in na Portugalskem:

- (a) Chiquita Brands International, Inc., Chiquita Banana Company BV, Chiquita Italia SpA,
- (b) FSL Holdings NV, Firma Leon Van Parys NV, Pacific Fruit Company Italy SpA.

Člen 2

Za kršitve iz člena 1 se naložijo te globe:

- (a) Chiquita Brands International, Inc., Chiquita Banana Company BV, Chiquita Italia SpA, solidarno odgovorna: 0 EUR,
- (b) FSL Holdings NV, Firma Leon Van Parys NV, Pacific Fruit Company Italy SpA, solidarno odgovorna: 8.919.000 EUR.

[...]“

Postopek in predlogi strank

- 33 Tožeče stranke so v sodnem tajništvu Splošnega sodišča to tožbo vložile 22. decembra 2011.
- 34 Na podlagi poročila sodnika poročevalca je Splošno sodišče (drugi senat) odločilo, da začne ustni del postopka in v okviru ukrepov procesnega vodstva, določenih v členu 64 svojega poslovnika, zastavi pisno vprašanje Komisiji ter pozvalo stranke, naj predložijo dokumente. Stranke so se na ta poziv odzvale v predpisanem roku. Vendar je Komisija zavrnila predložitev nekaterih zahtevanih dokumentov, za katere je menila, da so zaupni.
- 35 Splošno sodišče je s sklepom z dne 24. oktobra 2014 Komisiji na podlagi členov 65(b), 66(1) in 67(3), drugi pododstavek, Poslovnika odredilo, naj predloži dokumente, za katere trdi, da so zaupni. Komisija je tej zahtevi ugodila v predpisanem roku. Ker je Splošno sodišče menilo, da navedeni dokumenti niso nujni za rešitev spora, so bili izločeni iz spisa in niso bili poslani tožečim strankam.
- 36 Stranke so na obravnavi 4. novembra 2014 podale ustne navedbe in odgovorile na ustna vprašanja Splošnega sodišča.
- 37 Tožeče stranke Splošnemu sodišču predlagajo, naj:
- primarno, izpodbijani sklep razglasi za ničen v delu, v katerem je navedeno, da so kršile člen 101 PDEU (razglasitev ničnosti členov 1 in 2 izpodbijanega sklepa v delu, v katerem se nanašata nanje);
  - podredno, člen 2 izpodbijanega sklepa razglasi za ničen v delu, v katerem jim nalaga globo v višini 8.919.000 EUR, globa pa naj se zmanjša v skladu z argumenti, navedenimi v tožbi;
  - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 38 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- tožbo zavrne;
  - tožečim strankam naloži plačilo stroškov postopka.

Pravo

- 39 Tožeče stranke se v utemeljitev tožbe sklicujejo na štiri tožbene razloge. Prvi se nanaša na bistvene kršitve postopka in na kršitev pravice do obrambe. Drugi se nanaša na zlorabo pooblastil. Tretji se nanaša na napačne ugotovitve iz izpodbijanega sklepa, ker naj v njem ne bi bilo pravno zadostno dokazano, da so tožeče stranke kršile člen 101(1) PDEU, na napačno presojo dokazov in na

neprimernost predloženih dokazov za ugotovitev, da je podana kršitev. Četrti in zadnji tožbeni razlog se nanaša na kršitev člena 23(3) Uredbe št. 1/2003 in smernic iz leta 2006 zaradi napačne presoje teže kršitve, njenega trajanja in olajševalnih okoliščin ter na kršitev načela prepovedi diskriminacije pri določitvi globe.

- 40 Tožeče stranke v uvodnem delu, naslovljenem „Opis zadevnega sektorja“, opisujejo značilnosti evropskega trga banan na splošno in posebej tega trga v južni Evropi. Na obravnavi so pojasnile, da so želele z deli svojih pisanj, v katerih so obravnavale to temo, Splošnemu sodišču pojasniti okvir zadeve in da ti deli ne vsebujejo konkretnih očitkov zoper izpodbijani sklep, kar je bilo zabeleženo v zapisnik obravnave.

I – Primarni predlog za razglasitev ničnosti izpodbijanega sklepa

A – Tožbeni razlog v zvezi z bistvenimi kršitvami postopka in kršitvijo pravice do obrambe

- 41 V okviru prvega tožbenega razloga se tožeče stranke sklicujejo na bistvene kršitve postopka in kršitev pravice do obrambe, ker je Komisija uporabila dokumente, pridobljene le za namene nacionalne davčne preiskave, in dokumente iz drugih spisov ter je nezakonito vplivala na družbo, ki je zaprosila za imuniteto. Vendar se tožeče stranke v utemeljitev zadnjenedenega očitka sklicujejo na iste elemente kot v utemeljitev tožbenega razloga, ki se nanaša na zlorabo pooblastil, kar so potrdile na obravnavi, zato je treba te elemente obravnavati v okviru preučitve navedenega tožbenega razloga.

1. Uvodne ugotovitve

- 42 Na prvem mestu je treba spomniti, da na podlagi ustaljene sodne prakse v pravu Unije velja načelo proste presoje dokazov in da je edino upoštevno merilo za presojo predloženih dokazov njihova verodostojnost (sodba Splošnega sodišča z dne 8. julija 2004 v združenih zadevah JFE Engineering in drugi/Komisija, T-67/00, T-68/00, T-71/00 in T-78/00, ZOdl., str. II-2501, točka 273; sodbi Dalmine/Komisija, T-50/00, ZOdl., str. II-2395, točka 72, in z dne 12. decembra 2012, Almamet/Komisija, T-410/09, točka 38).
- 43 Vendar iz ustaljene sodne prakse prav tako izhaja, da je spoštovanje temeljnih pravic pogoj za zakonitost aktov Unije, zato v Uniji ni mogoče dopustiti ukrepov, ki niso združljivi s spoštovanjem teh pravic (glej sodbo Sodišča z dne 3. septembra 2008 v združenih zadevah Kadi in Al Barakaat International Foundation/Svet in Komisija, C-402/05 P in C-415/05 P, ZOdl., str. I-6351, točka 284 in navedena sodna praksa; sodbo Splošnega sodišča z dne 14. oktobra 2009, Bank Melli Iran/Svet, T-390/08, ZOdl., str. II-3967, točka 70, in zgoraj v točki 42 navedeno sodbo Almamet/Komisija, točka 39).
- 44 Torej v pravu Unije ni mogoče dopustiti dokazov, zbranih v popolnem nasprotju s postopkom, določenim za njihovo zbiranje, katerega namen je zavarovati temeljne pravice zadevnih oseb. Neuporabo tega postopka je treba torej obravnavati kot „bistveno kršitev postopka“ v smislu člena 263, drugi odstavek, PDEU. Na podlagi sodne prakse pa ima bistvena kršitev postopka posledice, in sicer ne glede na to, ali je navedena kršitev stranki, ki se sklicuje nanjo, povzročila škodo (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 6. aprila 2000, Komisija/ICI, C-286/95 P, Recueil, str. I-2341, točki 42 in 52, in zgoraj v točki 42 navedeno sodbo Almamet/Komisija, točka 39).
- 45 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je bilo že odločeno, da je zakonitost posredovanja informacij, ki so bile zbrane na podlagi nacionalnega kazenskega prava in jih nacionalni državni tožilec ali nacionalni organi, pristojni za konkurenco, posredujejo Komisiji, vprašanje, za katero se uporabi nacionalno pravo. Poleg tega sodišče Unije ni pristojno za to, da z vidika nacionalnega prava nadzira zakonitost

akta, ki ga je izdal nacionalni organ (glej sodbo Sodišča z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, C-407/04 P, ZOdl., str. I-829, točka 62, in zgoraj v točki 42 navedeno sodbo z dne 8. julija 2004, Dalmine/Komisija, točka 86 in navedena sodna praksa).

- 46 Ker torej nacionalno sodišče posredovanja zadevnih dokumentov ni razglasilo za nezakonito, teh dokumentov ni mogoče šteti za nedopustne dokaze, ki bi jih bilo treba izločiti iz spisa (zgoraj v točki 45 navedena sodba z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, točka 63).
- 47 Na drugem mestu je treba opozoriti, da je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da je pravica do obrambe v vseh postopkih, ki lahko pripeljejo do sankcij, zlasti glob ali periodičnih denarnih kazni, kot je postopek iz Uredbe št. 1/2003, temeljna pravica, ki je sestavni del splošnih pravnih načel, katerih upoštevanje zagotavlja sodišče Unije (glej zgoraj v točki 42 navedeno sodbo Almamet/Komisija, točka 21 in navedena sodna praksa).
- 48 V zvezi s tem je treba omeniti, da je upravni postopek na podlagi Uredbe št. 1/2003, ki poteka pred Komisijo, razdeljen na dve ločeni in zaporedni fazi, od katerih ima vsaka svojo notranjo logiko, in sicer na predhodno preiskovalno fazo na eni strani in kontradiktorno fazo na drugi strani. Namen predhodne preiskovalne faze, v kateri Komisija uporablja preiskovalna pooblastila iz te uredbe in ki traja do sprejetja obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, je Komisiji omogočiti, da zbere vse upoštevne elemente, ki potrjujejo ali ne potrjujejo obstoja kršitve pravil o konkurenci, ter sprejme prvo stališče o usmeritvi in o nadaljevanju postopka. Nasprotno pa mora kontradiktorna faza, ki traja od obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah do sprejetja dokončnega sklepa, Komisiji omogočiti, da se dokončno opredeli do očitane kršitve (glej sodbo Sodišča z dne 3. septembra 2009, Prym in Prym Consumer/Komisija, C-534/07 P, ZOdl., str. I-7415, točka 27, in zgoraj v točki 42 navedeno sodbo Dalmine/Komisija, točka 24 in navedena sodna praksa).
- 49 Prvič, predhodna preiskovalna faza se začne, ko Komisija pri izvajanju pooblastil, ki so ji podeljena s členoma 18 in 20 Uredbe št. 1/2003, sprejme ukrepe, ki se navezujejo na očitek storitve kršitve in imajo pomembne posledice za položaj osumljenih podjetij (sodbi Sodišča z dne 15. oktobra 2002 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P in C-254/99 P, Recueil str. I-8375, točka 182, in z dne 21. septembra 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija, C-105/04 P, ZOdl., str. I-8725, točka 38; zgoraj v točki 42 navedena sodba Almamet/Komisija, točka 25).
- 50 Drugič, iz sodne prakse izhaja, da je zadevno podjetje šele na začetku upravne kontradiktorne faze z obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah obveščeno o vseh bistvenih elementih, na katere se Komisija opira v tej fazi postopka, in da ima to podjetje pravico do vpogleda v spis, da se zagotovi dejansko izvajanje njegove pravice do obrambe. Zato lahko zadevno podjetje šele po tem, ko je bilo poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, v celoti uveljavlja pravico do obrambe (glej zgoraj v točki 42 navedeno sodbo Almamet/Komisija, točka 25 in navedena sodna praksa). Če bi se namreč zgoraj navedena pravica razširila na obdobje pred posredovanjem obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, bi bila učinkovitost preiskave Komisije ogrožena, ker bi zadevno podjetje lahko že v fazi predhodne preiskave Komisije izvedelo, s katerimi informacijami je Komisija že seznanjena in katere je torej še mogoče skrivati (zgoraj v točki 45 navedena sodba z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, točka 60, in zgoraj v točki 42 navedena sodba Almamet/Komisija, točka 25).
- 51 Vendar pa preiskovalni ukrepi, ki jih Komisija sprejme v predhodni preiskovalni fazi, zlasti zahtevki za informacije in pregledi na podlagi členov 18 in 20 Uredbe št. 1/2003, po svoji naravi pomenijo očitek kršitve in imajo lahko pomembne posledice za položaj osumljenih podjetij. Zato je treba preprečiti, da bi bila pravica do obrambe nepopravljivo kršena v tej fazi upravnega postopka, saj so preiskovalni ukrepi lahko odločilni za pridobitev dokazov o nezakonitosti ravnanj podjetij, za katera lahko ta odgovarjajo (glej zgoraj v točki 42 navedeno sodbo Almamet/Komisija, točka 26 in navedena sodna praksa).

- 52 Tako je s členom 20(4) Uredbe št. 1/2003 Komisiji naloženo, da obrazloži sklep, s katerim odredi pregled, tako da navede njegov predmet in cilj, kar je temeljna zahteva, katere namen je izkazati upravičenost predvidenega posega v prostore zadevnih podjetij in tem podjetjem omogočiti, da se seznanijo z obsegom svoje obveznosti sodelovanja ter hkrati ohranijo svojo pravico do obrambe (sodbi Sodišča z dne 21. septembra 1989 v združenih zadevah Hoechst/Komisija, 46/87 in 227/88, Recueil str. 2859, točka 29, in z dne 22. oktobra 2002, Roquette Frères, C-94/00, Recueil str. I-9011, točka 47; sodbi Splošnega sodišča z dne 11. decembra 2003, Minoan Lines/Komisija, T-66/99, Recueil str. II-5515, točka 54; z dne 8. marca 2007, France Télécom/Komisija, T-339/04, ZOdl., str. II-521, točka 57, in zgoraj v točki 42 navedena sodba Almamet/Komisija, točka 28).
- 53 Komisija mora tako čim natančneje navesti to, kar se išče, in elemente, na katere se mora nanašati pregled. Taka zahteva je postavljena za zavarovanje pravice zadevnih podjetij do obrambe, saj bi bile te pravice močno omajane, če bi se lahko Komisija v zvezi s podjetji sklicevala na dokaze, ki bi bili pridobljeni med pregledom, niso pa povezani s predmetom in namenom tega pregleda (sodba Sodišča z dne 17. oktobra 1989, Dow Benelux/Komisija, 85/87, Recueil str. 3137, točka 18, in zgoraj v točki 52 navedena sodba Roquette Frères, točka 48; zgoraj v točki 52 navedena sodba Minoan Lines/Komisija, točka 55, in zgoraj v točki 42 navedena sodba Almamet/Komisija, točka 29).
- 54 Čeprav torej iz sodne prakse izhaja, da Komisija informacij, ki jih zbere med preverjanji, ne sme uporabiti za druge namene, kot so navedeni v nalogu ali sklepu o preverjanju, pa to ne pomeni, da Komisija ne more začeti postopka preiskave, da bi preverila točnost informacij, do katerih je po naključju prišla med predhodnim pregledom, ali jih dopolnila, če te informacije kažejo na obstoj ravnanj v nasprotju s pravili o konkurenci iz Pogodbe, saj bi taka prepoved presegla to, kar je potrebno za ohranitev poslovne skrivnosti in pravice do obrambe, in bi pomenila neupravičeno oviro Komisiji pri opravljanju nalog nadzora nad spoštovanjem pravil o konkurenci na notranjem trgu in odkrivanja kršitev členov 101 PDEU in 102 PDEU (zgoraj v točki 53 navedena sodba Dow Benelux/Komisija, točke od 17 do 19, in zgoraj v točki 49 navedena sodba Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, točke od 298 do 301; zgoraj v točki 42 navedena sodba Almamet/Komisija, točka 30).
- 55 V okviru take nove preiskave ima Komisija pravico zahtevati nove kopije dokumentov, ki jih je pridobila med prvo preiskavo, ter jih uporabiti kot dokaze v zadevi, na katero se nanaša druga preiskava, ne da bi to vplivalo na pravico zadevnih podjetij do obrambe (glej v tem smislu zgoraj v točki 49 navedeno sodbo Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, točke od 303 do 305, in zgoraj v točki 42 navedeno sodbo Almamet/Komisija, točka 30).
- 56 Na tretjem mestu je treba ugotoviti, da odločitev, da se postopek razdeli, kar je pomeni uvedbo enega ali več novih preiskovalnih postopkov, spada v diskrecijsko pravico Komisije pri izvajanju pristojnosti, ki so ji podeljene s Pogodbo na področju konkurenčnega prava (glej v tem smislu zgoraj v točki 53 navedeno sodbo Dow Benelux/Komisija, točke od 17 do 19; zgoraj v točki 49 navedeno sodbo Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, točke od 446 do 449, in sodbo Splošnega sodišča z dne 19. maja 2010, Wieland-Werke in drugi/Komisija, T-11/05, neobjavljena v ZOdl., točka 101).
- 57 Tako ima Komisija iz objektivnih razlogov pravico ločiti in združiti postopke (sodbi Splošnega sodišča z dne 12. septembra 2007, Prym in Prym Consumer/Komisija, T-30/05, neobjavljena v ZOdl., točka 64, in z dne 13. julija 2011, Polimeri Europa/Komisija, T-59/07, ZOdl., str. II-4687, točka 100).
- 58 Tožbeni razlog, ki ga navaja tožeča stranka, je treba preučiti ob upoštevanju teh načel.

2. Očitek v zvezi s tem, da so bili kot dokazi uporabljeni dokumenti, ki jih je posredoval italijanski davčni organ

- 59 Tožeče stranke opozarjajo, da velik del trditev Komisije temelji na dokumentih, ki jih je posredoval italijanski davčni organ Guardia di Finanza (finančna policija), zasegel pa jih je med nacionalno davčno preiskavo, in sicer na ročno napisanih zapiskih P1.
- 60 Tožeče stranke trdijo, da niso bile obveščene o posredovanju teh dokumentov, ki naj bi bili v spisu Komisije shranjeni skoraj dve leti, preden so jim bili predloženi, zato naj ne bi mogle uveljavljati italijanskih procesnih jamstev, da bi preprečile njihovo predložitev Komisiji in njihovo uporabo med preiskavo, niti naj ne bi mogle izvajati svoje pravice do obrambe.
- 61 Po mnenju tožečih strank minimalna procesna jamstva, določena s členom 12(1) Uredbe št. 1/2003, ki jih je treba po analogiji uporabiti v obravnavani zadevi, nasprotujejo uporabi zadevnih dokumentov v tem postopku. Poleg tega naj dovoljenje, ki ga je Guardia di Finanza pridobila od Procuratore della Repubblica (državnega tožilca) v Rimu (Italija) za uporabo navedenih dokumentov v upravne namene, ne bi veljalo za ta postopek, saj naj bi imele globe, ki jih naloži Komisija na področju konkurence, kazensko naravo v smislu člena 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950 (v nadaljevanju: EKČP).
- 62 Zato tožeče stranke predlagajo, naj se zadevni dokumenti izločijo iz spisa in naj se ne upoštevajo kot dokazi v tej zadevi.
- 63 Komisija trdi, da je zakonitost posredovanja dokumentov, ki so bili pridobljeni na podlagi nacionalnega kazenskega prava, ki ga opravijo nacionalni organi, odvisna od nacionalne zakonodaje, pri čemer se dokument šteje za nedopusten, le če je nacionalno sodišče razglasilo, da je bilo posredovanje nezakonito. Vendar pa naj bi v obravnavani zadevi Procuratore della Repubblica v Rimu nasprotno dovolil uporabo zadevnih dokumentov v administrativne namene. V zvezi s tem Komisija zavrača trditev, da imajo postopki na podlagi konkurenčnega prava Unije kazensko naravo.
- 64 Komisija tudi trdi, da se člen 12(2) Uredbe št. 1/2003 nanaša le na izmenjavo informacij v Evropski mreži za konkurenco in Komisiji ne prepoveduje prejemanja dokumentov iz drugih virov.
- 65 Treba je razlikovati med vprašanjem dopustnosti dokumentov, ki so jih italijanski organi v obravnavani zadevi posredovali kot dokaze, od vprašanja zagotavljanja pravice tožečih strank do obrambe. Iz argumentacije tožečih strank namreč izhaja, da, prvič, izpodbijajo dopustnost navedenih dokumentov kot dokazov in, drugič, trdijo, da jim je bila kršena pravica do obrambe.

a) Dokumenti, ki se izpodbijajo kot nedopustni dokazi

- 66 Uvodoma je treba ugotoviti, da je Komisija od dokumentov, ki ji jih posredovala Guardia di Finanza, kot dokaze v tej zadevi uporabila štiri strani zapiskov, ki jih je napravil P1, in sicer dve strani zapiskov v zvezi s kosilom 28. julija 2004 in dve strani zapiskov iz avgusta 2004. Poleg teh štirih strani se je Komisija sklicevala še na nekaj drugih strani zapiskov P1, ki ji jih je posredovala Guardia di Finanza, da bi tako podkrepila verodostojnost dokazov za kršitev, to je verodostojnost zapiskov P1 (glej točko 210 v nadaljevanju) in njegovo neposredno sodelovanje pri upravljanju skupine Pacific (glej točko 295 v nadaljevanju), vendar se na te strani ni opirala kot na dokaze za kršitev.
- 67 V zvezi s štirimi stranmi zapiskov, ki so bile uporabljene kot dokazi za kršitev, je treba opozoriti, da iz spisa izhaja, da je Komisija dve strani zapiskov v zvezi s kosilom 28. julija 2004 našla tudi med pregledi v prostorih skupine Pacific v Rimu.

- 68 Torej je treba ugotoviti, da sta dve strani zapiskov v zvezi s kosilom 28. julija 2004 v spis obravnavane zadeve vključeni neodvisno od vprašanja dopustnosti dokumentov, ki jih je posredovala Guardia di Finanza. Ob tem so tožeče stranke med obravnavo potrdile, da ne izpodbijajo niti zakonitosti pregledov, ki jih je opravila Komisija v okviru te zadeve, kar je bilo zabeleženo v zapisniku obravnave, niti, posledično, dopustnosti dokumentov, zbranih med temi pregledi, kot dokazov.
- 69 Vsekakor iz sodne prakse, navedene v točkah 54 in 55 zgoraj, izhaja, da čeprav Komisija informacij, ki jih zbere med preverjanji, ne sme uporabiti za druge namene, kot so navedeni v nalogu ali sklepu o preverjanju, pa iz tega ni mogoče sklepati, da Komisija ne more začeti postopka preiskave, da bi tako preverila točnost informacij, do katerih je po naključju prišla med predhodnim pregledom, ali jih dopolnila, če te informacije kažejo na obstoj ravnanj v nasprotju s pravili o konkurenci iz Pogodbe, in da ima Komisija v okviru take nove preiskave pravico zahtevati nove kopije dokumentov, ki jih je pridobila med prvo preiskavo, ter jih uporabiti kot dokazna sredstva v zadevi, na katero se nanaša druga preiskava, ne da bi to vplivalo na pravico zadevnih podjetij do obrambe.
- 70 Iz navedenega izhaja, da se od dokumentov, ki jih je posredovala Guardia di Finanza in na katere se je Komisija oprla pri dokazovanju kršitve v tej zadevi, izpodbija le dopustnost dveh strani zapiskov iz avgusta 2004.
- b) Dopustnost dokumentov, ki jih je kot dokaze posredoval italijanski davčni organ
- 71 Tožeče stranke trdijo, da jamstva iz člena 12(2) Uredbe št. 1/2003, ki določa, da se lahko informacije, ki si jih izmenjajo Komisija in organi držav članic, pristojni za konkurenco, uporabljajo kot dokazno sredstvo samo „v zvezi s predmetom, za katerega jih je organ, ki jih pošilja, zbral“, onemogočajo uporabo dokumentov, ki so jih v obravnavani zadevi kot dokaze posredovali italijanski davčni organi.
- 72 Tožeče stranke menijo, da Uredba št. 1/2003, čeprav se načeloma uporablja le v Evropski mreži za konkurenco, uvaja sklop minimalnih standardov in procesnih jamstev, katerih področje uporabe bi bilo treba razširiti na vse informacije, ki jih Komisija uporabi kot dokaz v preiskavi na področju konkurence. Kakršna koli drugačna razlaga bi privedla do neutemeljenega razlikovanja, ki bi Komisiji omogočilo sodelovanje z nacionalnimi organi, ki niso del Evropske mreže za konkurenco, da bi tako pridobila dokaze na manj omejen in reguliran način, ki bi ji omogočil izogibanje procesnim jamstvom in omejitvam, določenim z Uredbo št. 1/2003.
- 73 Tožeče stranke trdijo, da je bilo zato mogoče dokumente iz obravnavane zadeve uporabiti kot dokaz le v nacionalni davčni preiskavi, za namene katere so bili zbrani, ne pa v preiskavi na področju konkurence, da bi se tako dokazala kršitev člena 101 PDEU. Kakršna koli drugačna razlaga naj bi pomenila temeljno kršitev njihove pravice do obrambe in notranjih postopkovnih pravil, ki se uporabljajo posebej za preiskave na področju konkurence.
- 74 To argumentacijo je treba zavrnilo. Ni mogoče trditi, da so, ker je Komisija kot dokaze v postopku, urejenem z Uredbo št. 1/2003, uporabila dokumente, ki so jih kateri koli nacionalni organi zbrali za druge namene in ne zaradi uporabe členov 101 PDEU in 102 PDEU ter za druge namene, kot so tisti, na katere se nanaša preiskava, ki jo vodi Komisija, kršena jamstva, določena s členom 12(2) Uredbe št. 1/2003.
- 75 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je bil z Uredbo št. 1/2003 odpravljen prejšnji centralizirani sistem in da je bilo v skladu z načelom subsidiarnosti vzpostavljeno obsežnejše sodelovanje z nacionalnimi organi, pristojnimi za konkurenco, ki jim je bila v ta namen podeljena pristojnost izvajanja konkurenčnega prava Unije. Uredba temelji na tesnem sodelovanju, ki naj bi se razvilo med Komisijo in organi držav članic, pristojnimi za konkurenco, ki so organizirani v mrežo (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 8. marca 2007, France Télécom/Komisija, T-339/04, ZOdl., str. II-521, točka 79).

- 76 Namen člena 12 Uredbe št. 1/2003, ki spada v poglavje IV, naslovljeno „Sodelovanje“, je torej urediti izmenjavo informacij v mreži, ki jo tvorijo Komisija in organi držav članic, pristojni za konkurenco, da se omogoči kroženje informacij v tej mreži, hkrati pa se podjetjem zagotovi spoštovanje ustreznih procesnih jamstev.
- 77 Komisija je v obrazložitvi, priloženi predlogu Uredbe št. 1/2003, pojasnila:
- „Odstavek 1 [člena 12] določa pravno podlago za kakršno koli izmenjavo informacij med Komisijo in organi držav članic, pristojnimi za konkurenco, ter njihovo uporabo kot dokaznega sredstva v postopkih za uporabo konkurenčnega prava Skupnosti [...] Cilj je omogočiti prenos zadeve z enega organa, pristojnega za konkurenco, na drugega zaradi učinkovitega dodeljevanja zadev. Z odstavkom 2 so določene meje uporabe informacij, posredovanih na podlagi odstavka 1, da se zadevnim podjetjem zagotovijo ustrezna procesna jamstva.“
- 78 Prepoved iz člena 12(2) Uredbe št. 1/2003 – da se informacije, ki so jih zbrali Komisija in organi držav članic, pristojni za konkurenco, na podlagi svojih preiskovalnih pooblastil, uporabijo kot dokazi za druge namene, kot so tisti, za katere so bile pridobljene – je odgovor na posebno potrebo, in sicer potrebo zagotoviti spoštovanje postopkovnih jamstev, ki so določena v zvezi z zbiranjem informacij, ki ga Komisija in nacionalni organi, pristojni za konkurenco, opravljajo v okviru svojih nalog, hkrati pa omogočiti izmenjavo informacij med temi organi. Vendar iz te prepovedi ni mogoče samodejno izpeljati splošne prepovedi Komisiji, da kot dokaz uporabi informacije, ki jih je pridobil drug nacionalni organ pri opravljanju svojih nalog.
- 79 Poleg tega je očitno, da bi taka splošna prepoved povzročila nevzdržnost dokaznega bremena, ki ga nosi Komisija v zvezi z ravnanji v nasprotju s členoma 101 PDEU in 102 PDEU, in bi bila torej nezdržljiva z nalogo nadzora nad pravilno uporabo teh določb, ki ji je podeljena s Pogodbama.
- 80 Iz sodne prakse, navedene v točkah 45 in 46 zgoraj, izhaja, da je zakonitost posredovanja informacij, ki so bile zbrane na podlagi nacionalnega kazenskega prava in jih nacionalni državni tožilec ali nacionalni organi, pristojni za konkurenco, posredujejo Komisiji, vprašanje, za katero velja nacionalno pravo. Poleg tega sodišče Unije ni pristojno za to, da z vidika nacionalnega prava nadzira zakonitost akta, ki ga je izdal nacionalni organ. Ker torej nacionalno sodišče posredovanja zadevnih dokumentov ni razglasilo za nezakonito, teh dokumentov ni mogoče šteti za nedopustne dokaze, ki bi jih bilo treba izločiti iz spisa.
- 81 V zvezi s tem zadostuje navesti, da tožeče stranke v obravnavani zadevi niso predložile elementov, s katerimi bi bilo mogoče dokazati, da je nacionalno sodišče posredovanje zadevnih dokumentov razglasilo za nezakonito. Poleg tega iz njihove argumentacije ne izhaja niti, da bi bil pred pristojnim italijanskim sodiščem sprožen postopek zaradi ugotovitve zakonitosti posredovanja in uporabe zadevnih dokumentov na ravni prava Unije (glej v tem smislu zgoraj v točki 45 navedeno sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, točka 63, in zgoraj v točki 42 navedeno sodbo z dne 8. julija 2004, Dalmine/Komisija, točka 87).
- 82 Zaradi popolnosti je treba zavrnilo tudi argument tožečih strank, da je bilo dovoljenje od Procuratore della Repubblica v Rimu pridobljeno le za upravne namene. Tožeče stranke trdijo, da postopek v zvezi z omejevalnim sporazumom ne more biti opredeljen kot „upravni nameni“, saj imajo globe, ki jih naloži Komisija, kazensko naravo v smislu člena 6 EKČP. Dovoljenje, ki ga je Guardia di Finanza pridobila od Procuratore della Repubblica, naj torej ne bi moglo zajemati postopka, ki ga je Komisija opravila v obravnavani zadevi.

- 83 Na prvem mestu je treba opozoriti, da je Evropsko sodišče za človekove pravice v točki 44 sodbe z dne 27. septembra 2011 v zadevi A. Menarini Diagnostics S.R.L. proti Italiji (pritožba št. 43509/08), na katero se sklicujejo tožeče stranke, sicer res menilo, da „ima glede na različne vidike zadeve globa, naložena tožeči družbi, kazensko naravo, zato se v obravnavani zadevi uporabljajo kazenske določbe člena 6, prvi odstavek“.
- 84 Vendar to še ne pomeni, da je treba dovoljenje Procuratore della Repubblica v Rimu, s katerim je ta dovolil uporabo zadevnih dokumentov v „upravne namene“, razlagati v smislu, da je želel Procuratore della Repubblica izključiti uporabo dokumentov v postopku na podlagi prava o konkurenci, če se v italijanskem pravu konkurenčno pravo šteje za del upravnega prava. In kot je razvidno zlasti iz samega besedila zgoraj v točki 83 navedene sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi A. Menarini Diagnostics S.R.L. proti Italiji (točka 11 in naslednje ter točka 60), to drži.
- 85 V zvezi s tem je treba namreč opozoriti, da v skladu s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice spoštovanje člena 6 EKČP ne izključuje, da v upravnem postopku „kazen“ najprej naloži upravni organ. Vendar se v ta namen zahteva, da nad odločbo upravnega organa, ki sam ne izpolnjuje pogojev, določenih v členu 6, prvi odstavek, EKČP, pozneje nadzor opravi sodni organ, ki ima neomejeno pristojnost (sodba Sodišča z dne 10. julija 2014, Telefónica in Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, točka 51).
- 86 Poleg tega je koristno tudi opozoriti, da ni sporno, da je Guardia di Finanza zadevne dokumente Komisiji posredovala 25. julija 2007, potem ko je pridobila dovoljenje Procuratore della Repubblica v Rimu, da se navedeni dokumenti uporabijo v upravne namene (točka 81 obrazložitve izpodbijanega sklepa), medtem ko je Evropsko sodišče za človekove pravice zgoraj v točki 83 navedeno sodbo A. Menarini Diagnostics S.R.L. proti Italiji, na katero se sklicujejo tožeče stranke, izreklo 27. septembra 2011. Torej odločitve, ki jo je sprejel Procuratore, ni mogoče razlagati glede na morebitno opredelitev sankcij v pravu o konkurenci iz te sodbe.
- 87 Na drugem mestu je treba poudariti, da je iz spisa razvidno, da ni mogoče trditi, da Procuratore della Repubblica, ko je izdal dovoljenja iz obravnavane zadeve, ni vedel, da bodo zadevni dokumenti uporabljeni v preiskavi na področju prava o konkurenci.
- 88 V zvezi s tem tožeče stranke v točki 466 odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah trdijo, da je Procuratore della Repubblica v Rimu z odločbo z dne 13. julija 2007 dovolil notranje posredovanje dokumentov, zaseženih na domu P1, znotraj Guardia di Finanza, in sicer, da jih Nucleo Polizia Tributaria di Roma (*oddelek finančne policije v Rimu*), ki jih je zasegel, posreduje Nucleo Speciale Tutela Mercati (*poseben oddelek za varstvo trgov*). Vendar iz opombe št. 2 k spremnemu dopisu k dokumentom, ki jih je Guardia di Finanza poslala Komisiji, izhaja, da je Nucleo Speciale Tutela Mercati, ki je hierarhično vključen v direktorat „Comando tutela dell’Economia“ (*poveljstvo za varstvo gospodarstva*), resor Guardia di Finanza, specializiran za varstvo konkurence na celotnem nacionalnem ozemlju. Nucleo Speciale Tutela Mercati je pristojen za prejemanje prijav od drugih služb institucije in za to, da jih po presoji posreduje pristojnemu organu. Tako je Procuratore della Repubblica ob izdaji dovoljenja za to, da se dokumenti, ki jih je Nucleo Polizia Tributaria di Roma kot del Guardia di Finanza zasegel v okviru davčne preiskave, prenesejo na Nucleo Speciale Tutela Mercati znotraj istega organa, gotovo vedel, da s tem dovoljuje uporabo dokumentov za namene preiskave na področju konkurence.
- 89 K temu je treba dodati, da iz točke 467 odgovora tožečih strank na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, točke 81 obrazložitve izpodbijanega sklepa in točke 21 odgovora na tožbo izhaja, da je Procuratore della Repubblica pozneje – potem ko je Komisija 21. decembra 2007 poslala prošnjo Guardia di Finanza in mu je 3. januarja 2008 Guardia di Finanza poslala dopis – izjavil, da to, da Komisija strankam predloži zadevne dokumente, ne škoduje nacionalni preiskavi, ki poteka v Italiji. Zato je treba ugotoviti, da se je Procuratore della Repubblica najpozneje v tem trenutku seznanil z dejstvom, da so dokumenti pri Komisiji zaradi preiskave na področju konkurence.

90 Iz navedenega izhaja, da je treba očitek v zvezi s tem, da je Komisija v obravnavani zadevi kot dokaze uporabila dokumente, ki jih je posredovala italijanska Guardia di Finanza, zavriniti.

c) Zagotovitev pravice do obrambe tožečih strank s strani Komisije

91 V zvezi z vprašanjem, ali bi morala Komisija tožečim strankam že prej zagotoviti dostop do dokumentov, je bilo v točki 47 zgoraj že navedeno, da je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da je pravica do obrambe v vseh postopkih, ki lahko pripeljejo do sankcij, zlasti glob ali periodičnih denarnih kazni, kot je postopek iz Uredbe št. 1/2003, temeljna pravica, ki je sestavni del splošnih pravnih načel, katerih upoštevanje zagotavlja sodišče Unije.

92 Spoštovanje pravice do obrambe na področju konkurence zahteva, da se v upravnem postopku zadevnemu podjetju da možnost ustrezno predstaviti njegovo stališče o resničnosti in upoštevnosti zatrjevanih dejstev in okoliščin ter o dokumentih, ki jih Komisija navaja v utemeljitev svoji trditvi o obstoju kršitve (glej zgoraj v točki 45 navedeno sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, točka 44 in navedena sodna praksa).

93 V zvezi s tem je obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah postopkovno jamstvo, s katerim se uveljavlja temeljno načelo prava Unije, ki zahteva spoštovanje pravice do obrambe v katerem koli postopku. Kot je bilo namreč že navedeno v točki 48 zgoraj, je treba glede postopka uveljavljanja člena 101 PDEU pri upravnem postopku razlikovati dve fazi, in sicer fazo predhodne preiskave pred obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah in fazo, ki se nanaša na preostali upravni postopek. Vsaka od teh zaporednih faz ima svojo notranjo logiko: prva mora Komisiji omogočiti, da se opredeli, kako bo postopek potekal, druga pa, da dokončno odloči o očitani kršitvi (glej zgoraj v točki 48 navedeno sodbo z dne 3. septembra 2009 Pym in Pym Consumer/Komisija, točka 27 in navedena sodna praksa).

94 Glede vprašanja, ali bi Komisija morala tožeče stranke prej, ali celo preden je poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, obvestiti o tem, da ima dokumente, ki so ji jih posredovali italijanski organi, je treba opozoriti, da prav poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah na eni strani in vpogled v spis, ki naslovniku navedenega obvestila omogoča seznanitev z dokazi iz spisa Komisije, na drugi strani zagotavljata pravico do obrambe, na katero se sklicujejo tožeče stranke v okviru tega tožbenega razloga (glej v tem smislu zgoraj v točki 45 navedeno sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, točka 58).

95 Z obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah je namreč zadevno podjetje obveščeno o vseh bistvenih dokazih, na katere se Komisija opira v tej fazi postopka. Zadevno podjetje lahko zato šele po tem, ko je bilo poslano navedeno obvestilo, v celoti uveljavlja pravico do obrambe (glej zgoraj v točki 45 navedeno sodbo z dne 25. januarja 2007 Dalmine/Komisija, točka 59 in navedena sodna praksa).

96 Če bi se namreč zgoraj navedena pravica v smislu, kot ga predlagajo tožeče stranke, razširila na obdobje pred posredovanjem obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, bi bila učinkovitost preiskave Komisije ogrožena, ker bi podjetje lahko že v prvi fazi preiskave Komisije izvedelo, s katerimi informacijami je Komisija že seznanjena in katere je torej še mogoče skrivati (glej v tem smislu zgoraj v točki 45 navedeno sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, točka 60).

97 V obravnavani zadevi to pomeni, da Komisiji tožečih strank ni bilo treba obvestiti o tem, da ji je Guardia di Finanza posredovala dokumente, preden jim je poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

98 Torej zadostuje ugotoviti, da je Komisija v točki 86 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah izrecno navedla, da je kot dokaze uporabila navedene dokumente. Poleg tega je iz dopisa, ki so ga tožeče stranke poslale Komisiji 13. julija 2009, razvidno, da je Komisija dokumente, ki jih je prejela od

Guardia di Finanza, tožečim strankam poslala 6. julija 2009, torej še preden jim je 10. decembra 2009 poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. To so tožeče stranke potrdile na obravnavi in je bilo tudi zabeleženo v zapisnik obravnave.

- 99 Ob tem je treba opozoriti, da tožeče stranke ne trdijo, da bi lahko dejstvo, da jih Komisija v pripravljalni fazi ni obvestila, da ima dokumente, ki so ji jih posredovali italijanski organi, vplivalo na njihove nadaljnje možnosti za obrambo v fazi upravnega postopka, ki se je začel, ko je bilo poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej v tem smislu zgoraj v točki 45 navedeno sodbo z dne 25. januarja 2007, Dalmine/Komisija, točka 61).
- 100 Iz navedenega izhaja, da je treba očitek v zvezi s tem, da so bili kot dokazi uporabljeni dokumenti, ki jih je posredoval italijanski davčni organ, zavrniti.

3. Očitek v zvezi z uporabo dokumentov iz drugih spisov

- 101 Tožeče stranke Komisiji očitajo, da je uporabila dokument iz spisa zadeve COMP/39.188 – Banane, ki ga je pridobila pri družbi LVP med nenapovedanimi pregledi v okviru navedene zadeve, in sicer interno elektronsko sporočilo, ki ga je P1 poslal P2 11. aprila 2005 ob 9.57 (v nadaljevanju: elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57).
- 102 Tožeče stranke Komisiji očitajo, prvič, da je ta dokument uporabila v zvezi z vlogo družbe Chiquita za imuniteto in, drugič, da ga je uporabila kot dokaz v obravnavani zadevi. Ker se prvi element navezuje na očitek v zvezi z izvajanjem nezakonitega vpliva na prosilca za imuniteto, bo obravnavan v tem okviru (glej točko 162 in naslednje v nadaljevanju).
- 103 Kar zadeva uporabo navedenega dokumenta kot dokaza v obravnavani zadevi, je treba ugotoviti, da je iz spisa razvidno, da je Komisija od tožečih strank zahtevala predložitev tega dokumenta v okviru obravnavane zadeve. Tako so te navedeni dokument predložile 14. avgusta 2008 kot prilogo k odgovoru na zahtevo Komisije za informacije in septembra 2008 kot prilogo k drugi zahtevi Komisije za informacije.
- 104 Iz sodne prakse, navedene v točkah 54 in 55 zgoraj, izhaja, da čeprav Komisija informacij, ki jih zbere med preverjanji, ne sme uporabiti za druge namene, kot so navedeni v nalogu ali sklepu o preverjanju, pa na podlagi tega ni mogoče trditi, da Komisija ne more začeti postopka preiskave, da bi tako preverila točnost informacij, do katerih je po naključju prišla med predhodnim pregledom, ali jih dopolnila, če te informacije kažejo na obstoj ravnanj v nasprotju s pravili konkurence iz Pogodbe, in da ima Komisija v okviru take nove preiskave pravico zahtevati nove kopije dokumentov, ki jih je pridobila med prvo preiskavo, ter jih uporabiti kot dokaze v zadevi, na katero se nanaša druga preiskava, ne da bi to vplivalo na pravico zadevnih podjetij do obrambe.
- 105 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba očitek v zvezi s tem, da je bil v obravnavani zadevi kot dokaz uporabljen dokument iz drugega spisa, zavrniti, zato je treba zavrniti prvi tožbeni razlog v celoti.

B – Tožbeni razlog v zvezi z izvajanjem nezakonitega pritiska na prosilca za imuniteto in zlorabo pooblastil

- 106 Tožeče stranke vsaj formalno razlikujejo med očitkom v zvezi z izvajanjem nezakonitega vpliva na prosilca za imuniteto, na katerega se sklicujejo v utemeljitev prvega tožbenega razloga, ki se nanaša na bistvene kršitve postopka in kršitev pravice do obrambe (glej točko 41 zgoraj), in tožbenim razlogom v zvezi z zlorabo pooblastil.

- 107 Tožeče stranke so na obravnavi pojasnile, da so dejstva v utemeljitev očitka v zvezi z izvajanjem nezakonitega vpliva na prosilca za imuniteto, navedena v okviru prvega tožbenega razloga (glej točko 41 zgoraj), mišljena tudi za utemeljitev tožbenega razloga v zvezi z zlorabo pooblastil, ki ni sicer podkrepjen z ničimer drugim. Torej je treba šteti, da v bistvu trdijo, da zadevna dejstva kažejo na to, da je Komisija izvajala nezakonit vpliv na prosilca za imuniteto, kar naj bi hkrati pomenilo tudi zlorabo pooblastil, in zato vsa navedena dejstva preučiti v nadaljevanju v okviru preučitve drugega tožbenega razloga.
- 108 Uvodoma je treba ugotoviti, da tožeče stranke v svoji argumentaciji glede tega tožbenega razloga navajajo vrsto argumentov, ki se prepletajo z argumenti, navedenimi v okviru tretjega tožbenega razloga, s katerim izpodbijajo resničnost ali verodostojnost izjav družbe Chiquita oziroma sklepov, ki jih je iz njih izpeljala Komisija. Ker se ti argumenti ne nanašajo na veljavnost postopka, v katerem je bil sprejet izpodbijani sklep, temveč na vprašanje, ali je Komisija pravno zadostno dokazala obstoj kršitve, jih je treba preučiti v okviru tretjega tožbenega razloga, ki se nanaša na to, da Komisija ni zadostno dokazala obstoja kršitve člena 101(1) PDEU in da torej ni zadostila dokaznemu bremenu, ki ji je naloženo s členom 2 Uredbe št. 1/2003 (točka 173 in naslednje v nadaljevanju).

1. Uvodne ugotovitve

a) Program prizanesljivosti

- 109 Komisija je v okviru dejavnosti pregona kršitev člena 101 PDEU vzpostavila program prizanesljivosti, ki omogoča ugodno obravnavo podjetij, ki z njo sodelujejo pri preiskavah v zvezi s karteli, ki prizadevajo Unijo (sodba Splošnega sodišča z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, T-12/06, ZOdl., str. II-5639, točka 103, po pritožbi potrjena s sodbo Sodišča z dne 12. junija 2014, Deltafina/Komisija, C-578/11 P).
- 110 Ta program prizanesljivosti, ki je bil sprva vzpostavljen z Obvestilom Komisije o nenalaganju ali zniževanju glob v kartelnih zadevah (UL 1996, C 207, str. 4, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 1996), je bil zatem razširjen z obvestilom o ugodni obravnavi iz leta 2002, ki se uporablja za obravnavano zadevo, in nato še z Obvestilom Komisije o imuniteti pred globami in znižanju glob v kartelnih zadevah (UL 2006, C 298, str. 17, v nadaljevanju: obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2006) (glej v tem smislu zgoraj v točki 109 navedeno sodbo z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 104).
- 111 Podjetja, ki sodelujejo v tem programu, nudijo dejavno in prostovoljno sodelovanje pri preiskavi in tako olajšajo nalogo Komisije, namreč ugotavljanje in preprečevanje kršitev pravil o konkurenci (glej v tem smislu sodbi Splošnega sodišča z dne 25. oktobra 2005, Groupe Danone/Komisija, T-38/02, ZOdl., str. II-4407, točka 505, in z dne 12. decembra 2007, BASF in UCB/Komisija, T-101/05 in T-111/05, ZOdl., str. II-4949, točka 90). V zameno za to sodelovanje pa so lahko deležna ugodne obravnave pri globah, ki bi jim sicer bile naložene, če izpolnjujejo pogoje, navedene v upoštevnem obvestilu o ugodni obravnavi (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 108).
- 112 Program prizanesljivosti, kot je določen v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002, predvideva, da Komisija prvemu podjetju, ki sodeluje pri preiskavi, lahko odobri popolno imuniteto in da podjetjem, ki sodelujejo pozneje, lahko odobri znižanje glob. V prvem primeru se zadevnemu podjetju prizna popolna izjema od načela osebne odgovornosti, v skladu s katerim mora podjetje, kadar krši pravila konkurence, odgovarjati za to kršitev (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 24. septembra 2009 v združenih zadevah Erste Group Bank in drugi/Komisija, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P in C-137/07 P, ZOdl., str. I-8681, točka 77). V drugih primerih je stopnja uporabe te izjeme odvisna od vrstnega reda, v katerem so bile vložene vloge za imuniteto, in kakovosti sodelovanja (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 109).

- 113 Iz obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 je razvidno, da v okviru programa prizanesljivosti, določenega s tem obvestilom in v bistvu povzetega v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2006, postopek dodelitve popolne imunitete pred globami sestavljajo tri ločene faze (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 111).
- 114 V prvi fazi mora podjetje, ki namerava sodelovati s Komisijo, z njo vzpostaviti stik in ji predložiti dokaze o domnevnem omejevalnem sporazumu, ki škodi konkurenci v Uniji. Ti dokazi morajo Komisiji omogočati, da v primeru iz točke 8(a) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 sprejme sklep o izvedbi preiskave ali da v primeru iz točke 8(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 ugotovi kršitev člena [101 PDEU] (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 112).
- 115 V drugi fazi Komisija, potem ko je prejela vlogo za imuniteto, presodi dokaze, predložene v utemeljitev te vloge, in preveri, ali zadevno podjetje izpolnjuje pogoje iz točke 8(a) ali 8(b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002. Če je to prvo podjetje, ki izpolnjuje pogoje, mu Komisija v pisni obliki odobri pogojno imuniteto pred globami, kot je določeno v točkah 15 in 16 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 113).
- 116 Dodelitev pogojne imunitete torej pomeni, da se za podjetje, ki izpolnjuje pogoje iz točke 8 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, v upravnem postopku vzpostavi poseben procesni položaj, ki ima določene pravne učinke. Ta pogojna imuniteta nikakor ni izenačena s končno imuniteto pred globami, ki se dodeli šele na koncu upravnega postopka (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 114).
- 117 Natančneje, dodelitev pogojne imunitete potrjuje, da je zadevno podjetje prvo izpolnilo pogoje iz točke 8(a) ali (b) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, tako da Komisija ne bo preučevala drugih vlog za imuniteto pred globami, preden ne zavzame stališča do obstoječe vloge (točka 18 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002), in temu podjetju zagotavlja, da mu bo Komisija odobrila imuniteto pred globami, če bo na koncu upravnega postopka ugotovila, da je to podjetje spoštovalo pogoje iz točke 11(a), (b) in (c) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 115).
- 118 V zvezi s tem je treba spomniti, da točka 11(a), (b) in (c) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 določa:
- „Poleg pogojev, določenih v [točkah] 8(a) in 9 ali v [točki] 8(b) in [točki] 10, kot je ustrezno, morajo v vsakem primeru za odobritev imunitete pred globo biti izpolnjeni naslednji kumulativni pogoji:
- (a) podjetje v celoti sodeluje, na trajni podlagi in hitro, med celotnim upravnim postopkom Komisije in ji zagotovi vse dokaze, ki jih pridobi ali so mu na voljo, povezane z domnevno kršitvijo. Zlasti je Komisiji na voljo, da se hitro odzove na sleherno zahtevo, ki bi lahko prispevala k ugotavljanju zadevnih dejstev;
  - (b) podjetje preneha sodelovati v domnevnem nezakonitem dejanju, najkasneje takrat, ko predloži dokaze iz [točke] 8(a) ali 8(b), kot je ustrezno;
  - (c) podjetje ni naredilo ničesar, da bi druga podjetja prisililo v sodelovanje v kršitvi.“
- 119 Nazadnje, šele v tretji fazi, to je ob koncu upravnega postopka, ko Komisija sprejme končni sklep, podjetju, ki mu je dodelila pogojno imuniteto, odobri ali ne imuniteto pred globami v pravem pomenu besede. Točno v tem trenutku procesni položaj, ki izhaja iz pogojne imunitete, preneha učinkovati. Vendar točka 19 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 določa, da se končna imuniteta pred globami

odobri, le če zadevno podjetje med celotnim upravnim postopkom in do končnega sklepa izpolnjuje tri kumulativne pogoje iz točke 11(a), (b) in (c) tega obvestila (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 117).

120 Zato je iz sistema, kot je določen v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002, razvidno, da podjetje, ki prosi za imuniteto, pred končnim sklepom ne dobi imunitete pred globami v pravem pomenu besede, ampak le procesni položaj, ki se na koncu upravnega postopka lahko spremeni v imuniteto pred globami, če so izpolnjeni zahtevani pogoji (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 118, in sodba Splošnega sodišča z dne 18. junija 2013, Fluorsid in Minmet/Komisija, T-404/08, točka 134).

b) Obseg obveznosti sodelovanja

121 Iz besedila točke 11(a) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (glej točko 118 zgoraj) in zlasti iz opredelitve, da mora podjetje sodelovati „v celoti [...], na trajni podlagi in hitro“, je razvidno, da je obveznost sodelovanja za podjetje, ki prosi za imuniteto, zelo splošna obveznost, katere obrisi niso natančno opredeljeni in katere natančen obseg je mogoče razumeti le ob upoštevanju njenih okoliščin, to je v okviru programa prizanesljivosti (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 124).

122 Dodelitev popolne imunitete pred globami je izjema od načela osebne odgovornosti podjetja za kršitev pravil o konkurenci, ki jo upravičuje cilj, da se spodbujajo odkrivanje, preiskovanje in pregon ravnanj, ki spadajo med najresnejša omejevanja konkurence, ter odvracanje od teh ravnanj. V takih okoliščinah je torej logično, da se od podjetja, ki prosi za imuniteto, v zameno za dodelitev popolne imunitete pred globami za kršitev, ki jo je to podjetje storilo, zahteva, da mora, kot je določeno v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002, „v celoti [...], na trajni podlagi in hitro“ sodelovati pri preiskavi Komisije (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 125).

123 Iz opredelitve, da podjetje sodeluje „v celoti“, pa je razvidno, da mora biti sodelovanje prosilca za imuniteto s Komisijo, zato da dobi imuniteto, popolno, absolutno in brezpogojno. Opredelitev „na trajni podlagi“ in „hitro“ pomeni, da mora to sodelovanje obstajati med celotnim upravnim postopkom in da mora načeloma biti takojšnje (zgoraj v točki 109 navedena sodba z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 126).

124 Poleg tega je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da je zmanjšanje globe na podlagi upoštevnega obvestila o ugodni obravnavi mogoče utemeljiti samo takrat, kadar bi se lahko predloženi podatki in, splošneje, ravnanje zadevnega podjetja glede tega šteli za dokaz njegovega resničnega sodelovanja (glej v zvezi z obvestilom o ugodni obravnavi iz leta 1996 sodbi Sodišča z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 395; z dne 29. junija 2006, Komisija/SGL Carbon, C-301/04 P, ZOdl., str. I-5915, točka 68, in zgoraj v točki 112 navedeno sodbo Erste Group Bank in drugi/Komisija, točka 281; v zvezi z obvestilom o ugodni obravnavi iz leta 2002 zgoraj v točki 109 navedeno sodbo z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 127).

125 Iz samega pojma sodelovanje, kot je naveden v besedilu obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, je namreč razvidno, da je mogoče zmanjšanje na podlagi upoštevnega obvestila o ugodni obravnavi odobriti, samo če ravnanje zadevnega podjetja potrjuje tako sodelovanje (glej v tem smislu v zvezi z obvestilom o ugodni obravnavi iz leta 1996, zgoraj v točki 124 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, točka 396, in zgoraj v točki 112 navedeno sodbo Erste Group Bank in drugi/Komisija, točka 282; v zvezi z obvestilom o ugodni obravnavi iz leta 2002 zgoraj v točki 109 navedeno sodbo z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točka 128).

126 Ta ugotovitev se *a fortiori* uporablja za sodelovanje, ki je potrebno, da se upraviči popolna imuniteta pred globami, saj je imuniteta še ugodnejše obravnavanje kot samo zmanjšanje globe. Zato izraz, da podjetje sodeluje „v celoti [...], na trajni podlagi in hitro“, kar upravičuje dodelitev popolne imunitete pred globami, pomeni resnično, popolno in predano sodelovanje (glej v tem smislu zgoraj v točki 109 navedeno sodbo z dne 9. septembra 2011, Deltafina/Komisija, točki 129 in 130).

2. Izpodbijani sklep

127 Treba je opozoriti – kot je bilo že navedeno v točki 3 in naslednjih zgoraj – da je družba Chiquita 8. aprila 2005 zaprosila za imuniteto pred globami in, alternativno, za zmanjšanje globe v skladu z obvestilom o ugodni obravnavi iz leta 2002 za dejavnost distribucije in trženja banan, ananasa in drugega svežega sadja, uvoženega v Evropo. Ta vloga je bila registrirana pod opravilno številko COMP/39.188 – Banane, družbi Chiquita pa je bila 3. maja 2005 v zvezi z domnevnim tajnim kartelom, kot ga je ta družba opisala v informacijah, ki jih je predložila 8., 14., 21. in 28. aprila 2005, in ki se je nanašal na prodajo banan in ananasa v EGP, odobrena pogojna imuniteta pred globami. Na podlagi preiskave v zadevi COMP/39.188 – Banane je bila sprejeta Odločba Komisije C(2008) 5955 final z dne 15. oktobra 2008 v zvezi s postopkom na podlagi člena [101 PDEU] (Zadeva COMP/39.188 – Banane), v kateri je bilo ugotovljeno, da so družba Chiquita, skupina Dole in družba Weichert, ki je bila tedaj po odločilnim vplivom skupine Del Monte, kršile člen 81 ES, ker so usklajevale referenčne cene banan, ki so jih med letoma 2000 in 2002 določale vsak teden za Avstrijo, Belgijo, Dansko, Finsko, Nemčijo, Luksemburg, Nizozemsko in Švedsko (točki 79 in 80 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

128 V točkah 7 in 8 zgoraj je bilo prav tako že navedeno, da je Komisija v okviru zadeve COMP/39.482 – Tropski sadeži (Banane) začela preiskave v južni Evropi, potem ko je 26. julija 2007 od italijanske davčne policije prejela kopije dokumentov, ki so bili v okviru nacionalne preiskave najdeni med pregledom na domu in v pisarni enega od zaposlenih pri skupini Pacific (točka 81 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

129 V točkah 82 in 83 obrazložitve izpodbijanega sklepa je Komisija pojasnila, da je GD za konkurencu 26. novembra 2007 družbo Chiquita ustno obvestil o tem, da bodo uslužbenci Komisije 28. novembra 2007 opravili pregled v prostorih družbe Chiquita Italia v Rimu in da računajo na navzočnost C1, da bodo lahko na ta dan z njim opravili razgovor. Ob tej priložnosti je bila družba Chiquita opozorjena, da ji je bila odobrena pogojna imuniteta pred globami za celotno Skupnost, da mora na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 sodelovati in da bo pod opravilno številko COMP/39.482 – Tropski sadeži opravljena preiskava v zvezi z južno Evropo. Nazadnje so uslužbenci Komisije v skladu s členom 20(2) Uredbe št. 1/2003 opravili pregled pri družbi Chiquita Italia in imeli razgovor s C1.

130 Kot je bilo že navedeno v točki 10 zgoraj ter točkah 84 in 85 obrazložitve izpodbijanega sklepa, je Komisija pojasnila, da je med preiskavo zadevnim stranem poslala več zahtev za informacije, jih pozvala, naj znova predložijo nekatere informacije in dokaze, ki so jih že predložile in so bili vključeni v preiskovalni spis zadeve COMP/39.188 – Banane, družbo Chiquita pa je še pozvala, naj opredeli dele ustnih izjav iz navedene zadeve, za katere meni, da so povezani tudi s to preiskavo. GD za konkurencu je 9. februarja 2009 družbi Chiquita poslal dopis, s katerim jo je obvestil o trenutnem stanju glede njenega sodelovanja na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002.

131 Kršitev iz obravnavane zadeve se je štela za očitno ločeno od kršitve, ugotovljene v zadevi COMP/39.188 – Banane. Komisija je v zvezi s tem navedla, da se obravnavana zadeva nanaša na ločeno (enotno in trajajočo) kršitev, zlasti ker se geografski obseg sporazumov, udeleženi zaposleni, obdobje, v katerem se je izvajala domnevna kršitev, delovanje sektorja in narava ravnanj, ki so se preiskovala v obravnavani zadevi, očitno razlikujejo od stanja, ugotovljenega v zadevi COMP/39.188 – Banane (točke 80, 316 in 345 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 132 Kar zadeva prošnjo družbe Chiquita za prizanesljivost, je Komisija natančneje pojasnila, da pred to prošnjo ni opravila nobenega pregleda glede domnevnega kartela in ni imela nobenega dokaza, na podlagi katerega bi ga lahko opravila, da je bila 3. maja 2005 družbi Chiquita v zvezi z domnevnim tajnim kartelom, kot je bil opisan v informacijah, ki jih je ta družba predložila 8., 14., 21. in 28. aprila 2005, in ki je vplival na prodajo banan in ananasa v EGP, odobrena pogojna imuniteta pred globami ter da je bila prvotna preiskava, ker se ravnanja iz te zadeve razlikujejo od ravnanj iz zadeve COMP/39.188 – Banane, razdeljena na dve zadevi, in sicer COMP/39.482 – Eksotično sadje in COMP/39.188 – Banane. Komisija je pojasnila, da je v takem primeru vsak kandidat za imuniteto dolžan sodelovati v obeh ločenih preiskavah, ki lahko izhajata iz iste vloge za imuniteto, in da mora še naprej sodelovati tudi po tem, ko mu je bila odobrena končna imuniteta v zvezi s kršitvijo ali kršitvami, na katere se je nanašala ena od preiskav (točka 345 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 133 Komisija je poleg tega pojasnila, da je na podlagi nekaterih izjav, ki jih je dala družba Chiquita med postopkom, v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah z dne 10. decembra 2009, ki ji ga je poslala v obravnavani zadevi, najprej menila, da kršitev, na katero se nanaša izpodbijani sklep, ne spada v okvir vloge za imuniteto, ki jo je podjetje vložilo 8. aprila 2005, oziroma da to podjetje ni izpolnilo obveznosti, ki so mu naložene na podlagi točke 11(a) (obveznost sodelovanja) in (b) (prenehanje kršitve v času vloge) obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002. Kot je bilo že navedeno v točki 130 zgoraj, je Komisija družbi Chiquita pred obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah poslala dopis, s katerim jo je obvestila o trenutnem stanju glede njenega sodelovanja na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002 (točka 348 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 134 Komisija je v nadaljevanju še navedla, da je ob upoštevanju vseh trditev družbe Chiquita, zlasti tistih iz časa po obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah, sklenila, da se kršitev, ugotovljena v izpodbijanem sklepu, spada pod okvir vloge tega podjetja za imuniteto. Kljub temu je opozorila, da si morajo kandidati za imuniteto prizadevati za to, da jasno opredelijo informacije, na katerih temeljijo njihove navedbe, ko zaprosijo za imuniteto (točka 349 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 135 Komisija je nazadnje povzela, da ji je družba Chiquita predložila več izjav, v katerih je pojasnila vlogo, ki jo je imela v sektorju banan v južni Evropi, vključno s tajnimi stiki, ki jih je vzdrževala s skupino Pacific, in spomnila, da je zaradi prispevka družbe Chiquita sploh začela preiskavo, zato je treba šteti, da je ta družba izpolnila obveznost trajnega sodelovanja, in da ob upoštevanju posebnih okoliščin obravnavane zadeve odvzem imunitete ne bi bil utemeljen (točki 351 in 352 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

3. Elementi, ki jih navajajo tožeče stranke

- 136 Tožeče stranke trdijo, da je Komisija z nezakonitim ravnanjem želela vplivati na družbo Chiquita, da bi tako podkrepila svoje sume in domneve, kar je v nasprotju z duhom obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002. Dokaz za to naj bi bil, da družba Chiquita v vlogi za imuniteto ni navedla nobenega elementa v zvezi z obravnavano zadevo, poleg tega pa se Komisija za podkrepitev kršitve iz obravnavane zadeve ni oprla na navedeno vlogo. Komisija naj bi si že na samem začetku vnaprej ustvarila stališče o obravnavani zadevi, saj naj bi najprej pripravila spis v zvezi s protikonkurenčnim kartelom, nato pa za podkrepitev svojih trditev uporabila prosilca za imuniteto iz druge zadeve.
- 137 Po mnenju tožečih strank je očitno, da je Komisija s takim čezmernim vplivom na družbo, ki je zaprosila za imuniteto, ne le prekoračila pristojnost, ki ji je bila podeljena z obvestilom o ugodni obravnavi iz leta 2002, ter preiskovalne pristojnosti in pristojnosti sankcioniranja, ki so ji bile podeljene z Uredbo št. 1/2003, temveč je poleg tega svoje pristojnosti uporabila za namene, za katere ji niso bile podeljene.

- 138 Komisija izpodbija trditve tožečih strank in trdi, da nobenega od njenih ukrepov v upravnem postopku ni mogoče razlagati kot izvajanje neupravičenega pritiska na družbo Chiquita ali kot ukrep, katerega namen bi bil usmerjati prosilca za imuniteto.
- 139 Najprej je treba opozoriti, da gre za zlorabo pooblastil šteje, kadar je akt institucije Unije sprejet z izključnim oziroma vsaj odločilnim namenom, da se dosežejo drugi cilji, kot so tisti, na katere se ta institucija sklicuje, ali da se izogne postopku, ki ga Pogodba posebej določa za obravnavo okoliščin primera. Sodišče Unije tako meni, da so bila z aktom zlorabljeni pooblastila, le če je na podlagi objektivnih, upoštevanih in usklajenih indicev razvidno, da je bil sprejet z izključnim oziroma vsaj odločilnim namenom, da se dosežejo drugi cilji od tistih, na katere se sklicuje (sodbe Sodišča z dne 13. novembra 1990, Fedesa, C-331/88, Recueil str. I-4023, točka 24; z dne 11. novembra 2004 v združenih zadevah Ramondín in drugi/Komisija, C-186/02 P in C-188/02 P, ZOdl., str. I-10653, točka 44, in z dne 16. aprila 2013 v združenih zadevah Španija in Italija/Svet, C-274/11 in C-295/11, točka 33; sodbi Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2012, Koninklijke Wegenbouw Stevin/Komisija, T-357/06, točka 246, in z dne 16. januarja 2014, BP Products North America/Svet, T-385/11, točka 120).
- 140 Dalje je treba opozoriti, da Uredba št. 1/2003 Komisiji daje pooblastila, da lahko izvaja nadzor nad spoštovanjem pravil konkurence na notranjem trgu, kot ji to nalaga Pogodba (glej po analogiji v zvezi z Uredbo št. 17 sodbo Sodišča z dne 26. junija 1980, National Panasonic/Komisija, 136/79, Recueil str. 2033, točka 20, in sklep Sodišča z dne 17. novembra 2005, Minoan Lines/Komisija, C-121/04 P, neobjavljena v ZOdl., točka 34).
- 141 Nazadnje, obvestilo o ugodni obravnavi iz leta 2002, katerega logika je bila predstavljena v točkah od 111 do 121 zgoraj, na splošno in abstraktno določa metodologijo, ki si jo je Komisija določila za potrebe uporabe svojega programa prizanesljivosti, in tako podjetjem zagotavlja pravno varnost (glej po analogiji zgoraj v točki 124 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, točki 211 in 213).
- 142 Čeprav navedenega obvestila o ugodni obravnavi ni mogoče opredeliti za pravno pravilo, ki bi ga Komisija v vsakem primeru morala spoštovati, vseeno določa pravilo ravnanja, ki kaže na prakso, ki ji je treba slediti in od katere Komisija v konkretnem primeru ne more odstopiti brez navedbe razlogov, ki so združljivi z načelom enakega obravnavanja (glej po analogiji zgoraj v točki 124 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, točka 209 in navedena sodna praksa, in sodbo Splošnega sodišča z dne 8. oktobra 2008, Carbone-Lorraine/Komisija, T-73/04, ZOdl., str. II-2661, točka 70).
- 143 Komisija se s tem, da sprejme taka pravila ravnanja in da z njihovo objavo razglasi, da jih bo v prihodnje uporabljala v primerih, na katere se nanašajo, sama omejuje pri izvrševanju svoje diskrecijske pravice in ne more odstopiti od teh pravil, ne da bi bila sankcionirana zaradi kršitve splošnih pravnih načel, kot sta enako obravnavanje ali varstvo legitimnih pričakovanj (glej po analogiji zgoraj v točki 124 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, točka 211 in navedena sodna praksa, in zgoraj v točki 142 navedeno sodbo Carbone-Lorraine/Komisija, točka 71).
- 144 Poleg tega je treba opozoriti tudi, da čeprav se lahko Komisija v skladu z zgoraj navedeno sodno prakso za to, da začne novo preiskavo, opre na indice iz drugih preiskav (glej točki 54 in 55 zgoraj) in združi ali razdeli postopek (glej točki 56 in 57 zgoraj) ter da mora prosilec za imuniteto v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah od 121 do 126 zgoraj, „v celoti“ sodelovati, pa mora Komisija, kot je tudi sama navedla v točki 351 obrazložitve izpodbijanega sklepa, „ostati nevtralna in se vzdržati vplivanja na kandidata za imuniteto“.
- 145 Vendar v nasprotju s trditvami tožečih strank elementi, ki jih navajajo v utemeljitev očitka v zvezi z izvajanjem nezakonitega vpliva na prosilca za imuniteto in tožbenega razloga v zvezi z zlorabo pooblastil, ne morejo dokazati, da je Komisija v obravnavani zadevi ta načela kršila. Tako dejstva, ki jih navajajo tožeče stranke, ne omogočajo potrditve trditev, da je „Komisija z nezakonitim ravnanjem

želela vplivati na družbo Chiquita kot družbo, ki je zaprosila za imuniteto, da bi tako podkrepila svoje sume in domneve, kar je v nasprotju z duhom obvestila [o ugodni obravnavi]“, tako da je „najprej pripravila spis v zvezi s protikonkurenčnim kartelom na podlagi špekulativne razlage osebnih zapiskov in rokopisov, nato pa za podkrepitev tega spisa uporabila prosilca za imuniteto iz druge zadeve“.

- 146 Na prvem mestu se tožeče stranke ne morejo na splošno sklicevati na to, da je Komisija najprej menila, da se prošnja družbe Chiquita za prizanesljivost za ta postopek ne uporablja, nato pa si je v izpodbijanem sklepu „premislila“. Kot je bilo namreč ugotovljeno v sodni praksi, navedeni v točkah od 113 do 120 zgoraj, je postopek sodelovanja, kot je zasnovan v obvestilu o ugodni obravnavi iz leta 2002, postopek, ob koncu katerega izključno Komisija prosilcu za imuniteto dokončno odobri ali ne odobri imunitete pred globami, in sicer glede na prosilčevo sodelovanje v celotnem postopku. Torej Komisiji ni treba dokončno sprejeti stališča o prošnji za prizanesljivost že v fazi obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej v tem smislu zgoraj v točki 120 navedeno sodbo Fluorsid in Minmet/Komisija, točke od 134 do 136).
- 147 Dejstvo, da se Komisija pri dokazovanju kršitve v obravnavani zadevi ne opira na prvotno prošnjo družbe Chiquita za prizanesljivost, ki je zajemala celotni EGP (glej točke 3, 4 in 127 zgoraj), prav tako ne dokazuje, da je Komisija v nadaljnjem postopku zlorabila pooblastila, da bi družbo Chiquita prisilila, da potrdi dejstva v zvezi z obravnavano zadevo. Iz sodne prakse, navedene v točkah od 121 do 126 zgoraj, namreč izhaja, da dolžnost sodelovanja podjetja, ki zaprosi za popolno imuniteto pred globami, vključuje obveznost, da podjetje v celotnem postopku sodeluje v celoti, trajno in hitro, kar lahko pomeni tudi preiskovanja in izjave v zvezi z dejstvi, ki niso vključena v prvotno izjavo, potem ko mu Komisija postavi vprašanja, saj je – kot upravičeno navaja Komisija v točki 31 odgovora na tožbo – odgovarjanje na vprašanja pomemben del dolžnosti sodelovanja prosilcev za imuniteto.
- 148 Poleg tega iz sodne prakse, navedene v točkah 56 in 57 zgoraj, izhaja, da ima Komisija iz objektivnih razlogov pravico ločiti in združiti postopke. V obravnavani zadevi tožeče stranke ne navajajo elementov, s katerimi bi izpodbijale razloge, iz katerih se je Komisija v obravnavani zadevi odločila, da je treba šteti, da sta dejansko stanje iz zadeve COMP/39.482 – Eksotično sadje in tisto iz zadeve COMP/39.188 – Banane dve očitno ločeni kršitvi (glej točko 131 zgoraj).
- 149 V takih okoliščinah je Komisija lahko upravičeno menila, da je v takem primeru vsak kandidat za imuniteto dolžan sodelovati v obeh ločenih preiskavah, ki bi lahko izhajali iz iste vloge za imuniteto, ki se je nanašala na celoten EGP (glej točke 3, 4 in 127 zgoraj), in da mora še naprej sodelovati tudi po tem, ko mu je bila odobrena končna imuniteta v zvezi s kršitvijo ali kršitvami, na katere se je nanašala ena od preiskav (glej točko 132 zgoraj).
- 150 Torej ni mogoče nič bolj sprejeti argumentacije tožečih strank, ki temelji na splošni predpostavki, da je družba Chiquita svojo argumentacijo „prilagodila“ dejstvom, kot jih je predstavila Komisija.
- 151 V zvezi s tem je treba tudi spomniti, da je izjave, ki so v nasprotju z interesi izjavitelja, treba načeloma šteti za še posebej zanesljive dokaze (sodba Splošnega sodišča z dne 26. aprila 2007 v združenih zadevah Bolloré in drugi/Komisija, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 in T-136/02, ZOdl., str. II-947, točka 166).
- 152 Čeprav je seveda mogoče, da želi podjetje, ki je zaprosilo za imuniteto pred globami, predložiti čim več obremenilnih dokazov, se tako podjetje kljub temu zaveda tudi morebitnih negativnih posledic navajanja netočnih dejstev, ki lahko privede zlasti do izgube imunitete, ko je bila ta že odobrena. Poleg tega je tveganje, da bodo netočne izjave odkrite in da bodo nastale navedene posledice, še toliko večje zaradi zahteve po potrditvi takih izjav z drugimi dokazi (sodba Sodišča z dne 19. decembra 2013 v združenih zadevah Siemens in drugi/Komisija, C-239/11 P, C-489/11 P in C-498/11 P, neobjavljena v ZOdl., točka 138).

- 153 Hkrati je imelo Sodišče že priložnost poudariti, da lahko izjava, s katero družba prizna obstoj kršitve, ki jo je storila, povzroči precejšnja pravna in ekonomska tveganja, med katerimi je zlasti tveganje odškodninskih tožb pred nacionalnimi sodišči, v okviru katerih se je mogoče sklicevati na to, da je Komisija v zvezi z neko družbo dokazala kršitev (glej zgoraj v točki 152 navedeno sodbo Siemens in drugi/Komisija, točki 140 in 141 in navedena sodna praksa).
- 154 Na drugem mestu ob upoštevanju obveznosti, ki za družbo Chiquita izhajajo iz njenega procesnega statusa prosilke za imuniteto (glej točke od 120 do 126 zgoraj), ni mogoče šteti, da je že dejstvo, da je bila na ta status opozorjena, izvajanje nezakonitega pritiska, kot trdijo tožeče stranke. Prav tako ni z ničimer dokazana njihova trditev, da je Komisija „družbi Chiquita grozila, da ji bo zavrnila imuniteto v zadevi v zvezi s severno Evropo [(zadeva COMP/39.188 – Banane)], da bi si tako zagotovila sodelovanje tega podjetja pri iskanju prepričljivih dokazov in vplivala na izjave družbe Chiquita glede dejstev iz obravnavane zadeve“.
- 155 Nazadnje, izjava, ki jo je dal A1, odvetnik družbe Chiquita, med zaslišanjem, na katero se sklicujejo tožeče stranke v opombi št. 43 k repliki in iz katere izhaja, da je Komisija med zaslišanjem odvetnike družbe Chiquita prosila, naj C1 pojasnijo, da mora biti bolj komunikativen, ne dokazuje, da je Komisija od družbe Chiquita zahtevala več, kot se zahteva na podlagi sodelovanja, ki se pričakuje od prosilca za imuniteto (glej točke od 121 do 126 zgoraj). Poleg tega je treba odlomek, ki ga navajajo tožeče stranke, umestiti nazaj v kontekst izjave kot celote, v kateri sta se A1 in A2 zagovarjala pred Komisijo, ki je podvomila o tem, da želi družba Chiquita sodelovati, pri čemer sta Komisiji pojasnila, da od C1 med pregledi ni bilo mogoče pričakovati čezmerne ustrežljivosti, saj je Komisija izrecno zahtevala, naj ga ne obvestijo vnaprej, da se je tako ohranil določen učinek presenečenja. Izjave tako odvetnikov družbe Chiquita kot tudi – in predvsem – odvetnikov samega C1 v zvezi s tem položajem tako razkrivajo, da se je C1 kot posameznik počutil napadenega in da je pregled dojemal kot „sovražen“, dokler mu niso odvetniki pojasnili, da se je družba Chiquita odločila sodelovati s Komisijo in da je torej lahko pri dajanju izjav bolj ustrežljiv.
- 156 Na tretjem mestu tožeče stranke trdijo, da je Komisija uporabila številne mehanizme za izvajanje pritiska, saj naj bi družbi Chiquita v več dopisih sporočila, da bo opravila preglede v njenih prostorih in zaslišala zaposlene, od nje naj bi v obravnavani zadevi zahtevala predložitev dokumentov, ki jih je ta že predložila v zadevi v zvezi s severno Evropo (zadeva COMP/39.188 – Banane), in naj bi potrdila, da je dokumente iz zadnjemavedene zadeve vložila v spis obravnavane zadeve.
- 157 Najprej je treba ugotoviti, da je Komisija v točki 34 odgovora na tožbo navedla – tožeče stranke pa tega v repliki niso izpodbijale – da trditev tožečih strank, da je Komisija družbi Chiquita poslala več dopisov, s katerimi jo je obvestila o prihodnjih pregledih, dejansko ni točna. Komisija v zvezi s tem ponavlja trditev iz točke 82 obrazložitve izpodbijanega sklepa, da je družbo Chiquita 26. novembra 2007 zgolj ustno obvestila o načrtovanem obisku v njenih prostorih čez dva dni in o tem, da bi želela opraviti razgovor s C1. Tako ravnanje se zdi utemeljeno, da je lahko tako družba Chiquita zagotovila navzočnost C1 na ta dan, in samo po sebi še ne more biti mehanizem za izvajanje čezmernega pritiska na prosilca za imuniteto. Dalje, dejstvo, da se je od družbe Chiquita zahtevalo, naj ponovno predloži dokumente, ki jih je že predložila v zadevi COMP/39.188 – Banane, ni nezakonito, ampak je to – kot izhaja iz sodne prakse, navedene v točkah 54 in 55 zgoraj – celo nujen pogoj za uporabo navedenih dokumentov v obravnavani zadevi. Nazadnje, trditev tožečih strank, da je Komisija družbo Chiquita obvestila, da je dokumente iz zadeve COMP/39.188 – Banane vložila v spis obravnavane zadeve, ni z ničemer podkrepjena, zato tudi z njo ni mogoče dokazati, da je Komisija zlorabila pooblastila.
- 158 Na četrtem mestu elementi iz spisa, ki jih navajajo tožeče stranke in so izvzeti iz konteksta, prav tako ne morejo dokazati, da je Komisija izvajala čezmeren pritisk na prosilca za imuniteto.
- 159 Prvič, družba Chiquita v svojih pisanjih iz zadeve COMP/39.188 – Banane, na katera se sklicujejo tožeče stranke in na podlagi katerih „cene za Združeno kraljestvo/Irsko, južno Evropo in Francijo niso bile sporočene konkurentom“, opisuje način, kako je ta družba ob četrtkih zjutraj konkumente obveščala

o svojih referenčnih cenah. Vendar se zadeva COMP/39.482 – Eksotično sadje ni nanašala na referenčne cene, tako da izjave, ki jih je dala družba Chiquita v obravnavani zadevi, ne nasprotujejo njenim navedbam iz zadeve COMP/39.188 – Banane.

- 160 Drugič, izjave A2, odvetnika družbe Chiquita, med zaslišanjem, na katere se prav tako opirajo tožeče stranke in v katerih je ta zatrdil, da navedbe v zvezi z obdobjem pred 8. aprilom 2005 „ne podpirajo nujno trditev Komisije“, se nanašajo na to, da se Komisiji omogoči še en razgovor s C1 po odgovoru družbe Chiquita na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, na dejstva, ki bi jih lahko C1 komentiral med takim razgovorom, in širše, na potrebo po tem, da družba Chiquita komentira dejstva v zvezi z obdobjem pred 8. aprilom 2005, to je datumom njene vloge za imuniteto. A2 je takrat izjavil, da je družba Chiquita menila, da dejstvo, da je Komisiji dvakrat ponudila razgovor s C1, zadostuje z vidika obveznosti družbe Chiquita kot prosilke za imuniteto, še zlasti ker se je ta družba odločila navesti svoje stališče le o dejstvih iz obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki so se zgodila po 8. aprilu 2005. Tega, da je bilo v takem kontekstu povedano, da navedbe v zvezi s predhodnim obdobjem „ne podpirajo nujno trditev Komisije“, ni mogoče razlagati kot izjave, ki bi kazala na to, da pred 8. aprilom 2005 ni bilo kršitve. Nasprotno, A2 je na zaslišanju jasno povedal, da družba Chiquita ne izpodbija obstoja kršitve pred 8. aprilom 2005, temveč izpodbija to, da se je kršitev nadaljevala po tem datumu.
- 161 Tretjič, izjavo, ki jo je dal A2 med zaslišanjem in na katero napotuje opomba št. 25 k repliki, in sicer da „se z vidika družbe Chiquita zdi, da si je GD za konkurencu že vnaprej ustvaril stališče“, da „je GD za konkurencu za podkrepitev svoje teorije v zvezi s to zadevo od družbe Chiquita zahteval sodelovanje, da bi našel prepričljive informacije in dokaze“, da „je kljub vsemu naloga Komisije, da svoje sklepe podpre z dokazi, ki so ji bili predloženi, ne pa da napravi svoje sklepe in prosilca za imuniteto uporabi za to, da jih poskusi podpreti“, ter da „družbi Chiquita ni mogoče naložiti odgovornosti za to, da se informacije, ki jih je pridobila in predložila, ne ujemajo z vnaprej ustvarjeno predstavo GD za konkurencu o tej zadevi“, je treba postaviti nazaj v njen kontekst, to je kontekst obrambe družbe Chiquita po obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah v obravnavani zadevi, kar zadeva možnost, da se ji v tej zadevi ne prizna imuniteta. Zadnji stavek, ki ga navajajo tožeče stranke, se namreč konča tako: „družbi Chiquita ni mogoče naložiti odgovornosti za to, da se informacije, ki jih je pridobila in predložila, ne ujemajo z vnaprej ustvarjeno predstavo GD za konkurencu o tej zadevi, GD za konkurencu pa ji zaradi tega vsekakor ne more zavrniti imunitete“. Enako velja za izjave A2, navedene v opombah št. 45 in 46 k repliki, ki so del utemeljitve, s katero se je izpodbijala razdelitev zadeve na dva dela, ker bi to privedlo do tega, da bi bila družbi Chiquita odvzeta imuniteta za del notranjega trga, čeprav ji je bila pogojna imuniteta odobrena za trg v celoti.
- 162 Na petem mestu tožeče stranke Komisiji očitajo, da je v okviru sodelovanja družbe Chiquita uporabila dokument iz spisa v zadevi COMP/39.188 – Banane, ki ga je pridobila pri družbi LVP med nenapovedanimi pregledi, opravljenimi v tej zadevi, in sicer elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57.
- 163 Prvič, novembra 2007 naj bi predstavniki Komisije med pregledi, opravljenimi pri družbi Chiquita Italia, zaposlene pri tem podjetju obvestili o obstoju dokumenta, ki dokazuje nezakonito ravnanje družbe Chiquita in tožečih strank – in sicer elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57 – čeprav naj ta dokument ne bi bil vložen v spis preiskave v obravnavani zadevi.
- 164 Komisija trdi, da med pregledi novembra 2007 družbi Chiquita ni bila predložena nobena kopija elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, temveč da so njeni uslužbenci le navedli, da bi lahko družba Chiquita v spisu zadeve COMP/39.188 – Banane našla dokument, ki nakazuje na tajne stike okrog 11. aprila 2005 (točka 248 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Vendar naj bi se imela družba Chiquita kot prejemnica obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah v tej zadevi pravico seznaniti z zadevnim dokumentom, zato je bilo to, da ji je bil omogočen dostop do njega, zakonito in celo obveznost na podlagi člena 27(2) Uredbe št. 1/2003. Komisija poleg tega trdi tudi, da je lahko navedeni dokument uporabila za nadaljevanje postopka, v katerem je sprejela izpodbijani sklep, saj je

iz sodne prakse razvidno, da lahko zbere indice iz drugih preiskav, člen 28(1) Uredbe št. 1/2003 ji namreč ne prepoveduje uvedbe preiskave za to, da bi preverila ali dopolnila informacije, do katerih je po naključju prišla med predhodnim preverjanjem.

- 165 Treba je še dodati, da sta trditve Komisije, da med pregledi novembra 2007 družbi Chiquita ni bila predložena nobena kopija zadevnega dokumenta, temveč so njeni uslužbenci, zadolženi za razgovore, le navedli, da bi lahko družba Chiquita v spisu zadeve v zvezi s severno Evropo našla dokument, ki nakazuje na tajne stike okrog 11. aprila 2005, potrdila družba Chiquita in C1 med zaslišanjem, tožeče stranke pa te trditve niso izpodbijale. Ob upoštevanju zgoraj navedene sodne prakse, iz katere je razvidno, da lahko Komisija na podlagi indicev iz neke zadeve začne preiskavo v drugi zadevi (glej točki 54 in 55 zgoraj), in sodne prakse, v skladu s katero obveznost sodelovanja prosilca za imuniteto zajema celoten postopek in vključuje obveznost odzivanja na nove okoliščine (glej točke od 121 do 126 zgoraj), to, da je Komisija na podlagi dokumenta iz spisa druge zadeve prosilcu za imuniteto postavila vprašanje, ni nezakonito.
- 166 Drugič, tožeče stranke Komisiji očitajo, da je pozneje zaposlenim pri družbi Chiquita pokazala dve različici elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, pri čemer naj bi trdila, da ti različici dokazujeta nezakonite stike med P1 in C1.
- 167 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je Komisija v točki 248 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da je bila kopija zadevnega elektronskega sporočila poslana družbi Chiquita, potem ko ji je poslala dopis, s katerim jo je obvestila o trenutnem stanju zadeve, da bi ji tako dala možnost, da se izreče o tem dokumentu, ki bi lahko dokazoval, da je ta družba kršitev nadaljevala tudi po tem, ko je zagnala za prizanesljivost.
- 168 Vendar iz izjave družbe Chiquita z dne 5. marca 2009 – pa tudi iz njene izjave na zaslišanju – izhaja, da je ta družba, preden je bil poslan dopis, s katerim je bila obveščena o trenutnem stanju zadeve, prejela nezaupno različico elektronskega sporočila, v kateri je bilo navedeno, da so vsa odstranjena imena imena zaposlenih pri skupini Pacific, in da je šele po tem, ko ji je bil poslan ta dopis, prejela različico, iz katere je bilo razvidno, da je eno od odstranjenih imen ime g. C1, zato je šele tedaj razumela, da bi lahko ta dokument dokazoval nadaljnje sodelovanje družbe Chiquita pri kršitvi po vložitvi njene vloge za imuniteto.
- 169 Vsebina dopisov, ki so si jih tožeče stranke in Komisija izmenjale 17. oktobra ter 6. in 14. novembra 2008, v povezavi z odgovori tožečih strank z dne 14. avgusta 2008 in iz septembra 2008 na zahteve Komisije za informacije razkriva, da je Komisija skupino Pacific pozvala, naj predloži nezaupno različico zadevnega elektronskega sporočila.
- 170 Iz vidikov, preučeni v točki 103 in naslednjih zgoraj, ter iz pravkar navedenih listin v spisu izhaja, da so zadevno elektronsko sporočilo, ko ga je Komisija predložila družbi Chiquita, predložile tožeče stranke v okviru obravnavane zadeve, zato ga je lahko Komisija upravičeno uporabila zoper družbo Chiquita. Komisiji v zvezi s tem ni mogoče očitati, da je družbi Chiquita predložila nezaupno različico dokumenta, iz katere so bila odstranjena imena zaposlenih pri skupini Pacific, da bi tako zavarovali njihovo zaupnost.
- 171 Vendar je prav tako upravičeno to, da je Komisija – potem ko je družbi Chiquita pokazala različico dokumenta, iz katerega so bila odstranjena vsa imena in je bilo ob tem po pomoti navedeno, da so vsa imena imena zaposlenih pri skupini Pacific – tej družbi predložila različico, iz katere je bilo razvidno, da je eno od teh imen ime C1, saj je lahko družba Chiquita le tako, prvič, razumela, da bi lahko ta dokument dokazoval protikonkurenčne stike med skupino Pacific in družbo Chiquita po vlogi za imuniteto zadnjenavedene, ter drugič, se izrekla v zvezi z elementom, zaradi katerega bi ji bila lahko zavrnjena imuniteta v obravnavani zadevi. Komisija je družbi Chiquita v okviru postopka z njeno vlogo za imuniteto upravičeno dala to možnost, zato ji tožeče stranke ne morejo očitati, da je v zvezi s tem nezakonito vplivala na prosilca za imuniteto.

172 Iz vseh navedenih ugotovitev izhaja, da je treba drugi tožbeni razlog zavrni.

C – Tožbeni razlog v zvezi z nezadostnimi dokazi za kršitev člena 101(1) PDEU

173 Tožeče stranke trdijo, da Komisija ni zadostno dokazala, da so s svojim ravnanjem kršile člen 101(1) PDEU, in da torej ni zadostila dokaznemu bremenu, ki ji je naloženo s členom 2 Uredbe št. 1/2003.

174 Ta tožbeni razlog je razdeljen na dva dela. V okviru prvega dela tožbenega razloga tožeče stranke trdijo, da dokazi, ki jih je predložila Komisija, ne dokazujejo dejstev, kot jih je opisala ta institucija. V okviru drugega dela tožbenega razloga trdijo, da dejstva iz obravnavane zadeve ne pomenijo kršitve člena 101 PDEU. Prvič, Komisiji naj ne bi uspelo dokazati, da so sodelovale pri sporazumu in/ali usklajenem ravnanju, drugič, Komisija naj ne bi dokazala, da je imelo ravnanje, pri katerem so sodelovale, protikonkurenčni cilj oziroma posledico, in tretjič, Komisija naj ne bi dokazala, da je bilo to ravnanje enotna in trajajoča kršitev.

1. Prvi del tožbenega razloga: napačna presoja dokazov

a) Uvodne ugotovitve

Načela v zvezi z dokaznim bremenom

175 Iz člena 2 Uredbe št. 1/2003 in iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je na področju konkurenčnega prava v primeru spora glede obstoja kršitve Komisija tista, ki mora predložiti dokaz o kršitvah, ki jih ugotovi, in navesti, kateri dokazi pravno zadostno dokazujejo obstoj dejstev, ki pomenijo kršitev (sodbe Sodišča z dne 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisija, C-185/95 P, Recueil, str. I-8417, točka 58; z dne 6. januarja 2004 v združenih zadevah BAI in Komisija/Bayer, C-2/01 P in C-3/01 P, Recueil, str. I-23, točka 62, in z dne 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisija, C-89/11 P, točka 71; sodba Splošnega sodišča z dne 17. septembra 2007, Microsoft/Komisija, T-201/04, ZOdl., str. II-3601, točka 688).

176 Zato mora zbrati dovolj natančne in skladne dokaze za utemeljitev trdnega prepričanja, da je bila zatrjevana kršitev storjena (glej v tem smislu sodbe z dne 28. marca 1984 v združenih zadevah Compagnie royale asturienne des mines in Rheinzink/Komisija, 29/83 in 30/83, Recueil, str. 1679, točka 20, in z dne 31. marca 1993 v združenih zadevah Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 in od C-125/85 do C-129/85, Recueil, str. I-1307, točka 127; Splošnega sodišča z dne 21. januarja 1999 v združenih zadevah Riviera Auto Service in drugi/Komisija, T-185/96, T-189/96 in T-190/96, Recueil, str. II-93, točka 47; z dne 27. septembra 2006 v združenih zadevah Dresdner Bank in drugi/Komisija, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP in T-61/02 OP, ZOdl., str. II-3567, točka 62, in z dne 15. decembra 2010, E.ON Energie/Komisija, T-141/08, ZOdl., str. II-5761, točka 48).

177 Vendar je treba poudariti, da ni nujno, da vsak dokaz Komisije zadosti tem merilom glede vsakega znaka kršitve. Zadošča, da to zahtevo izpolnjuje zaključen krog indicev, na katere se sklicuje institucija in ki se presojajo skupaj (glej zgoraj v točki 49 navedeno sodbo Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, točke od 513 do 523, in zgoraj v točki 176 navedeno sodbo Dresdner Bank in drugi/Komisija, točka 63 in navedena sodna praksa).

178 V zvezi s tem je treba opozoriti, da lahko Komisija upošteva elemente, dokazane zunaj obdobja kršitve, če so ti del zaključenega kroga indicev, na katere se sklicuje, da bi dokazala navedeno kršitev (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 2. februarja 2012, Denki Kagaku Kogyo in Denka Chemicals/Komisija, T-83/08, neobjavljena v ZOdl., točka 193), in da se lahko za potrditev vsebine

objektivnega dokaza sklicuje na dejanske okoliščine, nastale po tem, ko je bilo storjeno protikonkurenčno ravnanje (sodba Splošnega sodišča z dne 27. septembra 2012, Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija, T-82/08, točka 55).

- 179 Ob upoštevanju splošno znanih dejstev glede prepovedi protikonkurenčnih sporazumov od Komisije ni mogoče zahtevati, naj predloži listine, ki izrecno dokazujejo navezovanje stikov med zadevnimi gospodarskimi subjekti. Nepopolni in razpršeni dokazi, ki bi jih lahko imela Komisija, morajo biti vsekakor taki, da se lahko dopolnijo s sklepanjem, ki omogoča rekonstrukcijo upoštevnih okoliščin. Na obstoj protikonkurenčnega ravnanja ali sporazuma je tako mogoče sklepati iz več dogodkov, ki sovpadajo, in indicev, ki lahko skupaj, če ni drugega skladnega pojasnila, pomenijo dokaz kršitve pravil o konkurenci (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah Aalborg Portland in drugi /Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123, točke od 55 do 57; in zgoraj v točki 176 navedeno sodbo Dresdner Bank in drugi/Komisija, točki 64 in 65).
- 180 Kadar se Komisija za sklep o obstoju kršitve opira le na ravnanje zadevnih podjetij na trgu, zadostuje, da ta dokažejo obstoj okoliščin, ki dejstva, ki jih je ugotovila Komisija, prikazujejo drugače in tako omogočajo, da se razlaga Komisije, ki jo je navedla pri ugotovitvi obstoja kršitve pravil Unije o konkurenci, nadomesti z drugo verjetno razlago dejstev (glej zgoraj v točki 42 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 186 in navedena sodna praksa). Če torej Komisija na podlagi premise, da ugotovljenih dejstev ni mogoče pojasniti drugače kot z obstojem protikonkurenčnega ravnanja, ugotovi kršitev pravil o konkurenci, mora sodišče Unije zadevni sklep razglasiti za ničn, kadar zadevna podjetja navedejo argumentacijo, s katero je mogoče drugače pojasniti dejstva, ki jih je ugotovila Komisija, in tako omogočajo drugo verjetno razlago teh dejstev od tiste, na podlagi katere je Komisija sklepala na obstoj kršitve. V takem primeru namreč ni mogoče šteti, da je Komisija podala dokaze za kršitve pravil o konkurenci (glej v tem smislu zgoraj v točki 176 navedeno sodbo Compagnie royale asturienne des mines in Rheinzink/Komisija, točka 16; zgoraj v točki 176 navedeno sodbo Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija, točki 126 in 127, in zgoraj v točki 176 navedeno sodbo z dne 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisija, točka 74).
- 181 Vendar morajo zadevna podjetja, kadar se Komisija pri dokazovanju kršitve konkurenčnega prava sklicuje na listinske dokaze, ne le predložiti verjetno alternativo tezi Komisije, temveč tudi zatrjevati, da dokazi, navedeni v izpodbijanem sklepu za ugotovitev obstoja kršitve, niso zadostni (sodba Splošnega sodišča z dne 20. aprila 1999 v združenih zadevah Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 in T-335/94, Recueil, str. II-931, točke od 725 do 728; zgoraj v točki 42 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 187, in zgoraj v točki 176 navedena sodba z dne 15. decembra 2010, E.ON Energie/Komisija, točka 55).
- 182 Kar zadeva dokazna sredstva, ki jih je mogoče uporabiti pri dokazovanju kršitve člena 101 PDEU, je treba še enkrat opozoriti, da v pravu Unije prevladuje načelo proste presoje dokazov (glej točko 42 zgoraj in navedeno sodno prakso). Tako nobena določba ali splošno načelo prava Unije Komisiji ne prepoveduje, da bi proti podjetju uporabila izjave drugih inkriminiranih podjetij. V nasprotnem primeru bi bilo dokazno breme Komisije za ravnanja, ki so v nasprotju s členom 101 PDEU, nevzdržno in nezdržljivo z njeno nalogo nadzora nad pravilno uporabo teh določb iz Pogodb (zgoraj v točki 42 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 192).
- 183 Nazadnje, kar zadeva dokazno vrednot, ki jo je treba pripisati različnim dokazom, je treba poudariti, da je edino upošteavno merilo za presojo prosto predloženih dokazov njihova verodostojnost (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 8. julija 2004, Mannesmannröhren-Werke/Komisija, T-44/00, ZOdl., str. II-2223, točka 84 in navedena sodna praksa; zgoraj v točki 42 navedeno sodbo z dne 8. julija 2004, Dalmine/Komisija, točka 72, in zgoraj v točki 42 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 273). V skladu s splošnimi dokaznimi pravili sta verodostojnost in torej dokazna vrednost dokumenta odvisni od njegovega izvora, okoliščin nastanka, naslovnika ter smiselnosti in zanesljivosti

njegove vsebine (sodba Splošnega sodišča z dne 15. marca 2000, Cimenteries CBR in drugi/Komisija, T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 in T-104/95, Recueil, str. II-491, točka 1053). Zlasti je treba za zelo pomembno šteti okoliščino, da je dokument nastal v neposredni zvezi z dejstvi (sodbi Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999, Ensidesa/Komisija, T-157/94, Recueil, str. II-707, točka 312, in z dne 16. decembra 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied in Technische Unie/Komisija, T-5/00 in T-6/00, Recueil, str. II-5761, točka 181) ali da ga je napisala neposredna priča teh dejstev. Poleg tega je treba izjave, ki nasprotujejo interesom avtorja izjave, načeloma šteti za še posebej zanesljive dokaze (zgoraj v točki 42 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točke 207, 211 in 212).

184 Pri presoji dokazov, ki jih je zbrala Komisija, se dvom na strani sodišča mora razlagati v korist podjetja naslovnika sklepa o ugotovitvi kršitve. Sodišče torej ne more sklepati, da je Komisija pravno zadostno dokazala obstoj zadevne kršitve, če še vedno dvomi o tem vprašanju, zlasti v okviru tožbe za razglasitev ničnosti sklepa o naložitvi globe (zgoraj v točki 42 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 177; zgoraj v točki 176 navedena sodba Dresdner Bank in drugi/Komisija, točka 60, in zgoraj v točki 176 navedena sodba z dne 15. decembra 2010, E.ON Energie/Komisija, točka 51).

185 V zadnjenavedenem primeru je treba namreč upoštevati načelo domneve nedolžnosti, ki je danes določeno v členu 48(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in se uporablja v postopkih v zvezi s kršitvami pravil o konkurenci, ki veljajo za podjetja in lahko privedejo do odmere glob ali periodičnih denarnih kazni (sodbi Sodišča z dne 8. julija 1999, Hüls/Komisija, C-199/92 P, Recueil, str. I-4287, točki 149 in 150; Montecatini/Komisija, C-235/92 P, Recueil, str. I-4539, točki 175 in 176, in zgoraj v točki 175 navedena sodba z dne 22. novembra 2012, E.ON Energie/Komisija, točki 72 in 73; zgoraj v točki 42 navedena sodba JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 178).

186 Očitke, ki jih navajajo tožeče stranke, je treba preučiti ob upoštevanju teh ugotovitev.

Povzetek dokazov, na katere se je v obravnavani zadevi sklicevala Komisija

187 Treba je opozoriti, da je Komisija v točkah 94 in 95 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da sta družba Chiquita in skupina Pacific v obdobju od 28. julija 2004 do vsaj „15. tedna trženja“ leta 2005 usklajevali svojo poslovno strategijo v Grčiji, Italiji in na Portugalskem, tako da sta usklajevali svojo strategijo cen, kar zadeva prihodnje cene, ravni cen ter spremembe in/ali gibanja cen, izmenjevali pa sta si tudi informacije o prihodnjem ravnanju na trgu, kar zadeva cene. Komisija trdi, da se je tajno dogovarjanje začelo na sestanku med družbo Chiquita in skupino Pacific 28. julija 2004 ter da sta strani po tem dogodku takoj uvedli še druge tajne stike. Tako naj bi bilo iz dokazov razvidno, da sta imeli družba Chiquita in skupina Pacific v obdobju od februarja do začetka aprila 2005 take stike skoraj vsak teden.

188 Komisija v točki 96 obrazložitve izpodbijanega sklepa navaja, da so glavni dokazi o tajnem dogovarjanju spodaj navedeni elementi:

- dokumenti, pridobljeni med pregledi, ki jih je opravila italijanska Guardia di Finanza v okviru nacionalne preiskave (zapiski P1);
- dokumenti, pridobljeni med pregledi Komisije od 28. do 30. novembra 2007, in izjave, dane med temi pregledi;
- izjave, ki jih je dala prosilka za imuniteto, to je družba Chiquita;
- odgovori na zahteve za informacije in elementi, ki jih je v zvezi s tem predložila družba Chiquita.

189 Komisija nato razlikuje med dokazi v zvezi s kršitvijo kot celoto, to so izjave družbe Chiquita (točke od 97 do 101 obrazložitve izpodbijanega sklepa), dokazi v zvezi s sestankom 28. julija 2004, to so izjave družbe Chiquita in zapiski P1 (točke od 102 do 120 obrazložitve izpodbijanega sklepa), dokazi v zvezi z nadaljnjimi stiki avgusta 2004, to so izjave družbe Chiquita in zapiski P1 (točke od 121 do 125 obrazložitve izpodbijanega sklepa), ter nazadnje dokazi v zvezi z drugimi stiki od februarja do aprila 2005, to sta interno elektronsko sporočilo, ki ga je P1 poslal P2 v ponedeljek, 11. aprila 2005, ob 9.57 in je vsebovalo preglednico, naslovljeno „Cene družbe Chiquita – 2005“, z informacijami o cenah družbe Chiquita v obdobju od 9. do 15. tedna leta 2005, ter podobna nedatirana preglednica, najdena v pisarni P2, ki vsebuje informacije o obdobju od 6. do 13. tedna leta 2005 (točke od 126 do 139 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

b) Presoja dokazov v obravnavani zadevi

190 Tožeče stranke trdijo, da kljub precejšnjim prizadevanjem Komisije in družbe Chiquita, da bi našli dokaze o domnevni kršitvi iz obravnavane zadeve, so listinski „dokazi“ o tajnih stikih med konkurenti, s katerimi Komisija utemeljuje svoje trditve, omejeni zgolj na skromno zbirko trojih rokopisnih zapiskov in internega elektronskega sporočila, katerih avtor je P1, nekdanji zaposleni pri družbi PFCI, ki je umrl več kot eno leto pred začetkom preiskave Komisije. Tožeče stranke se tako sklicujejo na zapiske P1 v zvezi s kosilom 28. julija 2004 in na dve strani njegovih zapiskov iz avgusta 2004 ter na interno elektronsko sporočilo, ki ga je P1 11. aprila 2005 ob 9.57 poslal P2.

191 Ker naj ne bi bil na voljo noben drug neposreden listinski dokaz ter nobeno obrazloženo in dobro podkrepljeno priznanje prosilca za imuniteto, naj bi trditve Komisije temeljile izključno na njeni razlagi zgoraj navedenih rokopisnih zapiskov in elektronskega sporočila. Vendar naj bi Komisija te dokumente razlagala popolnoma napačno, izvzela naj bi jih iz konteksta ter posplošila njihovo nejasno, nenatančno in nepopolno formulacijo, ne da bi pri tem upoštevala številne dokumente in izjave, ki sta ji jih predložili družba Chiquita in PFCI ter s katerimi bi bilo mogoče razbremeniti tožeče stranke.

192 Zato tožeče stranke trdijo, da niti rokopisni zapiski niti elektronsko sporočilo niso zadosten dokaz za zatrjevano protikonkurenčno ravnanje ter da je mogoča alternativna in popolnoma verjetna razlaga vsakega od navedenih dokumentov.

193 Tožeče stranke poleg tega trdijo tudi, da razlagi teh dokumentov, ki jo je podala Komisija, izrecno nasprotujejo izjave družbe Chiquita, zlasti C1, in dokumenti, vloženi v spis.

Zapiski P1 in delovno kosilo 28. julija 2004

– Verodostojnost zapiskov P1

194 Tožeče stranke trdijo, da je verodostojnost zapiskov P1 zmanjšana že zaradi njihove narave, pa tudi zaradi osebnostnih značilnosti njihovega avtorja, da sta imela C1 in P1 v času kosila 28. julija 2004 več legitimnih razlogov za navezavo stikov ter da zapiski, ki so bili sestavljeni po zadevnem sestanku, ne morejo biti dokazi „iz časa“ tega sestanka.

195 Na prvem mestu tožeče stranke opozarjajo, da so bili zapiski P1 najdeni v osebnih beležnicah, zaseženih na njegovem domu med nacionalno davčno preiskavo, da niso bili ti zapiski nikoli nikomur posredovani niti se o njih ni razpravljalo in da to niti ni bil njihov namen. V družbi PFCI naj bi bilo splošno znano, da je imel P1 „navado, da je šel po odhodu iz pisarne v lokal, kjer si je privoščil nekaj kozarcev, razmislil o dogodkih tega dne ter si zapisal svoje zamisli, misli in osebna razmišljanja v zvezi s svojim poklicnim in zasebnim življenjem“. Tožeče stranke poudarjajo, da je P1 umrl julija 2006 v starosti 32 let ter da je torej potrebna izjemna previdnost pri sklepanju na podlagi njegovih osebnih

zapiskov, ki bi jih bilo mogoče razlagati zelo različno, in sicer še toliko bolj, ker naj bi bili zelo nejasni, nepovezani in nepopolni ter naj bi vsebovali številne pravopisne in slovnične napake, ki kažejo na to, da angleščina ni bila avtorjev materni jezik.

- 196 Tožeče stranke poleg tega poudarjajo tudi, da je bil P1 ob zaposlitvi pri skupini Pacific star šele 26 let ter da je bil novinec v sektorju banan, ki so ga obvladovali izkušeni poslovneži, ki so o njem dobili vtis, da je „izgubljen“ in da ga je „malo strah“. Bil naj bi „delaven, natančen“ in „dobro organiziran“ na finančnem področju, vendar hkrati tudi „občutljiv, pedanten in zaverovan vase“. V času delovnega kosila 28. julija 2004 naj bi P1 za družbo PFCI delal šele sedem mesecev, potem ko je bil iz prostorov družbe LVP v Antwerpnu premeščen v Rim; ta premestitev naj ne bi potekala gladko, P1 pa naj ne bi bil v dobrih odnosih z veliko izkušenejšimi sodelavci iz prodajne ekipe, zato je bil pri delu sorazmerno izoliran. Ker je bil „zelo ambiciozen“, si je kljub temu prizadeval za to, da bi si pridobil zaupanje P2, [zaupno], saj je upal na pomembnejše delovno mesto v družbi PFCI ali LVP, „o čemer [naj bi] ga večkrat slišali sanjariti“. Tožeče stranke menijo, da bi lahko P1 zaradi navedenih okoliščin v svojih zapiskih precej pretiraval.
- 197 Kot je bilo navedeno v točki 183 zgoraj, je edino upošteveno merilo za presojo prosto predloženih dokazov njihova verodostojnost, ki je odvisna od njihovega izvora, okoliščin nastanka, naslovnika ter smiselne in zanesljive vsebine. Navedeno je bilo tudi, da je treba za zelo pomembno šteti okoliščino, da je dokument nastal v neposredni zvezi z dejstvi ali da ga je napisala neposredna priča teh dejstev.
- 198 Ob upoštevanju teh načel argumentacija tožečih strank na splošno ne more omajati verodostojnosti zapiskov P1.
- 199 Prvič, niti z dejstvom, da gre za beležnice z osebni zapiski, ki se ne nanašajo le na avtorjevo poklicno življenje, temveč tudi na njegovo zasebno življenje, niti z dejstvom, da so bile te beležnice najdene pri njem doma, ni mogoče omajati verodostojnosti navedenih dokumentov.
- 200 To, da so bili zapiski P1 osebni in da niso bili namenjeni temu, da bi bili komur koli posredovani, ne kaže na njihovo neverodostojnost, temveč, nasprotno, prej na njihovo verodostojnost. Čeprav bi Splošno sodišče poleg drugih elementov lahko upoštevalo dejstvo, da je imel avtor morda osebni interes olepšati dejstva, da bi svojim nadrejenim predstavil rezultat v skladu z njihovimi pričakovanji, in na podlagi tega menilo, da je treba zmanjšati dokazno vrednost nekega dokumenta (glej v tem smislu zgoraj v točki 176 navedeno sodbo Dresdner Bank in drugi/Komisija, točka 132), tega v obravnavani zadevi ni mogoče trditi, saj zapiski P1 niso bili namenjeni temu, da bi jih kdor koli bral, kar kaže na to, da so iskren odraz resničnega stanja, kot ga je dojemal njihov avtor.
- 201 Zato argumentacija tožečih strank, da bi si lahko P1 zaradi svojih osebnostnih značilnosti in položaja v družbi PFCI ter v poslovnem svetu sektorja banan poskušal „pridobiti spoštovanje nadrejenih“ ter da bi lahko zato v svojih zapiskih močno pretiraval, Splošnega sodišča ne prepriča.
- 202 Drugič, čeprav kratkost zadevnih zapiskov, sestavljenih iz ključnih besed, in dejstvo, da je njihov avtor umrl julija 2006 (točka 18 obrazložitve izpodbijanega sklepa), to je kmalu po pregledu, ki ga je 30. maja 2006 na njegovem domu opravila Guardia di Finanza in med katerimi so bili zadevni dokumenti najdeni, ter pred predajo teh dokumentov Komisiji julija 2007, in tako ni mogel pojasniti njihove vsebine, sicer res narekujeta določeno previdnost pri razlagi teh zapiskov, pa te okoliščine ne morejo na splošno omajati njihove verodostojnosti.
- 203 V zvezi s tem je treba opozoriti, da zadevni elementi zadevajo tajna ravnanja, kar pomeni skrivne sestanke in dokumentacijo, zmanjšano na najmanjšo možno mero. Ob upoštevanju težavnosti pridobitve neposrednih dokazov za taka ravnanja, kot so zapiski ali poročila o sestankih iz časa kršitve, njihove dokazne vrednosti ne more omajati zgolj to, da so napisani z roko ali nepopolni, da vsebujejo

okrajšave in simbole ter da so tako za njihovo razlago lahko potrebna dodatna pojasnila ali da jih je treba preučiti v kontekstu drugih informacij, ki jih ima Komisija (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 16. junija 2011, Solvay/Komisija, T-186/06, ZOdl., str. II-2839, točki 405 in 406).

- 204 V obravnavani zadevi je treba še dodati, da v nasprotju s trditvami tožečih strank zapiski P1 niso nejasni, protislovni ali nepovezani. Poleg tega zgolj dejstvo, da angleščina ni bila materni jezik P1, ne more na splošno omajati verodostojnosti njegovih zapiskov. Čeprav je Splošno sodišče pri presoji verodostojnosti nekega poročila upoštevalo to, kako dobro je avtor poročila znal jezik, ki se je uporabljal med pogovori, na katere se je navedeno poročilo nanašalo (glej v tem smislu zgoraj v točki 176 navedeno sodbo Dresdner Bank in drugi/Komisija, točka 132), pa v obravnavani zadevi zapiski P1 kažejo na to, da je njihov avtor dobro znal angleško, poleg tega pa je Komisija še navedla – tožeče stranke pa tega niso izpodbijale – da je P1 diplomiral na univerzi v Kaliforniji (ZDA), kjer je pridobil diplomu iz poslovnih ved (točka 169 obrazložitve izpodbijanega sklepa), kar je na zaslišanju potrdil tudi P2 iz skupine Pacific. V vsakem primeru je treba spomniti, da je že bilo odločeno, da neobstoj datuma ali podpisa na dokumentu ali dejstvo, da je nečitljivo napisan, temu dokumentu ne odvzema vse dokazne vrednosti, zlasti če se njegov izvor, verjeten datum nastanka in vsebina lahko dovolj zanesljivo ugotovijo (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 11. julija 2014, Sasol in drugi/Komisija, T-541/08, točka 232 in navedena sodna praksa).
- 205 Tretjič, niti mladost P1 niti njegov položaj v družbi PFCI in splošneje v sektorju banan nista argumenta, ki bi lahko omajala verodostojnost njegovih zapiskov. Izjave C1, ki jih v zvezi s tem navajajo tožeče stranke, ne morejo zmanjšati vrednosti te ugotovitve. Kot je navedla Komisija – tožeče stranke pa tega niso izpodbijale – se je izjava C1, ki je bil vsaj 15 let starejši od P1, da je o zadnjem navedenem sprva dobil vtis „precej izgubljenega mladeniča“, ki ga je bilo „malo strah“, nanašala na prvo srečanje teh dveh mož na sestanku poklicnega združenja Associazione Nazionale Importatori Prodotti Ortofrutticoli (nacionalno združenje uvoznikov sadja in zelenjave, ANIPO), v katerem so bili zbrani izkušeni poslovneži, ki jih je C1 opredelil kot „tolpo starih lisjakov“. Komisija upravičeno navaja, da v takih okoliščinah ni presenetljivo, da se mlada in manj izkušena oseba ob prvi udeležbi počuti nelagodno.
- 206 Poleg tega so tožeče stranke popačile izjavo C1, ki naj bi po njihovih navedbah „priznal, da [P1] po njegovem mnenju ni bil resnično dosledna oseba in da si ni predstavljal, da bi z njim sklepal posle“. Takih negativnih ocen v zvezi s P1, ki jih nikakor ne najdemo v odlomku z zaslišanja, na katerega se sklicujejo tožeče stranke, namreč ni mogoče izpeljati *a contrario* le iz pozitivne ocene v zvezi z osebnostmi značilnostmi, ki jo je C1 podal v zvezi s P2.
- 207 Kar zadeva trditev tožečih strank, da so „številne osebe potrdile, da je bil [P1] sicer delaven, natančen v zvezi s financami in dobro organiziran, vendar tudi občutljiv, pedanten in zaverovan vase“, je treba opozoriti, da se tožeče stranke na tem mestu sklicujejo le na izjavo P2 med zaslišanjem, dano v skladu s smernicami za obrambo skupine Pacific, ki so jih pripravili pravni svetovalci te skupine z namenom, da bi omajali verodostojnost P1 kot osebe z izpostavljanjem tega, da je bil nagnjen k povečevanju lastne vloge v svojih zapiskih. Dalje, naj je bil P1 še tako „zaverovan vase“, je bilo že v točkah od 199 do 201 zgoraj ugotovljeno, da zaradi dejstva, da so njegovi zapiski osebni in niso bili namenjeni temu, da bi jih kdo bral, ni zelo verjetno, da je v njih povečeval lastno pomembnost, da bi si tako pridobil spoštovanje nadrejenih. Poleg tega so tudi same tožeče stranke izpostavile, da je bil P1 „natančen v zvezi s financami“, kar kaže prej na zanesljivost njegovih zapiskov.
- 208 Četrtrič, v istem okviru, kot upravičeno poudarja Komisija, niti domnevna izoliranost P1 v pisarni in težave, ki naj bi jih imel v odnosih s sodelavci, niti njegove domnevne poklicne ambicije – ki se poleg tega zdijo popolnoma normalne za zaposlenega te starosti – ne morejo omajati verodostojnosti njegovih zapiskov. K temu je treba še dodati, da se tožeče stranke v utemeljitev teh trditev sklicujejo na dokument z omejeno dokazno vrednostjo, in sicer dopis, ki ga je napisal njihov pravni svetovalec, A3, in je bil pripravljen za namene njihovega odgovora na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

- 209 Petič in nazadnje, medtem ko je treba ugotoviti, da je iz zgoraj navedenega razvidno, da tožičim strankam ni uspelo predložiti nobenega konkretnega elementa, s katerim bi bilo mogoče vzbuditi dvom o verodostojnosti zapiskov P1, je treba po drugi strani ugotoviti, da je Komisija navedla več elementov, s katerimi je mogoče podkrepiti verodostojnost navedenih zapiskov (točke od 115 do 119 obrazložitve izpodbijanega sklepa), tožičim strankam pa teh elementov ni uspelo ovreči. Tako Komisija trdi, da so zanesljivost zapiskov P1 ter vestnost in smiselnost njegovega zapisovanja potrjeni z dejstvom, da so elementi iz teh zapiskov podkrepljeni še z drugimi viri.
- 210 Kot prvo, če primerjamo zapiske v zvezi s sestankom 14. januarja 2004, ki sta jih pripravila P1 na eni strani in P2 na drugi strani, ugotovimo, da se z več vidikov ujemajo (točka 167 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 211 Kot drugo, P1 v zapiskih v zvezi s Portugalsko pravilno navaja, da je imela družba Chiquita v času kosila 28. julija 2004 zastopnika na Portugalskem in da je zadevna družba nameravala spremeniti to strukturo, kar je bilo potrjeno z več odgovori družbe Chiquita ter z organigramom in dokumentom glede strateških prednostnih nalog te družbe za leto 2005; poleg tega je v zapiskih P1 portugalski trg opisan kot „manj stabilen“ trg z „najnižjimi cenami“ v primerjavi z drugima dvema zadevnima trgoma, torej Grčijo in Italijo, ter kot trg, na katerem banane družbe Chiquita niso imele statusa „prve kakovosti“, kar je bilo prav tako potrjeno z odgovorom in preglednico cen, ki ju je predložila družba Chiquita, ter odgovorom skupine Pacific na zahteve za informacije. Navedena prekrivanja med zapiski P1 in drugimi elementi iz spisa je mogoče ugotoviti, ne da bi to vplivalo na nadaljnjo preučitev argumentacije, s katero tožeče stranke izpodbijajo verodostojnost izjav družbe Chiquita.
- 212 Kot tretje, v zapiskih P1 v zvezi z Grčijo je pravilno opisana hierarhična struktura družbe Chiquita za ta trg (glej točko 10 obrazložitve izpodbijanega sklepa), omenjene pa so tudi razprave v zvezi s tem, da bi družba Chiquita in skupina Pacific sodelovali pri pošiljanju, kar zadeva pristanišči Salerno (Italija) in Aigion (Grčija). Skupina Pacific priznava, da sta z družbo Chiquita razpravljali o sodelovanju pri pošiljanju v ti pristanišči. Interno elektronsko sporočilo z dne 23. februarja 2005, ki ga je predložila družba Chiquita, prav tako kaže na razprave v zvezi s skupnim nakladanjem, ki so se po navedbah družbe Chiquita nadaljevale do junija 2006. V zvezi z internim elektronskim sporočilom z dne 23. februarja 2005 je treba opozoriti, da kljub različnim razlagam, ki jih v zvezi z njim ponujajo posamezne strani, in ne glede na vprašanje, kakšne vrste sporazum in kateri trg sta bila predmet razprav iz tega sporočila, iz njega jasno izhaja, da se je nanašalo na (mogoče) sodelovanje med družbo Chiquita in skupino Pacific pri skupnem nakladanju, kar kaže na to, da sta konkurentki razpravljali o tej temi, in zadevno elektronsko sporočilo napravlja za element, s katerim je mogoče podpreti verodostojnost zapiskov P1.
- 213 Poleg tega je P1 navedel, da bo družba Chiquita (mogoče) zmanjšala dobavo banan znamke Consul v Grčijo, iz preglednice družbe Chiquita pa je razvidno, da je ta od 18. tedna leta 2005 dejansko zmanjšala prodajo banan te znamke.
- 214 Kot četrto, kar zadeva zapiske P1 v zvezi s strateškimi razpravami med skupino Pacific in družbo Chiquita glede italijanskega trga (ki omenjajo zlasti „zmanjšanje Consula: 15.000/teden“, osredotočenje na povečanje količine znamke Chiquita ter zamisel o „dajanju prostora Boniti“ in o tem, da bi „Bonita spodbudila cene“), preglednice cen družbe Chiquita kažejo, da je ta družba od drugega polletja 2004 v Italiji dejansko začela povečevati količino prodanih banan svoje znamke višje kakovosti Chiquita in da je v letu 2005 začela precej zmanjševati prodajo banan svoje manj kakovostne znamke Consul.

215 Poleg tega so pripombe P1 o strategiji družbe Chiquita v zvezi z Italijo potrjene z internim obvestilom družbe Chiquita, ki ga je pripravil C2 za C1 po izteku sistema dovoljenj, ki se je prenehal uporabljati konec leta 2005 (glej točko 35 obrazložitve izpodbijanega sklepa in opombo 60 k izpodbijanemu sklepu), in ki je vključevalo analizo italijanskega trga na začetku obdobja po navedenem sistemu, v kateri je navedeno:

„Ob začetku uporabe novega sistema je bilo smiselno pričakovati ‚tesen‘ trg med Chiquito in Bonito. To je eden od razlogov, zakaj se je družba Chiquita odpovedala uvozu Consula. Žal, čeprav je Chiquita ves čas sprejemala ukrepe od zgoraj, pa Bonita od ‚spodaj‘ sploh ni vplivala na trg.“

216 Mogoče je priznati, da ta dokument potrjuje resničnost enega od elementov iz zapiskov P1, in sicer namen družbe Chiquita, da zmanjša prodajo znamke Consul v korist znamke Chiquita, ne da bi se bilo treba izreči o vprašanju – ki ga stranke izpodbijajo (točki 118 in 119 obrazložitve izpodbijanega sklepa) – ali je navedeni dokument dokaz za protikonkurenčno ravnanje družbe Chiquita in skupine Pacific. Iz točk od 118 do 120 obrazložitve izpodbijanega sklepa je namreč razvidno, da je Komisija zadevno obvestilo uporabila le kot element, ki potrjuje verodostojnost zapiskov P1, ne pa kot element, ki bi potrjeval sklenitev sporazuma med kosilom 28. julija 2004 ali izvajanje takega sporazuma (glej v zvezi s tem tudi točke od 257 do 260 v nadaljevanju).

217 Poleg tega v nasprotju s trditvami tožečih strank dejstvo, da je bilo to obvestilo napisano po datumu, ko je P1 napisal svoje zapiske, nikakor ne zmanjšuje njegove dokazne vrednosti. Iz sodne prakse, navedene v točki 178 zgoraj, namreč izhaja, da lahko Komisija upošteva elemente, nastale zunaj obdobja kršitve, če so ti del zaključenega kroga indicev, na katerega se sklicuje Komisija, da bi dokazala navedeno kršitev, v zadevnem obvestilu pa je omenjeno tudi preteklo stanje, to je v obdobju, ko se je uporabljal sistem dovoljenj.

218 Tožeče stranke v repliki pravkar navedenega ne izpodbijajo, temveč zgolj trdijo, da „le to, da zapiski [P1] vsebujejo nekaj vrstic v zvezi s temami, o katerih se je dejansko razpravljalo, ali to, da je mogoče nekaj izjav glede dejanskega stanja v zvezi s sektorjem banan preveriti na podlagi informacij, dostopnih javnosti, še ne pomeni, da je mogoče celotne zapiske obravnavati kot verodostojen dokaz“. V takih okoliščinah je treba ugotoviti, da tožečim strankam ni uspelo ovreči elementov, na katere se sklicuje Komisija in so bili navedeni v točkah od 210 do 217 zgoraj.

219 Na drugem mestu tožeče stranke trdijo, da sta imela C1 in P1 v obdobju delovnega kosila 28. julija 2004 več legitimnih razlogov za navezavo stikov, zlasti v zvezi s prihodnostjo združenja ANIPO in možnostjo dogovorov o skupni nabavi in pošiljanju, kar potrjujejo izjave C1. Ker je družbi Chiquita primanjkovalo dovoljenj in je iskala druge vire dobave prek več konkurentov, naj bi take dogovore sklenila z več drugimi konkurenti in naj bi se obrnila tudi na P2 iz družbe PFCI zaradi sklenitve takega dogovora s to družbo. Ker ta navedenemu predlogu ni ugodil, saj je menil, da je s poslovnega vidika neugoden, tožeče stranke trdijo, da ni presenetljivo, da je C1 znova poskusil srečo, tokrat tako, da je podoben dogovor ponudil neposredno neizkušnemu novincu, P1.

220 To argumentacijo je treba zavrnilo, ne da bi bilo treba preučiti, ali sta imela C1 in P1 legitimne razloge za srečanje. Zadostuje namreč ugotovitev, da bi bilo mogoče s takimi legitimnimi razlogi sicer res alternativno razložiti, zakaj sta se sestala, vendar to še ne zmanjša siceršnje tajnosti dogovarjanja med njunimi stiki, če bi bila ta dokazana. Kot je navedla Komisija v točki 147 obrazložitve izpodbijanega sklepa, trditev, da so imeli konkurenti domnevno legitimne stike, nikakor ne izključuje tega, da so imeli tudi tajne stike. Sodišče je že poudarilo, da je mogoče šteti, da ima sporazum omejevalni namen, tudi če omejevanje konkurence ni njegov edini namen, ampak sledi tudi drugim legitimnim ciljem (glej sodbo Sodišča z dne 6. aprila 2006, General Motors/Komisija, C-551/03 P, ZOdl., str. I-3173, točka 64 in navedena sodna praksa). Kot upravičeno navaja Komisija, za ovrženje ugotovitev iz izpodbijanega sklepa ne zadostuje, da tožeče stranke le dokažejo, da so imeli stiki tudi legitimen cilj, ampak morajo dokazati, da je bil to njihov edini cilj.

- 221 Na tretjem mestu tožeče stranke trdijo, da zapiski P1 ne morejo biti verodostojen zapis pogovora, ki je potekal med kosilom 28. julija 2004, to je kosilom, ki je sicer trajalo le od 40 do 45 minut ob glasnem hotelskem bazenu, saj – kot je potrdil C1 – P1 med tem kosilom ni naredil nobenega zapiska, ki bi ga bilo mogoče šteti za dokaz „iz časa“ tega sestanka. Ti zapiski so bili verjetno napisani nekaj časa po sestanku, zato naj bi bili osebna razmišljanja o vprašanih, o katerih se je razpravljalo, in naj bi odražali zamisli P1 o tem, kako bi delovali skupna nabava in pošiljanje z družbo Chiquita, kar naj bi prav tako potrdil C1.
- 222 Kot je bilo že navedeno v točkah 183 in 197 zgoraj, je treba pri presoji dokazne vrednosti dokumenta za zelo pomembno šteti okoliščino, da je dokument nastal v neposredni zvezi z dejstvi ali da ga je napisala neposredna priča teh dejstev. V obravnavani zadevi ni sporno, da je bil P1 prisoten na kosilu 28. julija 2004 in da ga je torej mogoče šteti za neposredno pričo tega kosila. Poleg tega P1 zaradi majhnega števila prisotnih – in sicer P1, C1 in C2 – in zaradi dejstva, da je bil edini predstavnik skupine Pacific, ni bil le nema priča, temveč je tudi dejavno sodeloval v pogovorih, kar daje njegovemu pričanju veliko dokazno vrednost. Ker je šlo za neposreden pogovor med tremi protagonisti, ni verjetno – na kar namigujejo tožeče stranke – da bi bila lahko dokazna vrednost pričanja P1 zmanjšana zaradi hrupa med kosilom, zaradi katerega bi lahko P1 slabše razumel pogovor.
- 223 Zato je mogoče zapiske P1 šteti za dokaze iz časa kosila 28. julija 2004, čeprav niso bili napisani med kosilom, ampak kmalu po njem. Zadostuje namreč ugotovitev – kot upravičeno trdi Komisija v točki 166 obrazložitve izpodbijanega sklepa – da to, da se zapišejo izjave, dane nedolgo pred dejanskim zapisom, ni v nasprotju z ugotovitvijo, da je dokument iz istega časa, nič v zapiskih P1 pa ne kaže na to, da se ti – tudi če so bili napisani po dogodku – ne ujemajo z vsebino razprav, ki so potekale med tem dogodkom (glej v tem smislu zgoraj v točki 178 navedeno sodbo Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija, točka 39). Poleg tega dejstvo, da zapiski sledijo kronološkemu in pravilnemu zaporedju dogodkov in datumov, kaže na to, da so bili napisani v času zadevnih dogodkov ali vsak kmalu po njih. Opozoriti je treba tudi – kot je bilo že navedeno v točki 210 zgoraj – da spis vsaj v zvezi z enim dogodkom, to je sestankom 14. januarja 2004, vsebuje zapiske, ki sta jih pripravila P1 na eni strani in P2 na drugi strani ter ki se z več vidikov ujemajo (točka 167 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 224 Iz navedenega izhaja, da je treba argumente, s katerimi poskušajo tožeče stranke na splošno ovreči verodostojnost zapiskov P1, zavrnil.
- Razlaga, ki jo tožeče stranke predlagajo v zvezi z zapiski o delovnem kosilu 28. julija 2004
- 225 Tožeče stranke trdijo, da se Komisija, da bi dokazala sklenitev protikonkurenčnega sporazuma med družbama Chiquita in PFCI, opira na lastno razlago nekaj vrstic, najdenih v rokopisnih zapiskih P1 (točka 105 obrazložitve izpodbijanega sklepa), ki jih je predstavila kot „listinske dokaze iz časa“ delovnega kosila, na katerem so se 28. julija 2004 sestali C1 in C2 iz družbe Chiquita ter P1 iz družbe PFCI v restavraciji Shangri la Corsetti v Rimu in ki naj bi bilo „izhodišče za tajni dogovor med družbo Chiquita in skupino Pacific“, čeprav naj bi bila dokazna vrednost teh zapiskov zelo omejena in naj bi jih poleg tega Komisija ob upoštevanju konteksta in okoliščin, v katerih jih je P1 napisal, razlagala popolnoma napačno.
- 226 Komisija v izpodbijanem sklepu pojasnjuje, da je bilo kosilo, na katerem so se 28. julija 2004 v restavraciji Shangri la Corsetti v Rimu sestali C1 in C2 iz družbe Chiquita ter P1 iz skupine Pacific, izhodišče za tajni sporazum med družbo Chiquita in skupino Pacific ter da sta se po tem sestanku C1 in P1 začela redno klicati. Komisija meni, da listinski dokazi iz časa tega sestanka in v zvezi z njim – torej zapiski P1 (točka 105 obrazložitve izpodbijanega sklepa) – kažejo, kako sta družba Chiquita in skupina Pacific ta sestanek izkoristili za vzpostavitev sistema usklajevanja cen, ki se je nato razvijal (točke od 102 do 104 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 227 Komisija trdi, da je iz teh zapiskov razvidno, da sta družba Chiquita in skupina Pacific – poimenovana „Bonita“ – razpravljali o svojih dejavnostih na Portugalskem, v Grčiji in Italiji ter izoblikovali trifazni „akcijski načrt“ za stalno sodelovanje. V skladu s tem načrtom naj bi zadevni strani najprej vzpostavili stik naslednji teden, da bi se uskladili o cenah na Portugalskem ter tako opredelili, ali je treba „ostati“ na isti ravni cen oziroma cene „zvišati“ ali „znižati“. To naj bi se skladalo z izjavo družbe Chiquita, da sta si P1 in C1 po sestanku 28. julija 2004 od časa do časa izmenjala informacije o bolj specifičnih gibanjih cen za naslednji teden, pri čemer sta uporabljala izraze, iz katerih sta obe strani lahko razbrali, ali se morajo cene zvišati, znižati ali ostati na isti ravni. V drugi fazi akcijskega načrta naj bi strani prednostno obravnavali svojo strategijo v zvezi z Italijo (z uporabo izraza „pogledati najprej Italijo“), nazadnje, torej v tretji fazi, pa naj bi bil poudarek na njuni skupni strategiji za Grčijo (z uporabo izraza „nato Grčija“) (točka 106 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 228 Tožeče stranke pa nasprotno trdijo, da so zapiski P1 v zvezi s kosilom 28. julija 2004 avtorjeva lastna razmišljanja o predmetu pogovora med tem kosilom, kar naj bi potrdil C1, in sicer o „možnosti za družbo Chiquita, da banane dobavlja pri skupini Noboa v Ekvadorju“. Torej bi bilo treba zapiske razlagati kot osebne zamisli P1 o tem, kako bi dogovor o skupni nabavi deloval v praksi.
- 229 Treba je opozoriti, da iz navedb v točkah od 194 do 224 zgoraj izhaja, da argumentov, s katerimi tožeče stranke na splošno izpodbijajo verodostojnost zapiskov P1, ni mogoče sprejeti in da je treba, nasprotno, tem zapiskom priznati veliko dokazno vrednost, saj jih je sestavila neposredna priča dejstev in je njihova verodostojnost podkrepljena s še drugimi dokazi. V takih okoliščinah trditve tožečih strank, da je treba te zapiske razlagati kot odraz osebnih zamisli P1, ne pa pogovora, ki je dejansko potekal med kosilom 28. julija 2004, ni mogoče sprejeti.
- 230 Prvič, treba je ugotoviti, da trditev C1, ki jo navajajo tožeče stranke, in sicer da je bil predmet pogovora med kosilom „možnost za družbo Chiquita, da banane dobavlja pri skupini Noboa v Ekvadorju“, ne more omajati razlage Komisije, saj ta ne zanika možnosti, da se je med zadevnim kosilom razpravljalo tudi o možnostih skupne nabave (točka 151 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Vendar iz navedka, na katerega se sklicujejo tožeče stranke, ne izhaja, da je bila to edina tema razprav na sestanku, že v točki 220 zgoraj pa je bilo pojasnjeno, da za ovrženje ugotovitev iz izpodbijanega sklepa ne zadostuje, da tožeče stranke le dokažejo, da so imeli stiki tudi legitimni cilj, ampak morajo dokazati, da je bil to njihov edini cilj.
- 231 Vendar je treba to razlago – podobno kot tisto, da so zapiski le odraz osebnih zamisli P1 – zavriniti, saj so ti zapiski jasni glede namena skupine Pacific in družbe Chiquita, da uskladita svoje cene.
- 232 Torej Komisija upravičeno trdi, da se razlaga, da so zapiski v zvezi s kosilom 28. julija 2004 osebna razmišljanja g. P1 o možnosti za družbo Chiquita, da banane dobavlja pri skupini Noboa v Ekvadorju, ne sklada z dejstvom, da je iz teh zapiskov jasno razvidno, da sta družba Chiquita in skupina Pacific razpravljali o svojih dejavnostih na Portugalskem, v Grčiji in Italiji ter da sta predvideli „tedensko sodelovanje za vzdrževanje cene“ in izoblikovali trifazni „akcijski načrt“, po katerem naj bi „[P1]“ in „[C1]“ „govorila o Portugalski naslednji teden“, da bi sprejela „odločitev o cenah“, in sicer v zvezi s tem, ali naj ostanejo na isti ravni ali pa naj se „zvišajo“ ali „znižajo“. Ta razlaga se sklada z izjavo družbe Chiquita z dne 22. maja 2008, da sta si C1 in P1 po sestanku 28. julija 2004 od časa do časa izmenjala informacije o bolj specifičnih gibanjih cen za naslednji teden, pri čemer sta uporabljala izraze, iz katerih sta obe strani lahko razbrali, ali se morajo cene zvišati, znižati ali ostati na isti ravni (točka 100 obrazložitve izpodbijanega sklepa), kar je mogoče – ob upoštevanju nadaljnje presoje trditev tožečih strank glede izjav družbe Chiquita (glej točko 336 in naslednje v nadaljevanju) – šteti za dokazano.
- 233 Drugič, sprejeti ni mogoče niti razlage tožečih strank, po kateri zapiski kažejo na to, da je C1 P1 podal strnjen pregled celotnega portugalskega trga, da bi tako novinca seznanil s tržno strukturo, v katero bi bila vpeta družba PFCI, če bi družbi Chiquita dobavljala banane, saj se pri tej razlagi ne upošteva

navedba, da je portugalski trg „najmanj stabilen od 3 trgov T2“, ki ji sledi opomba „tedensko sodelovanje za vzdrževanje cene“, česar – kot navaja Komisija – ni mogoče pojasniti z namenom, da se novinec seznanj s prodajno strukturo družbe Chiquita na Portugalskem.

- 234 Tožeče stranke kljub temu trdijo, da razlaga, da opomba „tedensko sodelovanje za vzdrževanje cene“ kaže na to, da sta se družba Chiquita in skupina Pacific dogovorili o sodelovanju glede cen, nasprotujejo pojasnila družbe Chiquita in cena, ki jo je družba PFCI nameravala doseči na Portugalskem. Zato naj bi bila verjetnejša razlaga ta, da je C1 P1 pojasnil, da delo z zastopnikom pomeni, da družba Chiquita na tedenski osnovi sodeluje s tem zastopnikom zaradi odločanja o ceni, ki jo je treba določiti za portugalski trg. Alternativno bi lahko P1 tudi mislil, da bi sklenitev dogovora o skupnem pošiljanju z družbo Chiquita družbi PFCI omogočila vzdrževanje njenih cen, če bi na Portugalskem prešla na tedensko storitev.
- 235 Najprej, ta razlaga ni prepričljiva, saj faza akcijskega načrta, razvidna iz navedbe „govoriti o Portugalski prihodnji teden: odločitev o cenah: *status quo*, zvišati, znižati. [P1]/[C1]“, kaže na to, da se besedna zveza „tedensko sodelovanje za vzdrževanje cene“ v zvezi s Portugalsko nanaša na dvostransko sodelovanje med C1 in P1.
- 236 Dalje, izjave družbe Chiquita in C1, na katere se sklicujejo tožeče stranke, ki trdijo, da se je med kosilom razpravljalo o skupni dobavi in pošiljanju, ne nasprotujejo sklepu, ki jih je Komisija izpeljala iz zapiskov P1 (glej v zvezi s tem že točko 230 zgoraj).
- 237 Nazadnje, tožeče stranke trdijo, da navedbe „tedensko sodelovanje za vzdrževanje cene“ ni mogoče razlagati, kot da zadeva sodelovanje med konkurenti. Sicer bi morala imeti P1 in C1 ob upoštevanju „akcijskega načrta“ za Portugalsko, na katerega kaže navedba „govoriti o Portugalski prihodnji teden: odločitev o cenah: *status quo*, zvišati, znižati“, tedenske stike za „vzdrževanje cene“ že od 32. tedna, česar pa Komisija ni dokazala. Poleg tega naj bi dokazi, vloženi v spis, to je zapiski P1 z dne 2. avgusta 2004 in tedensko poročilo o cenah za 32. teden leta 2004, izrecno dokazovali, da je družba PFCI pričakovala, da bo morala v 32. tednu svoje cene na Portugalskem znižati. Poleg tega naj Komisija v svojo korist ne bi upoštevala dejstva, da je beseda „zvišati“ v zapiskih P1 prečrtana.
- 238 To argumentacijo je treba zavrnilo.
- 239 Prvič, navedbe „tedensko sodelovanje za vzdrževanje cene“ ni mogoče razlagati, kot da je bilo z njo mišljeno, da mora cena naslednji teden vsekakor ostati na isti ravni, temveč se nanaša na sodelovanje z namenom splošnega vzdrževanja določene stabilnosti cen s tedenskimi razpravami, med katerimi je bilo treba odločiti, ali naj cena za zadevni teden ostane na isti ravni ali naj se zviša ali zniža (kar je razvidno iz navedbe „akcijski načrt: govoriti o Portugalski prihodnji teden: odločitev o cenah: *status quo*, zvišati, znižati“). Torej dejstvo, da je skupina Pacific v tednu po kosilu 28. julija 2004 pričakovala znižanje svoje cene za Portugalsko, še ne dokazuje, da se strani med tem kosilom nista dogovorili o sodelovanju v zvezi s cenami. Prav tako dejstvo, da je P1 v svojih zapiskih besedo „zvišati“ prečrtal, ne more omajati razlage Komisije, k čemur je treba celo pripomniti, da dejstvo, da je P1 to besedo v zapiskih v zvezi z „akcijskim načrtom“ za Portugalsko za naslednji teden prečrtal, celo sovпада z navedbo tožečih strank, da je skupina Pacific v zadevnem tednu dejansko pričakovala znižanje svoje cene na Portugalskem.
- 240 Drugič, ne glede na to, ali bi morala Komisija dokazati izvajanje sodelovanja, na katero se nanašajo zapiski v zvezi s kosilom 28. julija 2004, in ne glede na presojo dokazov o nadaljnjih stikih med stranema zadostuje ugotovitev, da zgolj z dejstvom, da Komisija ni predložila posebnih dokazov, iz katerih bi bilo posebej razvidno, da P1 in C1 nista bila v stiku že od tedna po kosilu 28. julija 2004, še ni mogoče dokazati, da se zadevni osebi med tem kosilom nista uskladili.

- 241 Tretjič, tožeče stranke trdijo, da zapiski v zvezi z Grčijo kažejo na to, da je C1 P1 na kratko predstavil dejavnosti družbe Chiquita v Grčiji, da bi ga tako prepričal o prednostih sklenitve dogovora o skupni dobavi. Mogoča razlaga izraza „pomoč za spodbuditev kombinacije Chiquita/Bonita“ bi tako bila, da je C1 P1 privajal na zamisel o dobavi sadja in dovoljenj konkurentki v okviru dogovora o skupni nabavi. Družba Chiquita naj bi se zaradi pomanjkanja dovoljenj odločila zmanjšati prodajo banan znamke Consul v korist banan znamke Chiquita, za katere je lahko iztržila višjo ceno, s čimer naj bi bilo mogoče pojasniti navedbo „zmanjšati tudi Consul. Zamisel Chiquite: vse Chiquita, le znamka prve kakovosti“. V tem okviru naj bi se navedba „pomoč za spodbuditev kombinacije Chiquita/Bonita“ nanašala na zmanjšanje konkurence za znamko Bonita skupine Pacific po enostranski odločitvi družbe Chiquita, da poveča količino znamke višje kakovosti Chiquita in zmanjša količino znamke nižje kakovosti Consul. Alternativno naj bi bilo to navedbo mogoče še razumeti, kot da se nanaša na navodila C1 glede pogojev v zvezi s kakovostjo banan, kupljenih pri družbi PFCI.
- 242 Navedbi „cene Chiquite v Grčiji = v Italiji“ in „mislijo, da bi to moralo biti = za Bonito v Italiji in Grčiji“ naj bi bili nesmiselni, saj naj niti cene družbe Chiquita niti cene družbe PFCI ne bi bile enake v Italiji in Grčiji. Ti vrstici bi bilo torej treba analizirati ob upoštevanju razprav glede skupne nabave in bi torej pomenili, da je želel C1 P1 prepričati, naj sklene dogovor o skupni nabavi, tako da mu je pojasnil, da bi družba Chiquita, če bi družba PFCI uvažala banane Chiquita na podlagi svojih dovoljenj, te pa bi se nato prodajale po visoki ceni, plačala del te cene skupini Pacific, da bi tako nadomestila izpad dohodka te skupine zaradi zmanjšanja količine uvoženih banan njene znamke Bonita. Ti navedbi naj torej ne bi dokazovali, da sta konkurentki razpravljali o svojih strategijah cen in še manj o dejanski ceni na trgu.
- 243 Torej naj ne bi nič iz zapiskov kazalo na to, da sta družbi Chiquita in PFCI sklenili protikonkurenčni sporazum glede strategij cen v Grčiji, Komisija pa naj ne bi niti dokazala, da se je tak sporazum izvajal. V zvezi s tem naj bi bilo iz dejstev nedvoumno razvidno, da se razlike v cenah družbe PFCI v Grčiji in Italiji niso nikakor zmanjšale, kar naj bi se zgodilo, če bi bil domnevni dogovor sklenjen in bi se izvajal.
- 244 Komisija trdi, da zapiski P1 v zvezi z določanjem cen v Grčiji razkrivajo, da je družba Chiquita nakazala cilj, da svojo ceno v Grčiji izenači s svojo ceno v Italiji, kjer je bila ta višja (na kar kaže navedba „cene Chiquite v Grčiji = v Italiji“), in da je pojasnila, da je treba po njenem mnenju enak pristop uporabiti za banane znamke Bonita skupine Pacific v Grčiji in Italiji (na kar kaže navedba „[Chiquita] misli, da bi to moralo biti = za Bonito v Italiji in Grčiji“). Komisija poleg tega meni, da je vprašanje načina medsebojnega povezovanja cen družbe Chiquita in skupine Pacific v Grčiji in Italiji izjemno občutljivo vprašanje, ki zadeva strategijo določanja cen vsake od konkurentk (točki 109 in 110 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 245 Poleg tega Komisija pojasnjuje, da v izpodbijanem sklepu ni navedeno, da je bilo zmanjšanje prodaje znamke Consul ali „spodbuditev kombinacije Chiquita/Bonita“ del sporazuma o določanju cen. Torej ni treba preučiti argumentacije tožečih strank, da je odločitev o zmanjšanju prodaje znamke Consul v korist znamke Chiquita temeljila na enostranski odločitvi družbe Chiquita.
- 246 Ne glede na to, ali zapiski v zvezi z Grčijo kažejo na sporazum ali na usklajeno ravnanje in ali bi morala Komisija strogo ločevati med tema oblikama nezakonitega ravnanja (glej v zvezi s tem točko 437 in naslednje v nadaljevanju), je treba ugotoviti, da v teh zapiskih nič ne kaže na razlago, ki jo ponujajo tožeče stranke, in sicer da se ti nanašajo na razprave glede delitve višje cene, iztržene za banane znamke Chiquita, uvožene na podlagi dovoljenj skupine Pacific. Iz teh zapiskov nasprotno izhaja, da sta se C1 in P1 pogovarjala o namenih in strategijah določanja cen ter da je prvi drugemu razkril svoje stališče, da bi morala skupina Pacific poskusiti svojo ceno v Grčiji izenačiti s tisto v Italiji (na kar kaže navedba „mislijo, da bi to moralo biti = za Bonito v Italiji in Grčiji“). Vprašanje, ali so se dejanske cene nato v celoti ujemale s temi nameni, je s tega vidika brezpredmetno, neuskladitev cen s predvidevanji pa nikakor ne more omajati ugotovitve, da zapiski razkrivajo pogovore med družbo Chiquita in skupino Pacific o namenih glede cen v Grčiji.

- 247 Četrtrič, tožeče stranke najprej trdijo, da navedba „izriniti Dole in Del Monte“ iz zapiskov v zvezi z Italijo ne more povzemati razprav med C1 in P1, saj sta skupini Dole in Del Monte v Italiji skupaj obvladovali približno 40-odstotni tržni delež in torej ni verjetno, da bi lahko družbi Chiquita in PFCI, ki sta na italijanskem trgu skupaj obvladovali le približno 10-odstotni tržni delež, razpravljali – in se še toliko manj dogovorili – o taki strategiji, kar naj bi potrdil tudi C1, ki naj bi na zaslišanju 18. junija 2010 v zvezi z zapiski P1, ki vsebujejo zamisel o tem, da bi „izrinili Dole in Del Monte“, izjavil, da „fant pač ne ve, o čem govori“, in da „je to povsem nerazumno“.
- 248 Tožeče stranke dalje trdijo, da je treba izraze, uporabljene v naslednjih vrsticah v zvezi z zmanjšanjem količine banan znamke Consul in povečanjem količine banan znamke Chiquita, prav tako razumeti kot pojasnila C1 v zvezi z enostranskim načrtom družbe Chiquita, da se zaradi pomanjkanja dovoljenj osredotoči na donosnejšo prodajo banan znamke Chiquita, iz teh pojasnil pa naj bi P1 izpeljal, da bo ta strategija družbe Chiquita sprostila prostor za znamko Bonita. Prav tako naj bi navedbi „regulirati ponudbo (Ekvador)“ in „Bonita spodbudi cene“ kazali na zamisel P1, da bi nabava banan v Ekvadorju tudi za družbo Chiquita skupini Pacific omogočila spodbuditev znižanja cen ponudbe v tej državi. Vendar naj bi družba Chiquita količino banan znamke Consul v Italiji zmanjšala šele slabo leto po kosilu 28. julija 2004 in naj torej to zmanjšanje nikakor ne bi moglo biti povezano z vprašanjem, o katerem se je razpravljalo med tem kosilom, niti naj to ne bi moglo biti posledica protikonkurenčnega ravnanja, vsekakor pa naj osebni sklepi, ki jih je P1 izpeljal iz pojasnil C1, nikakor ne bi niti pomenili niti dokazovali sklenitve kakršnega koli protikonkurenčnega sporazuma, katerega namen bi bil razdelitev trgov ali uskladitev cen.
- 249 Nazadnje tožeče stranke še trdijo, da je treba tudi vsebino navedb „lokalni sporazum (Italija/Portugalska/Grčija)“ in „prevelik (sedež). Nemogoče“ razlagati v okviru skupne nabave ter da pomenijo, da je P1 ocenil, da bi bilo preveč zapleteno doseči končni sporazum o skupni nabavi, če bi v njem sodelovala sedeža družb Chiquita in PFCI, kar se je že pokazalo v predhodnih razpravah med sedežema družb Chiquita in LVP, ki niso bile uspešne, zato bi bilo bolje skleniti sporazum na lokalni ravni.
- 250 Najprej je treba opozoriti, da iz točke 112 obrazložitve izpodbijanega sklepa izhaja, da Komisija ne trdi, da sta se strani dogovorili o tem, da bosta „izrinili znamki Dole in Del Monte z [italijanskega] trga“, niti da bi bil to namen „sporazuma, sklenjenega za naskok na položaj dveh močnih konkurentov na trgu z zmanjšanjem količine banan znamke ‚Consul‘ in nato njihovo nadomestitvijo z bananami znamke ‚Bonita‘“. Zato ni treba preučiti, ali zapiski to dokazujejo, niti se ni treba izreči o verjetnosti mogočih razlag zadevnih vrstic, ki jih v svojih pisanjih ponuja Komisija in za katere tožeče stranke trdijo, da „temeljijo na čistih špekulacijah“.
- 251 Kolikor je argumentacijo tožečih strank mogoče razumeti, kot da te želijo ponovno omajati verodostojnost zapiskov P1 s sklicevanjem na trditev C1 med zaslišanjem 18. junija 2010, in sicer da je zamisel o tem, da se „izrineta Dole in Del Monte“ „povsem nerazumna“ ter da dokazuje, da je njen avtor „fant[, ki] pač ne ve, o čem govori“, zadostuje ugotovitev, prvič, da je bila argumentacija, ki temelji na domnevni neverodostojnosti zapiskov P1, že zavrnjena v točki 194 in naslednjih zgoraj in, drugič – ob pridržku nadaljnje preučitve argumentacije tožečih strank v zvezi z izjavami C1 kot celoto (glej točko 336 in naslednje v nadaljevanju) – da zgolj izjava C1, da je zamisel o tem, da se „izrineta Dole in Del Monte“, nerazumna – izjava, ki poleg tega, če jo obravnavamo v njenem kontekstu in v celoti, nikakor ni nedvoumna – ne more dokazovati, da se strani o tem nista pogovarjali, niti da celotni zapiski ne odražajo vsebine razprav, ki so potekale med kosilom 28. julija 2004.
- 252 Dalje, razhajanja glede tega, kako stranke razlagajo navedbe „zmanjšanje Consula: 15.000/teden [...] Osredotočenje na povečanje količine Chiquite [...] Dati prostor Boniti [...] Regulira ponudbo (Ekvador)“, zadevajo vprašanje, ali je treba šteti, da te navedbe odražajo lastna razmišljanja P1 na podlagi pojasnil C1 o enostranski strategiji družbe Chiquita v zvezi s povečanjem količine banan njene znamke Chiquita ali pa skupno strategijo konkurentk, s katero bi ti spodbudili zvišanje cen in regulirali nabavo v Ekvadorju s spremembami svojih strategij uvoza vsaka za svojo znamko. V zvezi s tem je

treba ugotoviti – ne da bi se bilo treba izreči o trditvah strank glede vprašanja, ali regulacija trga na podlagi SUT dopušča zadostno prožnost v zvezi z uvoženimi količinami ali ne – da razlage strank, da zapiski podajajo enostranske razlage in razmišljanja, ni mogoče sprejeti, saj ji nasprotujejo besedna zveza „lokalni sporazum“, zapisana neposredno za zadevnimi odlomki, in odlomki iz celotnih zapiskov, ki kažejo na to, da se ti nanašajo na dvostranske odločitve (glej točke 231, 232 in 235 zgoraj).

253 Navedba tožečih strank, da je začela družba Chiquita strategijo za zmanjšanje količine znamke Consul in povečanje količine znamke Chiquita izvajati šele leto dni po kosilu 28. julija 2004, in sklicevanje na izjave C1, ki je navedel, da je ta strategija temeljila le na internih tržnih preudarkih, ne zadevata toliko vprašanja, o čem se je razpravljalo med kosilom 28. julija 2004, temveč prej vprašanje morebitnega nadaljnjega delovanja po tem kosilu in se torej nanašata – kot upravičeno poudarja Komisija – na posledice usklajenega ravnanja.

254 Nazadnje, ob upoštevanju vseh zapiskov in zgornjih navedb je treba ugotoviti, da je vsekakor treba zavrniti tudi trditev tožečih strank, da je treba navedbi „lokalni sporazum (Italija/Portugalska/Grčija)“ in „prevelik (sedež). Nemogoče“ prav tako razlagati v okviru skupne nabave ter da pomenijo, da je P1 ocenil, da bi bilo preveč zapleteno doseči končni sporazum o skupni nabavi, če bi v njem sodelovala sedeža družb Chiquita in PFCI, kar naj bi se že pokazalo v predhodnih razpravah med sedežema družb Chiquita in LVP, ki niso bile uspešne, zato bi bilo boljše skleniti sporazum na lokalni ravni.

255 Petič, nič bolj ni mogoče sprejeti niti argumentacije tožečih strank, da ni nobeden od stavkov iz zapiskov pod naslovom „Akcijski načrt“ dovolj jasen, da bi lahko na podlagi njega sklepali, da sta družbi Chiquita in PFCI res sklenili sporazum in pripravili trifazni akcijski načrt za svoje nadaljnje sodelovanje. Nasprotno, elementi, ki sestavljajo „akcijski načrt“ na koncu zapiskov P1 v zvezi s kosilom 28. julija 2004, povzemajo pogovor, ki je potekal med tem kosilom, in strategijo, o kateri sta se strani dogovorili ob tej priložnosti.

256 Iz vsega navedenega izhaja, da z alternativnimi razlagami tožečih strank ni mogoče omajati sklepov, ki jih je Komisija izpeljala iz zapiskov P1 v zvezi s kosilom 28. julija 2004.

– Obstoj obremenilnih dokazov, ki kažejo na obstoj protikonkurenčnega sporazuma

257 Tožeče stranke trdijo, da Komisija ni predložila nobenega dokaza o tem, da sta družba Chiquita in skupina Pacific med delovnim kosilom sklenili protikonkurenčni sporazum. Vsa dejstva, ki jih navaja Komisija kot dokaz, da „so zapiski [P1] čvrsto zasidrani v resničnosti“, naj bi se skladala z alternativnimi razlagami tožečih strank. Edini dodatni dokument, ki po mnenju Komisije potrjuje „pripombe [P1] v zvezi s strategijo“, naj bi bilo interno obvestilo družbe Chiquita, ki ga je pripravil C2 po izteku sistema dovoljenj in ki vsebuje analizo trga banan po izteku tega sistema.

258 Po mnenju tožečih strank je treba razlago Komisije iz točk 118 in 119 obrazložitve izpodbijanega sklepa, po kateri navedba, da „Bonita od ‚spodaj‘ sploh ni vplivala na trg“, potrjuje, da je družba Chiquita predvidevala, da bo trg upravljala Bonita, in da je bila razočarana nad rezultati, zavrniti, saj se interno obvestilo ne nanaša na preučevano obdobje. Ne bi naj bilo mogoče sklepati, da je družba Chiquita predvidevala, da bo družba PFCI na trgu ravnala na določen način zaradi sporazuma, sklenjenega med kosilom 28. julija 2004, verjetnejša razlaga pa naj bi bila, da je družba PFCI preprosto ravnala drugače, kot je to enostransko predvidela družba Chiquita. Poleg tega naj bi bilo že samo dejstvo, da je v tem obvestilu navedeno, da družba PFCI „sploh ni vplivala na trg“, v popolnem nasprotju z izjavami Komisije glede tega, da sta družbi Chiquita in PFCI izvajali sporazum za uskladitev svojega ravnanja na trgu.

259 Argumentacijo tožečih strank je treba zavrniti.

- 260 Prvič, že zgoraj smo ugotovili, da je Komisija zadevno obvestilo uporabila le kot element, ki potrjuje verodostojnost zapiskov P1, ne pa kot element, ki potrjuje sklenitev sporazuma med kosilom 28. julija 2004 ali izvajanje takega sporazuma (glej točko 216 zgoraj).
- 261 Drugič, ne glede na to, da je Komisija navedla, da iz sklenjenega kroga dokazov, na katere se je oprla v obravnavani zadevi, izhaja, da sta strani nadaljevali usklajeno ravnanje, začeto 28. julija 2004, med nadaljnji stiki, ki so trajali do 8. aprila 2005 (točke od 187 do 195 obrazložitve izpodbijanega sklepa), je treba že zgolj v zvezi z zapiski glede kosila 28. julija 2004 opozoriti, da Komisiji, če obstaja listinski dokaz, ki potrjuje protikonkurenčni sporazum, ni treba predložiti dokazov za potrditev navedenega sporazuma ali njegovega izvajanja, temveč morajo tožeče stranke dokazati, da dokazi, ki jih je predložila Komisija, ne zadostujejo.
- 262 V zvezi s tem namreč iz sodne prakse, navedene v točki 181 zgoraj, izhaja, da morajo zadevna podjetja, kadar se Komisija pri dokazovanju kršitve konkurenčnega prava sklicuje na listinske dokaze, ne le predložiti verjetno alternativo tezi Komisije, temveč tudi zatrjevati, da dokazi, navedeni v izpodbijanem sklepu za ugotovitev obstoja kršitve, niso zadostni.
- 263 Zato argument tožečih strank, da je že samo dejstvo, da je v internem obvestilu navedeno, da družba PFCI „sploh ni vplivala na trg“, v popolnem nasprotju z izjavami Komisije glede tega, da sta družbi Chiquita in PFCI izvajali sporazum za uskladitev svojega ravnanja na trgu, ne more omajati verodostojnosti zapiskov v zvezi s kosilom 28. julija 2004.
- 264 Iz navedenega izhaja, da je treba argumentacijo tožečih strank, da niso na voljo dokazi, s katerimi bi bilo mogoče podkrepiti obstoj protikonkurenčnega sporazuma, zavrnil, kar pomeni, da je treba argumentacijo v zvezi z zapiski P1 in kosilom 28. julija 2004 zavrnil v celoti.

Nadaljnji stiki med družbama Chiquita in PFCI po 28. juliju 2004

- 265 Tožeče stranke izpodbijajo trditev Komisije, da so bili stiki, povezani s cenami, pogostejši, kot je navedla družba Chiquita, in da so se začeli skoraj takoj po sestanku 28. julija 2004 (točka 121 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Tega naj ne bi bilo mogoče dokazati niti s sezname telefonskih klicev, ki jih je predložila družba PFCI, niti z obojimi zapiski P1, na katere se sklicuje Komisija.

– Telefonski izpiski P1

- 266 Treba je navesti, da je Komisija v izpodbijanem sklepu navedla, da sta se C1 in P1 po sestanku 28. julija 2004 začela redno klicati in da sta med septembrom 2004 in približno junijem 2006 skupaj opravila od 15 do 20 klicev, pri čemer se je sklicevala na izpiske klicev, ki jih je opravil P1 s svojim mobilnim telefonom, ter na izjave C1 in družbe Chiquita med pregledi novembra 2007 ter 15. februarja in 22. maja 2008 (točka 101 obrazložitve izpodbijanega sklepa in opomba št. 160 k izpodbijanemu sklepu).
- 267 Komisija je navedla, da je iz izpiskov klicev, ki jih je P1 opravil z mobilnim telefonom v obdobjih od februarja do julija 2004, od oktobra do decembra 2004 ter od januarja do novembra 2005, razvidno, da je štirinajstkrat poklical C1 in opravil dva klica z družbo Chiquita Italia. Komisija je k temu še dodala, da je skupina Pacific navedla, da nima izpiskov klicev s stacionarnega telefona in da lahko za mobilni telefon predloži le izpiske za leto 2005, tako da so izpiski, ki vsekakor zadevajo le odhodne klice P1 za C1 ali za družbo Chiquita, nepopolni in ne omogočajo celotne slike (točka 101 obrazložitve izpodbijanega sklepa in opomba št. 159 k izpodbijanemu sklepu).
- 268 Tožeče stranke trdijo, da je Komisija – čeprav je imela izpiske klicev z mobilnega telefona P1 za obdobja od februarja do julija 2004, od oktobra do decembra 2004 in od januarja do novembra 2005 – lahko ugotovila le 14 klicev P1 za C1, ki so bili vsi opravljeni po 20. januarju 2005 (opomba

št. 159 k izpodbijanemu sklepu), od 20. januarja do 8. aprila 2005 pa sta bila opravljena le dva klica, ki sta trajala 20 sekund oziroma minuto in pet sekund. Torej naj Komisija teh seznamov klicev ne bi mogla uporabiti za podkrepitev sklepa, da sta P1 in C1 izvajala protikonkurenčni sporazum med 28. julijem 2004 in 8. aprilom 2005.

- 269 Najprej je treba ugotoviti – kot upravičeno trdi Komisija – da zgolj zato, ker so telefonski izpiski nepopolni (glej točko 267 zgoraj), neobstoja drugih izpiskov, ki bi dokazovali stike med stranema, ni mogoče razlagati kot dokaz za to, da takih stikov ni bilo. Argument tožečih strank, da želi Komisija z nepopolnostjo izpiskov utemeljiti predpostavko, da so bili taki klici opravljeni, in da s tem prevaljuje dokazno breme, je treba v zvezi s tem zavrnilo, saj Komisija sklepa o obstoju usklajenega sistema komuniciranja med stranema ne utemeljuje z navedeno nepopolnostjo izpiskov, temveč s celoto dokazov (glej točke od 187 do 189 zgoraj), med katerimi so tudi izpiski, iz katerih je razvidno, da sta P1 in C1 januarja in aprila 2005 dvakrat navezala stik po telefonu.
- 270 Dalje, kratkost teh dveh klicev še ne dokazuje, da vsebina pogovorov ni bila protikonkurenčna, saj je v vzpostavljenem sistemu izmenjav mogoče informacijo o prihodnjem namenu glede cen posredovati v kratkem času.
- 271 Nazadnje, argumentacija tožečih strank, da nobeden od dokazov, ki jih je predložila Komisija, ne potrjuje predpostavke, da sta strani od 28. julija 2004 redno komunicirali, je treba obravnavati po preučitvi nadaljnjih argumentov tožečih strank, zlasti argumenta, da je C1 v svojih izjavah izrecno zanikal redno komunikacijo s P1, in sicer v okviru vprašanja, ali je Komisija kršitev iz obravnavane zadeve upravičeno opredelila kot „enotno in trajajočo“ (glej točko 475 in naslednje v nadaljevanju).
- 272 Iz navedenega izhaja, da je treba – ob pridržku preučitve nadaljnjih trditev tožečih strank – trditve, ki temeljijo le na telefonskih izpiskih P1, zavrnilo.

– Zapiski P1 iz avgusta 2004

- 273 Treba je navesti, da je Komisija v izpodbijanem sklepu trdila, da zapiski P1 razkrivajo, da je bil ta avgusta 2004, torej približno dva tedna po sestanku 28. julija 2004, ob dveh ločenih priložnostih v stiku s C1 in C2 iz družbe Chiquita, da bi z njima razpravljala o prihodnjih cenah v Grčiji in Italiji oziroma o razvoju portugalskega trga. Komisija meni, da ti zapiski dokazujejo prve nadaljnje stike med družbo Chiquita in skupino Pacific po sestanku 28. julija 2004 ter potrjujejo, da navedeni sestanek ni bil osamljen dogodek, temveč sta strani v skladu s sistemom tajnega dogovarjanja, vzpostavljenim ob tej priložnosti, ta sistem tudi dalje izvajali (točki 122 in 124 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 274 Komisija navaja, prvič, da iz prvih od obojih zapiskov (točka 123 obrazložitve izpodbijanega sklepa) izhaja, da sta imela P1 in C1 en stik v petek, 6. avgusta 2004 (32. teden), ko sta si izmenjala informacije o določanju cen, ter da ti zapiski – čeprav zaradi poteka časa ni mogoče razložiti vseh podrobnosti – kažejo, da sta skupina Pacific in družba Chiquita najprej razpravljali o urnikih prihodov ladij vsake od njiju, nato pa sta se pogovarjali še o informacijah glede cen in si jih izmenjali, kar potrjuje dejstvo, da so cene, ki jih omenja P1 (kot so razvidne iz navedbe „Bonita: € 10,75 [...] Chiquita € 10,75 [aktualno] ne manj [...] Grčija € 15,50- € 16,25- enake ravni“), zelo podobne cenam T2, ki sta jih družba Chiquita in skupina Pacific dejansko iztržili pri svojih glavnih strankah v času tega stika (točka 124 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 275 Komisija, drugič, trdi, da drugi od obojih zapiskov P1 dokazujejo še en stik med skupino Pacific in družbo Chiquita kmalu po 11. avgustu 2004, med katerim sta P1 in C2 razpravljala vsaj o (stabilnih) tržnih razmerah na portugalskem trgu, saj je v zapiskih navedeno „Chiquita [C2] [sic] [...] Portugalska stabilno“, ter da je stabilnost zadevnega sektorja na Portugalskem potrjena z dejanskimi cenami, ki jih je družba Chiquita iztržila za zelene banane na Portugalskem v obdobju od 6. do 20. avgusta 2004 (točka 125 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 276 Tožeče stranke trdijo, da Komisija ne upošteva dejanske vsebine zapiskov P1 z dne 6. avgusta 2004 (točka 274 zgoraj) in da jih razlaga tako, da se ujemajo z njenimi trditvami. Komisija naj bi tako na podlagi zgolj treh vrstic iz teh zapiskov sklepala, da sta strani razpravljali o informacijah glede cen, ker se zdi, da se navedene cene ujemajo s cenami T2, ki sta jih družbi Chiquita in PFCI dejansko iztržili v Grčiji in Italiji, ob tem pa naj ne bi nikakor upoštevala drugih cen in informacij iz navedenih zapiskov.
- 277 Tožeče stranke v utemeljitev svoje argumentacije izpodbijajo, prvič, trditev Komisije, da se cene, navedene v zapiskih, ujemajo s cenami, ki sta jih družba Chiquita in skupina Pacific dejansko iztržili v zadevnem obdobju, ter trdijo, drugič, da druge informacije iz zapiskov niso točne, se ne ujemajo z dejanskimi dogodki, so bile splošno znane in se ne ujemajo z „akcijskim načrtom“, o katerem naj bi se 28. julija 2004 dogovorila C1 in P1.
- 278 Prvič, treba je ugotoviti, da ob upoštevanju seznamov cen, ki sta jih predložili strani, trditve tožečih strank, da se cene, navedene v zapiskih, ne ujemajo s cenami, ki sta jih družba Chiquita in skupina Pacific dejansko obračunavali, ni mogoče sprejeti. Tako zapiski vsebujejo navedbo „Bonita: € 10,75 [...] Chiquita € 10,75 [aktualno] ne manj [...] Grčija € 15,50- € 16,25- enake ravni“, sezname cen pa potrjujejo da:
- je bila dejanska cena zelenih banan T2 na škatlo, ki jo je družba Chiquita v 33. tednu leta 2004 obračunavala glavnim grškim strankam, od 15,00 do 15,50 EUR, dejanska cena zelenih banan T2 na škatlo, ki jo je v 33. tednu leta 2004 obračunavala večini italijanskih strank, pa od 16,00 do 16,25 EUR;
  - je bila dejanska cena T2 na škatlo, ki jo je skupina Pacific obračunavala glavnim grškim strankam v 31. tednu leta 2004 (ko je ladja skupine Pacific prispela v Grčijo), od 10,50 do 10,75 EUR, dejanska cena T2 na škatlo, ki jo je glavnim grškim strankam obračunavala v 34. tednu leta 2004 (ko je v Grčijo prispela naslednja ladja skupine Pacific), pa 10,25 EUR (točka 124 obrazložitve izpodbijanega sklepa in opomba št. 192 k izpodbijanemu sklepu).
- 279 Najprej, argumentacija tožečih strank, da se cene, navedene v zapiskih, ne ujemajo z dejanskimi cenami družbe Chiquita, temelji na upoštevanju vseh števil, navedenih za besedo „Chiquita“ (od 11,50 do 11,75 EUR, od 10,50 do 10,75 EUR, 10,75 EUR in nazadnje od 15,50 do 16,25 EUR), vendar ni nujno, da se vse te številke nanašajo na cene družbe Chiquita. Če se številke med 10 in 11 EUR ujemajo s cenami, ki jih je obračunavala skupina Pacific, lahko navedba teh cen po besedi „Chiquita“ pomeni, da se nanašajo na cene, za katere je družba Chiquita skupini Pacific svetovala, naj jih obračunava, kar se zdi podkrepljeno z navedbo „ne manj“. V zvezi s tem je treba argument, da ni družba PFCI v 33. tednu opravila nobene prodaje v Grčiji, zato ni mogoče, da bi svoje cene v tem tednu usklajevala z družbo Chiquita, zavrniti, saj je čisto mogoče, da se zapiski nanašajo na 31. ali 34. teden, za katera se poleg tega cene skupine Pacific ujemajo s cenami, navedenimi v zapiskih. Dalje, tožečim strankam ni uspelo ovreči ugotovitve, da se številki 15,50 in 16,25 ujemata s cenami, ki jih je v zadevnem obdobju družba Chiquita obračunavala svojim grškim in italijanskim strankam. Nazadnje je treba zavrniti tudi argument tožečih strank, da zapiski ne napotujejo na Italijo, saj ta država sicer res ni poimensko navedena, vendar navedba „Grčija € 15,50- € 16,25- enake ravni“ v povezavi z ravnmi dejanskih cen, navedenih v točki 278 zgoraj, kaže – kot upravičeno trdi Komisija – da se v zapiskih primerjajo cene družbe Chiquita na škatlo za Grčijo in Italijo.
- 280 Drugič, tožeče stranke na podlagi dokazov trdijo, da se navedbi „Tja gremo naslednji teden. 93.000 škatel za 2 tedna“ pod naslovom „Grčija“ in „Bonita: € 10,75 0,25 (prevoz)“ glede na nekatere podatke v zvezi s količinami banan, ki jih je leta 2004 in 2005 v Grčijo dobavila družba PFCI, in glede na stroške za prevoz banan v Grčijo ne ujemata z dejanskim stanjem, ter zavračajo razlage, ki jih v zvezi s tem predlaga Komisija, kot špekulacije, ki ne morejo biti niti verodostojne niti verjetne, medtem ko Komisija prav tako na podlagi dokazov enako trdi za razlage, ki jih ponujajo tožeče stranke.

- 281 Treba je ugotoviti, da je Komisija v izpodbijanem sklepu le trdila, da iz zadevnih zapiskov izhaja, da sta P1 in C1 navezala stik v petek, 6. avgusta 2004, da je glede na številne sklice na prihodnje cene očitno, da so bile izmenjane informacije o prihodnjem ravnanju obeh podjetij, kar zadeva določanje cen, da so podatki o cenah, o katerih se je razpravljalo, zadevali cene v Grčiji in Italiji, kar potrjuje dejstvo, da se cene, navedene v zapiskih, ujemajo z dejansko doseženimi cenami, ter da zaradi časovne oddaljenosti ne more razložiti drugih elementov (glej točko 274 zgoraj). Ker ni niti dokazano niti se ne zatrjuje, da je mogoče s temi drugimi elementi navedeno razlago Komisije zavrni, saj tožeče stranke le trdijo in poskušajo dokazati, da navedeni elementi „niso točni in se ne ujemajo z dejanskimi dogodki“, se Splošnemu sodišču ni treba izreči o trditvah in dokazih, ki jih te stranke navajajo v zvezi s temi elementi.
- 282 Tretjič, tožeče stranke trdijo, da zapiski poleg netočnih informacij vsebujejo tudi informacije, ki so bile v 32. tednu splošno znane. Vendar je treba podobno kot Komisija ugotoviti, da to lahko kaže le na dejstvo, da sta si strani med protikonkurenčnimi stiki izmenjevali tudi informacije, ki jih je bilo mogoče pridobiti iz drugih virov. V zvezi s tem je treba dodati tudi, da stališče konkurenta glede katere od informacij, pomembnih za razmere ponudbe in povpraševanja, ki jo je mogoče dobiti tudi drugače kot prek razprav z zadevnimi podjetji, in njenega vpliva na dogajanje na trgu po definiciji ne pomeni javno razpoložljive informacije (sodba Splošnega sodišča z dne 14. marca 2013, Dole Food in Dole Germany/Komisija, T-588/08, točka 279).
- 283 Četrtoč, tožeče stranke v zvezi z drugimi od obojih zapiskov iz avgusta 2004 (točka 125 obrazložitve izpodbijanega sklepa) (glej točko 275 zgoraj) trdijo, da Komisija ne pojasnjuje, kako ti zapiski kakor koli dokazujejo kakršen koli stik med P1 in C2 ali izvajanje kakršnega koli sporazuma, ter bi lahko bila trditve, da je C2 napovedal, da bo ostala cena na Portugalskem nespremenjena, le govorica, ki jo je P1 prestregel v pisarnah družbe PFCI.
- 284 Vendar je treba to argumentacijo zavrni, saj je mogoče ob upoštevanju vseh že pregledanih dokazov utemeljeno sklepati, da navedba „Chiquita [C2] [sic] [...] Portugalska stabilno“ iz drugih od obojih zapiskov iz avgusta 2004 kaže na to, da sta bila P1 in C2 v stiku in da je ob tej priložnosti drugi prvemu povedal, da bodo ostale cene na Portugalskem stabilne, kar še toliko bolj drži, ker tožeče stranke niso predložile nobenega elementa za dokaz trditve, da je bilo dejstvo, da je C2 napovedal, da bodo cene ostale stabilne, „govorica“, ki jo je P1 nekje prestregel, in ker je stabilnost dejanskih cen, ki jih je družba Chiquita v obdobju od 6. do 20. avgusta 2004 iztržila na Portugalskem za zelene banane, potrjena s seznamom cen zastopnika družbe Chiquita na Portugalskem.
- 285 Petič in nazadnje, tožeče stranke trdijo, da se nadaljnji stiki, kot jih je Komisija izpeljala iz zapiskov z dne 6. avgusta 2004, ne ujemajo z „akcijskim načrtom“, ki naj bi ga 28. julija 2004 vzpostavila C1 in P1, saj naj bi se po razlagi Komisije v zvezi z navedenim „akcijskim načrtom“ družbi Chiquita in PFCI osredotočili le na skupno strategijo za Grčijo po tem, ko sta načrtovali skupni strategiji za Portugalsko in Italijo. Komisija pa naj ne bi predložila nobenega dokaza o mogočih nadaljnjih stikih v zvezi s tema dvema državama.
- 286 To argumentacijo je treba zavrni. Iz obojih zapiskov iz avgusta 2004 je namreč razvidno, da sta strani razpravljali tako o Portugalski (glej točki 283 in 284 zgoraj) in implicitno Italiji (glej točki 278 in 279 zgoraj) kot tudi o Grčiji, poleg tega pa Komisija upravičeno trdi, da verodostojnosti njenih dokazov ni mogoče omajati zgolj z dejstvom, da strani usklajenega ravnanja nista izvajali natančno v vrstnem redu, določenem v „akcijskem načrtu“ z dne 28. julija 2004.
- 287 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba argumentacijo, s katero tožeče stranke izpodbijajo dokaze v zvezi z nadaljnjimi stiki med družbama Chiquita in PFCI po 28. juliju 2004, zavrni.

Dodatni stiki od februarja 2005 do aprila 2005

288 Tožeče stranke trdijo, da želi Komisija „praktično tedensko tajno dogovarjanje o cenah od 6. do 15. tedna leta 2005“ dokazati z enim samim internim elektronskim sporočilom, ki ga je P1 poslal P2 11. aprila 2005 ob 9.57 (točka 127 obrazložitve izpodbijanega sklepa), in z nedatirano preglednico, naslovljena „Cene družbe Chiquita – 2005“ (točka 130 obrazložitve izpodbijanega sklepa), čeprav je treba ta dokumenta razumeti kot mešanico, najprej, zapiskov P1, nato, njegovih nalog finančnega nadzornika v družbi PFCI in, nazadnje, njegove nagnjenosti k pretiravanju, s katerim si je želel pridobiti spoštovanje nadrejenih.

289 Tožeče stranke se na prvem mestu sklicujejo na elemente, ki naj bi dokazovali, da P1 v družbi PFCI ni imel nobene pristojnosti glede cen in da je primerjalne analize izvajal na podlagi javno dostopnih informacij, na drugem mestu ponujajo svojo razlago elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, po kateri naj zlasti ne bi nič kazalo na to, da elementi iz tega sporočila prihajajo od družbe Chiquita, ter na tretjem mestu in nazadnje trdijo, da to razlago potrjujejo izjave družbe Chiquita in C1.

– Izpodbijani sklep

290 Treba je ugotoviti, da je Komisija v izpodbijanem sklepu navedla, da nadaljevanje in izvajanje sistema usklajevanja cen, ki sta ga skupina Pacific in družba Chiquita vzpostavili na sestanku 28. julija 2004, dokazuje interno elektronsko sporočilo skupine Pacific, ki ga je P1 poslal svojemu nadrejenemu, P2 ([*zaupno*]) v ponedeljek, 11. aprila 2005 (15. teden leta 2005), ob 9.57, in nedatirana preglednica, naslovljena „Cene družbe Chiquita – 2005“, ki vsebuje informacije o cenah družbe Chiquita za obdobje od 6. do 13. tedna leta 2005. Komisija meni, da ta dokumenta obravnavana skupaj dokazujeta, da sta se P1 iz skupine Pacific in C1 iz družbe Chiquita med februarjem 2005 in začetkom aprila 2005 (od 6. do 15. tedna leta 2005) praktično vsak teden tajno dogovarjala o cenah (točka 126 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

291 Komisija pojasnjuje, da P1 v elektronskem sporočilu, poslanem 11. aprila 2005 ob 9.57, P2 obvešča o vsebini svojih nedavnih stikov s C1 glede omejevalnega sporazuma v zvezi s cenami (na kar kaže navedba „V nadaljevanju so navedene zadnje informacije o cenah, o katerih sva razpravljala s [C1]“), vključno z občutljivimi informacijami o določanju cen v zvezi z družbo Chiquita (točka 127 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Komisija nato trdi, da so v preglednici iz elektronskega sporočila navedene cene banan družbe Chiquita (na kar kaže navedba „Cene družbe Chiquita – 2005 [...] bruto cene v EUR“) za obdobje od 9. do 15. tedna leta 2005, ki so navedene ločeno po znamkah (Chiquita in Consul) in državah (Italija, Grčija in Portugalska). Kar zadeva teden od ponedeljka, 11. aprila 2005, to je 15. teden, so cene označene s „(f)“ za „forecast“ (napoved), kar razkriva tajno dogovarjanje o prihodnjih cenah. Poleg tega se predvidene cene družbe Chiquita v Italiji, Grčiji in na Portugalskem ujemajo s cenami T2, ki jih je družba Chiquita v tem tednu dejansko iztržila pri glavnih strankah (točka 128 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

292 Komisija se nato sklicuje na cene družbe Chiquita, navedene v preglednici za različne tedne, in navaja, da več pojasnjevalnih opomb pod preglednico kaže na vsebino praktično tedenskih tajnih stikov med P1 in C1 v zvezi s prihodnjimi cenami. V zapiskih je navedeno: „10. teden: povečal bo P & S [Portugalska in Španija] do naše ravni“; „13. teden: na Chiquito pritiskajo, naj zniža cene le v Italiji (po veliki noči). Oboji smo dogovorjeni, da je treba cene ohraniti nespremenjene“; „14. teden: na Chiquito pritiskajo, naj zniža cene v Italiji, zlasti severni. Poklical je, da uskladimo strategijo za naslednji teden in poskusimo ne spremeniti“; „15. teden – [...] govoril sem s [C1] in on bo dal navodila za to, da ostanejo vse cene nespremenjene“ (točka 129 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

293 Komisija meni, da to, da so tajni stiki od februarja do aprila 2005 potekali praktično vsak teden, dokazuje tudi nedatirana preglednica, naslovljena „Cene družbe Chiquita – 2005“, ki je bila najdena v papirni obliki v pisarni P2 iz skupine Pacific v isti mapi kot elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila

2005 ob 9.57, in ki je predhodna različica preglednice iz tega elektronskega sporočila (točka 130 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Komisija k temu dodaja, da se je preglednica iz elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, nanašala na obdobje od 9. do 15. tedna leta 2005, medtem ko se nedatirana preglednica, naslovljena „Cene družbe Chiquita – 2005“, nanaša na obdobje od 6. do 13. tedna leta 2005 in vsebuje enake pojasnjevalne opombe za 10. in 13. teden kot preglednica iz elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57 (uporaba navedb „10. teden: povečal bo P & S [Portugalska in Španija] do naše ravni“; „13. teden: na Chiquito pritiskajo, naj zniža cene le v Italiji (po veliki noči). Oboji smo dogovorjeni, da je treba cene ohraniti nespremenjene“). To dejstvo potrjuje, kot je navedel P1 v elektronskem sporočilu, poslanem 11. aprila 2005 ob 9.57 (v katerem je mogoče prebrati „V nadaljevanju so navedene zadnje informacije o cenah, o katerih sva razpravljala s [C1]“), da je P1 v okviru tajnega dogovarjanja s C1, kar zadeva tedenske cene zelenih banan na Portugalskem, v Grčiji in Italiji, preglednico in pojasnjevalne opombe redno – praktično tedensko – posodabljal (točka 131 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

– Kontekst in okoliščine elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57

- 294 Prvič, tožeče stranke trdijo, da P1 v skupini Pacific ni nikoli imel nobene pristojnosti glede prodaje ali določanja količine ali cen.
- 295 To argumentacijo je treba zavrnilo. Treba je namreč ugotoviti, da je Komisija navedla – tožeče stranke pa tega niso učinkovito izpodbijale – da se je P1 ne glede na svoje pristojnosti v skupini Pacific udeleževal internih sestankov, med katerimi se je razpravljalo o cenah, in je na njih tudi sodeloval, da je o svojih tajnih stikih z družbo Chiquita poročal P2 in da je razpravljal o cenah s člani prodajne ekipe skupine Pacific, na primer s P3, kot dokazuje elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57, ki vključuje zlasti navedbi „Obvestil sem [P3] in [P4], da je Aldi ostal nespremenjen za 15. teden“ ter „[P3] me neprestano obvešča, da se cene v Italiji znižujejo“.
- 296 Komisija je poleg tega predložila še vrsto dokazov o neposrednem sodelovanju P1 pri upravljanju družbe PFCI, in sicer:
- različne odlomke iz njegovih zapiskov, ki kažejo na njegovo dejavno sodelovanje na vseh področjih trženja banan, zlasti pri vprašanih določanja cen, količin, dovoljenj in dobave, pa tudi pri stikih s strankami in drugimi akterji na trgu (na primer pristaniškimi upravljavci), ter pričajo o njegovih razpravah z zaposlenimi pri družbi PFCI in P2 ter o njegovih službenih potovanjih;
  - elektronsko sporočilo z dne 23. februarja 2005, ki ga je C1 poslal C3 in C4 iz družbe Chiquita v zvezi z uvozom, v katerem je P1 omenjen kot kontaktna oseba in posrednik med zaposlenimi pri družbi Chiquita in P2, ter elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57 (glej točke od 290 do 292 zgoraj);
  - vrsto dokumentov, pridobljenih med pregledi pri skupini Pacific.
- 297 Poleg tega je treba navesti, kot trdi tudi Komisija (točka 324 obrazložitve izpodbijanega sklepa), da dejstvo, da sta bila tako elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57, kot nedatirana preglednica z informacijami o cenah družbe Chiquita za obdobje od 6. do 13. tedna leta 2005 najdena v pisarni P2 v natisnjeni obliki in shranjena v mapi, kaže na to, da je skupina Pacific informacije, ki jih je „zbral“ P1, uporabljal.
- 298 Kar zadeva trditev tožečih strank, ki le navajajo, da „[P1] ni imel nobene pristojnosti odločanja o prodaji, določanju količine in cenah, sodeloval pa ni niti v nobeni od razprav, med katerimi so se določale ravni cen“, ter da „nič iz spisa ne dokazuje, da je [P1] informacije v zvezi z družbo Chiquita dejansko posredoval ekipi prodajnih predstavnikov“, je treba ugotoviti, da z njo ni mogoče ovreči dokazov, ki jih je predložila Komisija.

- 299 Elektronsko sporočilo, ki ga je P1 11. aprila 2005 ob 11.24 poslal P2 in drugim vodilnim uslužbencem skupine Pacific, na katero se sklicujejo tožeče stranke, ne more omajati te ugotovitve. S tem dokumentom namreč ni mogoče dokazati, da P1 ni bil vpleten v določanje cen.
- 300 Tožeče stranke v zvezi s tem trdijo, da je P1 v elektronskem sporočilu, poslanem 11. aprila 2005 ob 9.57, pripomnil, da ga P3 sicer res „neprestano obvešča, da se cene v Italiji znižujejo za od 0,75 do 1,00 EUR“, vendar je hkrati menil, da bi morala biti „[skupina PFCI] v Italiji zmožna ohraniti ceno 17,00 EUR“. Vendar naj bi bilo iz elektronskega sporočila, poslanega istega dne ob 11.24, ki je vsebovalo tedensko poročilo o cenah v 15. tednu, razvidno, da je družba PFCI zaradi presežne zaloge v Italiji dejansko spustila cene za 0,45 EUR, kar naj bi jasno kazalo, da P1 v nasprotju s P3 nikakor ni sodeloval pri določanju cen družbe PFCI in da cene družbe Chiquita, ki naj bi v 15. tednu ostale nespremenjene, niso imele nobenega odločilnega vpliva na določanje cen družbe PFCI.
- 301 Komisija je to argumentacijo zavrnila že v točkah 137 in 138 obrazložitve izpodbijanega sklepa, tožečim strankam pa v pisanjih, ki so jih predložile Splošnemu sodišču, ni uspelo ovreči razlag iz teh točk obrazložitve. Tako je Komisija menila, da je namen navedenih elektronskih sporočil očitno različen, saj je bilo v prvem navedeno, da se cene v Italiji na splošno znižujejo, vendar kljub temu obstajajo razlogi za to, da se poskusi ohraniti nespremenjena cena, medtem ko drugo, ki se nanaša na interne razprave o določanju cen v skupini Pacific, vsebuje informacije o cenah, ki naj bi bile vključene v tedensko poročilo te skupine, zato obe elektronski sporočili kažeta na to, da je imela skupina Pacific že pred razpravami s strankami jasno predstavo o ravnih cenah, ki jih je moralo uporabiti njeno prodajno osebje (točki 137 in 138 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Komisija torej upravičeno meni, da prvo elektronsko sporočilo vsebuje informacije *ex ante* o namenih družbe Chiquita v zvezi s cenami, medtem ko drugo obravnava tedenski povzetek *ex post* pogajanj s strankami v Italiji, zato lahko upravičeno menimo, da drugo elektronsko sporočilo temelji na posodobljenih informacijah, na podlagi katerih je P1 spremenil svojo prvotno oceno. P1 je v drugem elektronskem sporočilu poleg tega pojasnil, zakaj je se je navsezadnje odločil znižanje cen, in sicer zaradi pocenitve v severni Italiji, novopripravljenih banan in neprodanih zalog skupine Pacific. Dejstvo, da je P1 poslal ti elektronski sporočili, kaže, da je – v nasprotju s trditvami tožečih strank – sodeloval pri določanju cen v skupini Pacific.
- 302 Nazadnje ni mogoče sprejeti niti argumenta tožečih strank, da dejstvo, da so se cene skupine Pacific v 15. tednu leta 2005 znižale, cene družbe Chiquita pa so ostale nespremenjene, dokazuje, da cene te družbe niso imele nobenega vpliva na cene skupine Pacific. Zgolj to, da podjetje ne ravna v skladu z dogovorom o cenah, namreč še ne dokazuje, da ni bilo kršitve prava Unije o konkurenci (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 30. aprila 2009, CD-Contact Data/Komisija, T-18/03, ZOdl., str. II-1021, točka 67 in navedena sodna praksa), poleg tega pa iz navedenega v prejšnji točki tudi izhaja, da je elektronsko sporočilo, poslano ob 9.57, ki je vključevalo preglednico cen družbe Chiquita, zadevalo namene skupine Pacific v zvezi s cenami, v elektronskem sporočilu, poslanem ob 11.24, pa je bilo pojasnjeno ravno to, zakaj so dejanske cene odstopale od teh namenov. S tem ni mogoče dokazati, da usklajevanje namenov glede cen ni vplivalo na dejanske cene.
- 303 Za konec je treba v zvezi z argumentacijo tožečih strank glede vloge P1 še opozoriti, da v skladu s sodno prakso pripis odgovornosti za kršitev člena 101 PDEU podjetju vsekakor ne predpostavlja ravnanja ali celo zavedanja o tej kršitvi s strani družbenikov ali glavnih upraviteljev podjetja, na katero se nanaša kršitev, temveč je za to dovolj ravnanje osebe, ki ima pooblastilo, da deluje za račun podjetja (sodba Sodišča z dne 7. junija 1983 v združenih zadevah Musique Diffusion française in drugi/Komisija, od 100/80 do 103/80, Recueil, str. 1825, točka 97; sodba Splošnega sodišča z dne 20. marca 2002, Brugg Rohrsysteme/Komisija, T-15/99, Recueil, str. II-1613, točka 58, in zgoraj v točki 282 navedena sodba Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 581). Tožečim strankam pa ni uspelo ovreči dokazov, ki jih je predložila Komisija v utemeljitev trditve, da je bil P1 taka oseba, in ki med drugim vključujejo statut skupine Pacific.

304 **Glede na navedeno je argument tožečih strank, da P1 ni imel končne pristojnosti za določanje cen, vsekakor brezpredmeten in ga je treba zavrnilo (glej v tem smislu zgoraj v točki 282 navedeno sodbo Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 582).**

305 Drugič, treba je ugotoviti, da argumentacija, s katero tožeče stranke poskušajo dokazati, da je P1 primerjalne analize izvajal na podlagi javno dostopnih informacij, ne more ovreči dejstva, da je prejemal tudi protikonkurenčne informacije od C1. Tako dejstvo, da je P2 P1 naročil, naj preuči javno dostopne številke, kot je to storil v elektronskem sporočilu z dne 8. decembra 2004, ne more dokazati, da skupina Pacific ni imela tudi zaupnih informacij o cenah družbe Chiquita. Na podlagi izjave iz navedenega elektronskega sporočila, da skupina Pacific razen glasila Sopisco nima na voljo nobenega drugega neodvisnega vira za preverjanje, še ni mogoče sklepati, da ta skupina ni imela na voljo neposrednih virov informacij o cenah konkurence.

306 Tretjič in nazadnje, v točki 220 zgoraj je bilo že ugotovljeno, da dejstvo, da so konkurentke v času nastanka dejanskega stanja vzdrževale tudi legitimne odnose, kar dokazuje interno elektronsko sporočilo, ki ga je C1 poslal 23. februarja 2005 in ga navajajo tožeče stranke, še ne dokazuje neobstoja protikonkurenčnih stikov. Komisija je priznala, da sta P1 in C1 v času trajanja kršitve razpravljala o skupnem nakladanju in pošiljanju (točka 152 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Kot pa je bilo že navedeno v točki 220 zgoraj, je Sodišče poudarilo, da je mogoče šteti, da ima sporazum omejevalni namen, tudi če omejevanje konkurence ni njegov edini namen, ampak sledi tudi drugim legitimnim ciljem (glej v točki 220 navedeno sodbo General Motors/Komisija, točka 64 in navedena sodna praksa).

– Razlaga elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, ki jo predlagajo tožeče stranke

307 Tožeče stranke trdijo, da nič iz elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, ne kaže na to, da bi bile informacije iz njega pridobljene pri konkurentkah ali da v času, ko je bilo elektronsko sporočilo poslano, še niso bile javno dostopne. Poleg tega naj te informacije ne bi bile točne.

308 Prvič, več trditev iz tega elektronskega sporočila naj bi se nanašalo na dejstva, ki naj bi bila na trgu splošno znana. Tako naj bi bilo v zapiskih v zvezi s 13. tednom navedeno, da „na Chiquito pritiskajo, naj zniža cene le v Italiji (po veliki noči)“. Vendar naj bi se začele po veliki noči cene na trgu zniževati vsako leto, s čimer P1 mogoče ni bil seznanjen. Prav tako je bilo na trgu gotovo splošno znano, da bo ladja Wong družbi Di Leonardo dobavila večjo količino blaga. Ker naj bi namreč ladja Wong prispela že 4. aprila 2005, naj bi bila količina, iztovorjena v pristanišču v Raveni (Italija), znana vsaj nekaj dni pred tem datumom, tako da naj bi družba Di Leonardo družbi Chiquita in PFCI, ki sta bili njeni dobavitelji, obvestila, da od njiju ne bo potrebovala velikih količin.

309 Te argumentacije ni mogoče sprejeti, saj temelji zlasti na delnem navajanju elementov iz elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57. Tako tožeče stranke ne omenjajo, da navedbi „na Chiquito pritiskajo, naj zniža cene le v Italiji (po veliki noči)“, sledi navedba, ki dokazuje sklenitev sporazuma o prihodnjem določanju cen, in sicer „Oboji smo dogovorjeni, da je treba cene ohraniti nespremenjene“. Prav tako tožeče stranke izpostavljajo dejstvo, da je bil prihod ladje Wong v 14. tednu na trgu splošno znan, izpuščajo pa dejstvo, da je P1 jasno opredelil vir te informacije, saj je navedel:

„V nadaljevanju so navedene zadnje informacije o cenah, o katerih sva razpravljala s [C1]. On mi je povedal za Di Leonardo/Wong.“

310 Podobno so tožeče stranke izpustile tudi druge elemente iz elektronskega sporočila, ki jih ni mogoče razumeti, kot da se nanašajo le na splošne razmere na trgu ali kot da vsebujejo javno dostopne informacije ali informacije, pridobljene od strank, temveč, nasprotno, dokazujejo, da je skupina Pacific z družbo Chiquita razpravljala o prihodnjih cenah in namenih glede cen. Tako elektronsko sporočilo vsebuje zlasti naslednje navedbe: „Poklical je, da bi predlagal, naj prihodnji teden oboji izvajamo enako

strategijo in poskušamo vzdrževati cene“; „V nadaljevanju so navedene zadnje informacije o cenah, o katerih sva razpravljala s [C1]“, in „15. teden – [...] govoril sem s [C1] in on bo dal navodila za to, da ostanejo vse cene nespremenjene“. Ti elementi dokazujejo protikonkurenčne stike med P1 in C1 ne glede na to, na kar opozarjajo tožeče stranke, da P1 ni pravilno črkoval imena C1, ter jih ni mogoče razlagati kot „olepšanih različic splošnih izjav [C1] med legitimnimi stiki v začetku leta 2005, ki so [P1] omogočile, da je poudaril svoje domnevno poznavanje sektorja banan in svojo vlogo v njem“, kot trdijo tožeče stranke.

- 311 V zvezi s tem je treba zavrnilo tudi njihovo argumentacijo, da v zapiskih v zvezi s 13. in 14. tednom C1 ni poimensko omenjen, zato ni mogoče vedeti, na koga se nanaša zaimek „on“, ter da ni mogoče trditi, da se navedbi „oboji smo dogovorjeni“ in „poklical je, da bi predlagal, naj oboji izvajamo enako strategijo“, nanašata na C1 ali na katerega koli drugega zaposlenega pri družbi Chiquita, saj se lahko preprosto nanašata na interne razprave v družbi PFCI. Če namreč upoštevamo vsebino navedb „v nadaljevanju so navedene zadnje informacije o cenah, o katerih sva razpravljala s [C1]“, in „govoril sem s [C1] in on bo dal navodila za to, da ostanejo vse cene nespremenjene“, dejstvo, da so vse zadevne navedbe opombe k preglednici cen družbe Chiquita, ter vse dokaze, ki jih je zbrala Komisija (glej točki 188 in 189 zgoraj), je lahko ta upravičeno menila, da se navedbi „oboji smo dogovorjeni“ in „poklical je, da bi predlagal, naj oboji izvajamo enako strategijo“, nanašata na C1.
- 312 Drugič, tožeče stranke trdijo, da nič v elektronskem sporočilu ne kaže na to, da so bile informacije pridobljene, preden so bile razkrite na trgu, niti da so bile pridobljene od družbe Chiquita, ter da ni Komisija v zvezi s tem predložila nobenega dokaza. Tako naj v času pošiljanja elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, to je v ponedeljek 15. tedna leta 2005, informacije v zvezi s cenami od 9. do 14. tedna ne bi bile več aktualne in naj bi bile že znane na trgu, zato bi jih P1 lahko brez težav pridobil od prodajne ekipe družbe PFCI, s spremljanjem pogajanj te ekipe s strankami ali prek javno dostopnih informacij.
- 313 Tožeče stranke podobno trdijo, da je treba glede informacij v zvezi s 15. tednom posebno pozornost nameniti uri, ko je bilo elektronsko sporočilo poslano, to je ob 9.57. Čeprav namreč ni mogoče opredeliti, kdaj je P1 napisal nekatere druge dele elektronskega sporočila, naj bi bilo verjetno, da je informacije v zvezi s 15. tednom dodal isto jutro, potem ko je govoril s članom prodajne ekipe o ceni družbe Chiquita za ta teden, kot so mu jo sporočile stranke. Ta razlaga naj bi se popolnoma skladala z določanjem cen družbe Chiquita in seznanitvijo trga z njimi, ki je bila običajno opravljena v ponedeljek zjutraj po 9. uri, ta družba pa naj bi v zvezi s tem potrdila, da „lahko upravičeno predpostavimo, da so bile v ponedeljek zjutraj ob 9.57 stranke že seznanjene s cenami družbe Chiquita za tekoči teden“. Poleg tega, tudi če P1 informacij v zvezi s cenami družbe Chiquita ni pridobil od strank, naj bi ta družba navedla, da „je, če so splošne razmere na trgu ostale bolj ali manj enake, kot je [C1] večkrat povedal v pogovorih, logično – in je lahko [P1] to z gotovostjo trdil že pred ponedeljkom zjutraj – da se cena družbe Chiquita naslednji teden ne bo spremenila“.
- 314 Treba je navesti, da je Komisija v izpodbijanem sklepu navedla, da je skupina Pacific potrdila, da so se njena tedenska pogajanja z italijanskimi strankami začela v ponedeljek okrog 10. ure zjutraj, vendar ob tem času niso bila nujno še končana, pogosto pa je tekom tedna potekalo več kot eno pogajanje in več kot ena prodaja eni stranki (točka 135 obrazložitve izpodbijanega sklepa), kar so potrdile tudi tožeče stranke v svojih pisanjih, čeprav so hkrati trdile, da je družba PFCI v času določanja svojih cen v Italiji v ponedeljek zjutraj že izvedela za cene družbe Chiquita od svojih strank. Kar zadeva Grčijo in Portugalsko, so tožeče stranke potrdile, da je prodaja prav tako potekala individualno. Ker družba PFCI blaga za ti državi ni dobavljala enkrat tedensko, temveč dvakrat na mesec, naj bi prodajni predstavniki začeli navezovati stike s strankami približno deset dni pred predvidenim datumom prihoda ladje, pogajanja pa naj bi se nadaljevala do sklenitve sporazuma o cenah in količinah. Ker je družba Chiquita na Portugalskem in v Grčiji svoje cene za dobavo prihodnji teden določala ob četrtek in petkih, naj bi družba PFCI, ki je v teh državah blago dobavljala in ga prodajala le dvakrat na mesec, od svojih strank vnaprej izvedela za cene družbe Chiquita, ki naj bi jih poleg drugih informacij, zbranih na trgu, upoštevala pri določanju svojih cen.

- 315 Glede na navedeno se vsaj v zvezi s cenami za Italijo ne zdi verjetno, da bi P1 informacije v zvezi s 15. tednom dodal zjutraj, preden je poslal elektronsko sporočilo, potem ko mu je član prodajne ekipe sporočil ceno družbe Chiquita, ki naj bi jo izvedel od svojih strank. Poleg tega je treba izjave družbe Chiquita v zvezi s tem razumeti ob upoštevanju okvira, v katerem so bile dane, to je v okviru obrambe družbe Chiquita, potem ko ji je Komisija poslala dopis, s katerim jo je obvestila o trenutnem stanju zadeve in v katerem je navedla, da zaradi elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, dvomi o tem, da je družba Chiquita v času vloge za imuniteto, to je 8. aprila 2005, prenehala izvajati kršitev, kar bi lahko bil razlog za to, da se ji zavrne imuniteta v obravnavani zadevi. Družba Chiquita je imela torej točno določen razlog za argumentacijo, da je lahko P1 cene družbe Chiquita za 15. teden izvedel v ponedeljek zjutraj, preden je poslal elektronsko sporočilo, iz drugega vira, ne pa od C1, saj je želela s tem dokazati, da C1 in P1 po 8. aprilu 2005 nista imela več stikov.
- 316 Kar zadeva izjavo družbe Chiquita v odgovor na dopis, s katerim je bila obveščena o trenutnem stanju zadeve, je ta družba navedla, da je najprej mislila, da gre pri elektronskem sporočilu, poslanem 11. aprila 2005 ob 9.57, za interno razpravo v skupini Pacific, ker je prejela nezaupno različico navedenega dokumenta, iz katerega so bila odstranjena vsa imena in je bilo ob tem pomotoma navedeno, da so to imena zaposlenih pri skupini Pacific. Nasprotno pa družba Chiquita ni navedla – kot trdijo tožeče stranke – da je najprej mislila, da je skupina Pacific informacije iz elektronskega sporočila pridobila na trgu.
- 317 Poleg tega formulacija iz elektronskega sporočila, to je „15. teden – [...] govoril sem s [C1] in on bo dal navodila za to, da ostanejo vse cene nespremenjene“, kaže na to, da so bile informacije o predvidenih cenah družbe Chiquita pridobljene pri sami družbi Chiquita, ne pa pri nekaterih strankah. To poleg tega nasprotuje tudi predpostavki, da je P1 sam sklenil, da bodo cene ostale nespremenjene, ker so ostale splošne razmere na trgu bolj ali manj enake.
- 318 Kar zadeva zaupnost informacij v zvezi z obdobjem od 9. do 14. tedna, je Komisija upravičeno menila, da te informacije verjetno niso bile prvič izmenjane 11. aprila 2005, temveč prej, ko so bile še občutljive, zato so tožeče stranke njihovo zaupnost presojale glede na napačen trenutek (točke od 126 do 131 obrazložitve izpodbijanega sklepa, glej točke od 290 do 293 zgoraj). V zvezi s tem je treba opozoriti, da je po mnenju Komisije mogoče dejstvo, da elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57, povzema izmenjavo v zvezi s predhodnimi tedni, pojasniti z rednim posodabljanjem preglednice o razpravah z družbo Chiquita, ki ga dokazuje nedatirana preglednica, naslovljena „Cene družbe Chiquita – 2005“, ki se nanaša na obdobje od 6. do 13. tedna in ki v zvezi s stiki z družbo Chiquita vsebuje enako formulirane navedbe kot elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57 (točki 130 in 131 obrazložitve izpodbijanega sklepa, glej točko 293 zgoraj). Torej ni mogoče sprejeti niti trditve tožečih strank, da nedatirana preglednica prav tako ne omogoča opredelitve osebe, ki bi lahko posredovala informacije iz nje, časa, ko so bile te informacije posredovane, in tega, ali so bile navedene informacije v tem času s konkurenčnega vidika občutljive.
- 319 Vsekakor je treba ugotoviti, kot je navedla Komisija, da stiki med konkurenti – tudi če bi si strani izmenjevali tudi informacije, ki jih je bilo mogoče pridobiti iz drugih virov (točka 155 obrazložitve izpodbijanega sklepa) – še ne postanejo legitimni, ker so bile v zadevnih krogih cene banan splošno znane.
- 320 Izmenjava informacij med konkurenti namreč še ne postane legitimna, če so te informacije ali nekatere od njih javno znane, saj mora vsak gospodarski subjekt samostojno določati svojo politiko na notranjem trgu. Čeprav ta zahteva po samostojnosti ne izključuje pravice gospodarskih subjektov, da se razumno prilagodijo ugotovljenemu ali pričakovanemu ravnanju konkurentov, pa vendar močno nasprotuje vsakemu neposrednemu ali posrednemu stiku med temi subjekti, ki bi lahko imel za cilj oziroma posledico bodisi vplivati na ravnanje dejanskega ali potencialnega konkurenta na trgu bodisi takemu konkurentu razkriti ravnanje na trgu, za katero se je podjetje odločilo ali ki se ga namerava držati (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 24. oktobra 1991 Rhône-Poulenc/Komisija, T-1/89, Recueil, str. II-867, točka 121 in navedena sodna praksa).

- 321 V zvezi s tem je treba tudi ponovno omeniti, kot je bilo že navedeno v točki 282 zgoraj, da stališče konkurenta glede katere od informacij, pomembnih za razmere ponudbe in povpraševanja, ki jo je mogoče dobiti tudi drugače kot prek razprav z zadevnimi podjetji, in njenega vpliva na dogajanje na trgu po definiciji ne pomeni javno razpoložljive informacije (zgoraj v točki 282 navedena sodba Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 279).
- 322 Poleg tega je treba opozoriti, da se lahko z rednim objavljanim informacij o cenah umetno poveča preglednost na trgu, na katerem je konkurenca že zmanjšana zaradi posebnega regulativnega okvira in izmenjave informacij med konkurenti (glej v tem smislu zgoraj v točki 179 navedeno sodbo Aalborg Portland in drugi/Komisija, točka 281, in zgoraj v točki 282 navedeno sodbo Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 405).
- 323 Prav tako je treba trditev tožečih strank, da so bile stranke z informacijami o cenah seznanjene, preden so bile te predložene konkurentom, in da bi bilo torej mogoče te informacije zbrati na trgu, zavrniti. Tudi če bi bila ta trditev dokazana, še ne bi pomenila, da so bile te cene v času pošiljanja cenikov konkurentom objektivno dejstvo na trgu, ki bi ga bilo mogoče takoj ugotoviti. Konkurenti so se lahko zaradi zadevnega pošiljanja s temi informacijami seznanili preprosteje, hitreje in neposredneje, kot bi bilo to mogoče storiti prek trga. Poleg tega jim je bilo s takim predhodnim pošiljanjem omogočeno, da so ustvarili vzdušje vzajemne gotovosti glede prihodnjih cenovnih politik (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 8. julija 2008 v zadevi Lafarge/Komisija, T-54/03, točka 463).
- 324 Nazadnje, kar zadeva trditev tožečih strank, da so bile stranke zadevnega podjetja s posredovanimi informacijami o cenah seznanjene že pred predložitvijo teh informacij konkurentom in da bi zato lahko konkurenti razkrite informacije zbrali na trgu, je treba opozoriti, da za dokaz obstoja protikonkurenčnega duha zadostuje že samo dejstvo, da je neko podjetje prejelo informacije o konkurentih, ki jih neodvisen gospodarski subjekt sicer hrani kot poslovno skrivnost (sodbe Splošnega sodišča z dne 24. oktobra 1991, Atochem/Komisija, T-3/89, Recueil, str. II-1177, točka 54; z dne 10. marca 1992, Solvay/Komisija, T-12/89, Recueil, str. II-907, točka 100; z dne 12. julija 2001 v združenih zadevah Tate & Lyle in drugi/Komisija, T-202/98, T-204/98 in T-207/98, Recueil, str. II-2035, točka 66; z dne 8. julija 2008, BPB/Komisija, T-53/03, ZOdl., str. II-1333, točka 154, in zgoraj v točki 323 navedena sodba Lafarge/Komisija, točka 462).
- 325 Tretjič, elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 11.24, ne dokazuje – kot trdijo tožeče stranke – da informacije iz elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, niso točne in da zato zadnje navedeno sploh ni verodostojno, saj je bilo že v točkah od 299 do 301 zgoraj ugotovljeno, da je namen navedenih elektronskih sporočil očitno različen: prvo vsebuje *ex ante* informacije o namenih družbe Chiquita v zvezi s cenami, medtem ko drugo obravnava *ex post* tedenski povzetek pogajanj s strankami v Italiji ter je bilo posodobljeno zaradi znižanja cen v severni Italiji, novoprispelih banan in neprodanih zalog skupine Pacific.
- 326 Četrtrič in nazadnje, tožeče stranke trdijo, da so v elektronskem sporočilu, poslanem 11. aprila 2005 ob 9.57, v zvezi z obdobjema od 9. do 10. in od 10. do 11. tedna leta 2005 navedene netočne spremembe cen družbe Chiquita. Če naj bi bila P1 in C1 resnično redno razpravljala o cenah, bi lahko pričakovali vsaj to, da bodo cene družbe Chiquita, o katerih je poročal P1, pravilne. Komisija naj bi se tako trudila prikriti dejstvo, da se cene, navedene v dokumentih, na katere se je sklicevala, niso ujemale z dejanskimi cenami.
- 327 Komisija to trditev zavrača in trdi, prvič, da so se cene iz elektronskega sporočila ujemale z dejanskimi cenami in, drugič, da so razprave o cenah, kot jih razkriva elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57, protikonkurenčne, tudi če nato ne bi bilo ugotovljeno ujemanje z dejansko iztrženimi cenami.

- 328 Zadostuje ugotoviti, da tudi ob predpostavki, da se cene, ki so bile nato dejansko obračunane, niso ujemale s cenami, ki sta si jih strani izmenjali, to vsekakor ne bi pomenilo, da navedene izmenjave niso bile protikonkurenčne, saj je lahko izmenjava informacij med konkurenti v nasprotju s pravili o konkurenci, kadar zmanjšuje ali odpravlja stopnjo negotovosti pri delovanju zadevnega trga, zaradi česar je omejena konkurenca med podjetji. Člen 101 PDEU poleg tega tako kot druga pravila o konkurenci iz Pogodbe ni namenjen le varstvu neposrednih interesov konkurentov ali potrošnikov, ampak tudi varstvu strukture trga in s tem konkurence kot take (sodba Sodišča z dne 4. junija 2009, T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, ZOdl., str. I-4529, točke 31, 35 in 38, in zgoraj v točki 282 navedena sodba Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 545).
- 329 Zlasti to, da usklajeno ravnanje ne vpliva neposredno na raven cen, ne onemogoča ugotovitve, da je to ravnanje omejilo konkurenco med zadevnimi podjetji (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 20. marca 2002, Dansk Rørindustri/Komisija, T-21/99, Recueil, str. II-1681, točka 140, in zgoraj v točki 282 navedeno sodbo Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 546).
- 330 V zvezi s tem je treba poudariti, da lahko na cene, ki so se dejansko uporabljale na trgu, vplivajo zunanji dejavniki, ki so zunaj nadzora članov kartela, kot so splošen gospodarski razvoj, gibanje povpraševanja v posameznem sektorju ali pogajalska moč strank (zgoraj v točki 282 navedena sodba Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 547).
- 331 Iz navedenega izhaja, da tožečim strankam ni uspelo ovreči ugotovitev Komisije v zvezi s stiki, ki sta jih imeli družba Chiquita in skupina Pacific od februarja do aprila 2005. Zato je treba zavrniti tudi njihovo trditev, da elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57, tudi če bi ga bilo treba obravnavati, kot da se nanaša na razprave C1 in P1 v zvezi s cenami, vsebuje le posredne dokaze o kvečjemu štirih stikih med navedenima osebama v zvezi z 10., 13., 14. in 15. tednom leta 2005.
- Izjave družbe Chiquita in C1 v zvezi z elektronskim sporočilom, poslanim 11. aprila 2005 ob 9.57
- 332 Tožeče stranke trdijo, da se njihova razlaga elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, popolnoma ujema z razlago družbe Chiquita in C1, ter navajajo več različnih izjav zadnjenavedenega v zvezi s tem.
- 333 Ne da bi bilo treba pregledati vse odlomke, ki jih navajajo tožeče stranke, zadostuje ugotoviti, da – kot je bilo že navedeno zgoraj (glej točko 315 zgoraj) in ob pridržku nadaljnje preučitve argumentacije tožečih strank, ki temelji na izjavah družbe Chiquita in C1 (glej točko 336 in naslednje v nadaljevanju) – je bil namen zadevnih izjav zavrniti obtožbo Komisije, da je družba Chiquita kršitev nadaljevala še po 8. aprilu 2005, to je po vložitvi vloge za imuniteto, kar naj bi dokazovalo elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57. Torej ni presenetljivo, da sta se družba Chiquita in C1 v zvezi s tem trudila dokazati, da elektronsko sporočilo ne dokazuje izmenjave protikonkurenčnih informacij po 8. aprilu 2005.
- 334 Po drugi strani družba Chiquita in C1 v svojih izjavah ne trdita, da to elektronsko sporočilo ne kaže na protikonkurenčne razprave pred tem datumom, kar je med drugim razvidno iz pričanja C1, vključenega v izjavo družbe Chiquita z dne 13. oktobra 2009.
- 335 To pomeni, da je treba trditve tožečih strank, da izjave družbe Chiquita potrjujejo njihovo razlago elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, zavrniti.

Izjave družbe Chiquita in C1

- 336 Tožeče stranke trdijo, da Komisija popolnoma napačno razlaga izjave družbe Chiquita in zlasti C1. V zvezi s tem menijo, da te izjave izrecno nasprotujejo sklepom Komisije in da se po drugi strani zdi, da se skladajo z alternativnimi razlagami skupine Pacific glede listinskih dokazov, ki jih je predložila Komisija.
- 337 Komisija trdi, da se izjave družbe Chiquita na splošno ujemajo z ugotovitvijo kršitve in se skladajo z listinskimi dokazi, čeprav vsebujejo nekaj obrambnih odlomkov.
- Uvodne ugotovitve
- 338 Treba je opozoriti – kot je bilo že navedeno v točki 182 zgoraj – da v pravu Unije prevladuje načelo proste presoje dokazov ter da nobena določba ali splošno načelo prava Unije Komisiji ne prepoveduje, da bi proti podjetju uporabila izjave drugih inkriminiranih podjetij.
- 339 V zvezi s stopnjo verodostojnosti, ki jo je treba pripisati izjavam družbe Chiquita, je treba navesti, da je v obravnavani zadevi družba Chiquita kot podjetje, ki je prvo prijavilo omejevalni sporazum, lahko razumno pričakovala, da bo dobila popolno imuniteto pred globami iz točke 8 obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002. Zato ni mogoče izključiti, da je lahko bila nagnjena k povečevanju pomembnosti prijavljenih kršitev, da bi škodila konkurentom na trgu (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 3. marca 2011, Siemens/Komisija, T-110/07, ZOdl., str. II-477, točka 64).
- 340 Vendar to še ne pomeni, da je treba izjave družbe Chiquita obravnavati kot popolnoma neverodostojne. Tako je bilo že presojeno, da je nekaj nezaupanja do prostovoljnih navedb glavnih udeležencev v nezakonitem kartelu razumljivega, vendar dejstvo, da je bila vložena prošnja za uporabo obvestila o ugodni obravnavi zaradi znižanja zneska globe, ne spodbuja nujno k temu, da se predložijo izkrivljeni dokazi glede preostalih udeležencev v kartelu. Ob upoštevanju notranje logike postopka, določenega z obvestilom o ugodni obravnavi, lahko vsak poskus zavajanja Komisije namreč vzbudi dvom o iskrenosti in celovitosti sodelovanja prosilca ter s tem ogrozi njegovo možnost za pridobitev vseh ugodnosti na podlagi tega postopka (glej v tem smislu zgoraj v točki 339 navedeno sodbo Splošnega sodišča Siemens/Komisija, točka 65, in sodbo z dne 30. novembra 2011, Quinn Barlo in drugi/Komisija, T-208/06, ZOdl., str. II-7953, točka 53).
- 341 Poleg tega – kot je bilo navedeno v točkah od 151 do 153 zgoraj – je treba izjave, ki so v nasprotju z interesi izjavitelja, šteti za še posebej zanesljive dokaze, saj čeprav je mogoče, da želi podjetje, ki je zaprosilo za imuniteto pred globami, predložiti čim več obremenilnih dokazov, pa se tako podjetje kljub temu zaveda tudi morebitnih negativnih posledic navajanja netočnih dejstev, ki lahko privede zlasti do izgube imunitete, ko je bila ta že odobrena, poleg tega pa je tveganje, da bodo netočne izjave odkrite in da bodo nastale navedene posledice, še toliko večje zaradi zahteve po potrditvi takih izjav z drugimi dokazi. Hkrati lahko izjava, s katero družba prizna obstoj kršitve, ki jo je storila, povzroči precejšnja pravna in ekonomska tveganja, med katerimi je zlasti tveganje odškodninskih tožb pred nacionalnimi sodišči, v okviru katerih se je mogoče sklicevati na to, da je Komisija v zvezi z neko družbo dokazala kršitev.
- 342 Ker pa druga podjetja, ki se jim prav tako očita, da so sklenila skupni dogovor, izpodbijajo izjave družbe Chiquita, morajo biti te podprte z drugimi dokazi, da bi lahko bile zadosten dokaz za obstoj in obseg skupnega dogovora (glej v tem smislu zgoraj v točki 339 navedeno sodbo Splošnega sodišča Siemens/Komisija, točka 66; sodba z dne 16. junija 2011, Bavaria/Komisija, T-235/07, ZOdl., str. II-3229, točka 79, in zgoraj v točki 57 navedena sodba Polimeri Europa/Komisija, točka 54).
- 343 Kar zadeva izjave C1, je treba poudariti, prvič, da njegovega pričanja ni mogoče opredeliti kot drugačno in neodvisno od pričanja družbe Chiquita, saj je bil pri tej družbi zaposlen od leta 1989, torej velik del poklicnega življenja, in je bil tam še vedno zaposlen tudi med preiskavo Komisije, poleg tega pa se je

pred Komisijo izrekal v imenu družbe Chiquita na podlagi obveznosti sodelovanja te družbe zaradi odobritve imunitete pred globami (točka 97 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Poleg tega so izjave družbe Chiquita večinoma povzetek izjav, ki jih je dal C1 med razgovori, neposredne izjave C1 pa je Komisija delno izenačila z izjavami družbe Chiquita (točka 97 in naslednje obrazložitve izpodbijanega sklepa). Iz tega izhaja, da izjav C1 ni mogoče šteti za drug dokaz, ki podpira izjave družbe Chiquita, v smislu sodne prakse, navedene v točki 342 zgoraj, ampak je treba šteti, da so del izjav te družbe (glej v tem smislu zgoraj v točki 339 navedeno sodbo Siemens/Komisija, točki 69 in 70).

344 Drugič, treba je opozoriti, da je treba pričanje neposredne priče okoliščin, ki jih navaja, načeloma opredeliti kot dokaz z visoko dokazno vrednostjo (zgoraj v točki 339 navedena sodba Siemens/Komisija, točka 75).

– Izpodbijani sklep

345 Komisija je v izpodbijanem sklepu navedla, da je družba Chiquita v celotnem postopku dala več izjav glede trgovine z bananami v južni Evropi, ki zajemajo več ustnih izjav te družbe, njen odgovor na dopis, s katerim je bila obveščena o trenutnem stanju zadeve glede njenega sodelovanja na podlagi obvestila o ugodni obravnavi iz leta 2002, in izjave, ki jih je dala med zaslišanjem. Poleg tega je C1 med razgovorom, ki so ga med pregledi opravili uslužbenci Komisije na podlagi člena 19 Uredbe št. 1/2003, dal izjavo v imenu družbe Chiquita v okviru sodelovanja zaradi prošnje za prizanesljivost (točka 97 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

346 Komisija ugotavlja, da je družba Chiquita navedla, da je v obdobju od 28. julija 2004 do 8. aprila 2005 (datum vložitve njene vloge na podlagi obvestila o prizanesljivosti) sodelovala pri kršitvi, ki je vključevala občasne nezakonite stike s skupino Pacific v zvezi z izmenjavo podatkov o gibanjih cen v prihodnjem tednu (točka 98 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

347 Po navedbah Komisije je družba Chiquita pojasnila, da so predstavniki družbe Chiquita in skupine Pacific – v okviru več razprav med C1 iz družbe Chiquita in P1 iz skupine Pacific (ki je bil takrat [zaupno]), ki so se večinoma nanašale na nabavo banan v Ekvadorju, ukrepe skupnega nakladanja, pritožbe v zvezi s pristaniškimi storitvami v Salerno, razpustitev panožnega združenja ANIPO ter prodajo banan na Portugalskem, v Italiji, Grčiji in drugih državah – razpravljali in izmenjevali stališča tudi o prihodnjem razvoju trga in namenih v zvezi s cenami, pri čemer so bili ti nameni izraženi s spremembami cen (točka 99 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

348 Komisija navaja, da je družba Chiquita pojasnila tudi, da sta si strani od časa do časa izmenjali tudi stališča o splošnih gibanjih na trgu, nekatere od teh razprav pa so privedle do izmenjave informacij o bolj specifičnih gibanjih cen za prihodnji teden. Družba Chiquita trdi, da C1 iz družbe Chiquita P1 iz skupine Pacific sicer ni izrecno ali odkrito seznanjal s svojim stališčem o splošnih gibanjih na trgu, je pa dajal izjave, kot so „trg je medel“, „trenutno ni veliko sadja“, „mislim, da se trg ne bo sesul“ ali „zame ni nobenega razloga za spremembo“. Vendar iz spisa, ki ga je predložila družba Chiquita, izhaja, da je lahko kdor koli, ki je poznal industrijo banan, te opise zlahka razlagal kot specifične navedbe v zvezi s cenami. Družba Chiquita je pojasnila, da so se cene običajno spreminjale za 0,50 EUR, zato je navedba, kot je „trg je medel“, pomenila, da se bodo cene znižale za 0,50 EUR, navedba, kot je „trenutno ni veliko sadja“, je pomenila, da bi se morale cene zvišati za 0,50 EUR, navedba, kot je „zame ni nobenega razloga za spremembo“, pa je pomenila, da bodo ostale cene družba Chiquita nespremenjene. Iz izjav družbe Chiquita je namreč razvidno, da sta si strani namene v zvezi s cenami izmenjevali tako, da sta obe razumeli, ali naj se cene prihodnji teden zvišajo za 0,50 EUR, znižajo za 0,50 EUR ali ostanejo na isti ravni (točka 100 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

349 Nazadnje Komisija ugotavlja, da sta po navedbah družbe Chiquita pri stikih v zvezi s cenami neposredno sodelovala C1 iz družbe Chiquita in P1 iz skupine Pacific, pri teh stikih pa je sodeloval tudi C2 iz družbe Chiquita ([zaupno]). Družba Chiquita pojasnjuje, da sta se C1 iz te družbe in P1 iz skupine Pacific po prvem srečanju 24. junija 2004 na sestanku panožnega združenja ANIPO sestala na

kosilu 28. julija 2004, ki se ga je udeležil tudi C2 iz družbe Chiquita. Po sestanku 28. julija 2004 sta se začela C1 iz družbe Chiquita in P1 iz skupine Pacific redno klicati in sta med septembrom 2004 in približno junijem 2006 skupaj opravila od 15 do 20 klicev. Družba Chiquita pojasnjuje, da je bila pogostost klicev sicer odvisna od vprašanj, o katerih se je bilo treba pogovoriti, vendar so bili klici pogostejši ob koncu leta 2004 in v začetku leta 2005, ko so člani panožnega združenja ANIPO med seboj veliko razpravljali o prihodnosti tega združenja, P1, ki je bil novinec na trgu, pa je želel od C1 izvedeti njegova stališča ter pridobiti informacije o gibanjih na trgu in o s tem povezanih vprašanjih. Poleg tega je pojasnila, da sta strani med manj kot polovico od navedenih 15 do 20 telefonskih pogovorov razpravljali o splošnih ali o bolj specifičnih gibanjih cen, pri čemer se je približno pet klicev nanašalo na prihodnja gibanja na trgu in so bili splošnejši, pet drugih klicev pa je vključevalo „bolj specifična pričakovanja glede cen“, ki jih je g. C1 opisoval „z navedbami o gibanju na trgu“ za prihodnji teden. Družba Chiquita je še navedla, da so bili ti stiki opravljeni, preden so tržniki te družbe v ponedeljek zjutraj po ustaljenem postopku strankam sporočili cene v Italiji. Po navedbah družbe Chiquita so se klici, med katerimi sta si družba Chiquita in skupina Pacific izmenjevali informacije o gibanjih cen, končali najpozneje ob vlogi družbe Chiquita za imuniteto 8. aprila 2005 (točka 101 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

– Argumentacija, s katero tožeče stranke izpodbijajo dokazno vrednost izjav družbe Chiquita in C1

- 350 Tožeče stranke trdijo, da izjave družbe Chiquita izrecno nasprotujejo sklepom Komisije in da jih ta razlaga napačno, in sicer tako, da se ujemajo z njenimi trditvami, nikakor pa ne upošteva njihove razbremenilne narave, čeprav se te izjave skladajo z alternativnimi razlagami družbe PFCI glede zapiskov P1 z dne 28. julija 2004 in elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57.
- 351 Po mnenju tožečih strank trditve družbe Chiquita in predvsem C1, ključne priče v tej zadevi, izrecno, jasno in brez izjem zanikajo trditve, da sta družbi Chiquita in PFCI skupaj sklenili protikonkurenčni sporazum, ki se je nato tudi izvajal. Ker je C1 edina še živeča oseba, ki je sodelovala pri domnevnih protikonkurenčnih stikih s P1, naj bi bilo očitno, da so njegovo stališče in njegovi spomini temeljnega pomena za rešitev obravnavane zadeve ter da je prav on nedvomno v najboljšem položaju za razlago zapiskov s kosila 28. julija 2004 in elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57. Torej bi bilo treba posebno pozornost nameniti temu, da naj bi bil ovrget razlago Komisije glede teh dokumentov in da naj bi nenehno zanikal, da je z družbo PFCI razpravljal o uskladitvi ravnanja na trgu ali – še toliko bolj – da je z njo v zvezi s tem sklenil sporazum.
- 352 Vendar naj bi Komisija popolnoma izpustila nedvoumne in razbremenilne izjave družbe Chiquita in C1 in naj jih ne bi upoštevala, kar naj bi pomenilo temeljno pomanjkljivost z vidika pravičnosti postopka. Tožeče stranke trdijo, da mora Komisija opraviti objektivno preiskavo in da ne sme izpustiti razbremenilnih dokazov, še zlasti če izrecno nasprotujejo njenim trditvam. Poleg tega naj Komisija skupini Pacific ne bi predložila odgovorov strank na zahteve za informacije in naj ne bi organizirala dodatnega razgovora z s C1.
- 353 Tožeče stranke so svojo argumentacijo nato nekoliko omilile in kljub vsemu priznavajo, da družba Chiquita dejansko ni formalno izpodbijala ugotovitve kršitve v obdobju pred 8. aprilom 2005. Vendar je po njihovem mnenju vseeno jasno, da sta družba Chiquita in C1 v bistvu izrecno nasprotovala trditvam Komisije, da sta družbi Chiquita in PFCI izoblikovali institucionaliziran kartel, katerega namen je bil usklajevanje cen.
- 354 Najprej je treba ugotoviti, da upoštevnih odlomki izjav družbe Chiquita (izjave družbe Chiquita z dne 15. februarja 2008, 22. maja 2008, 5. marca 2009 in 13. oktobra 2009) zajemajo predvsem reprodukcijo izjav C1 med pogovori, ki so jih opravile pristojne osebe družbe Chiquita ali odvetniki te družbe (glej tudi točko 250 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Torej se je treba pri preučitvi tega dela tretjega tožbenega razloga osredotočiti zlasti na analizo vsebine in verodostojnosti izjav C1.

- 355 Dalje, treba je upoštevati, da so dejstva, ki pomenijo domnevno kršitev, kot jih je Komisija izpeljala iz dokazov, ki so na voljo (glej točke od 187 do 189 zgoraj), srečanje C1 in C2 iz družbe Chiquita s P1 iz družbe PFCI na kosilu 28. julija 2004, med katerim naj bi se strani odločili, da bosta odtlej usklajevali svojo strategijo cen, to pa naj bi bilo začetek kršitve, ter nato telefonski klici med C1 in P1 od julija 2004 do 8. aprila 2005, ko naj bi se zadevni osebi usklajevali glede gibanj cen družbe Chiquita in skupine Pacific, s čimer naj bi izvajali sporazum, sklenjen med kosilom 28. julija 2004 (točke 102, 103, 121 in 126 obrazložitve izpodbijanega sklepa). C1 je torej eden od dveh protagonistov domnevnega kartela, zato so njegove izjave pomembni dokazi.
- 356 Nazadnje, iz sodne prakse izhaja (glej točki 342 in 343 zgoraj), da morajo biti izjave družbe Chiquita in C1, ker jih skupina Pacific izpodbija, podprte z drugimi dokazi, da bi lahko bile zadosten dokaz za obstoj in obseg kršitve. Komisija trdi, da je ta pogoj izpolnjen, saj se pri dokazovanju kršitve ne opira le na izjave družbe Chiquita in C1, ampak tudi na dokumente, ki jih je med pregledi v okviru nacionalne preiskave pridobila italijanska Guardia di Finanza, to je zapiske P1, ter na dokumente, pridobljene med pregledi Komisije od 28. do 30. novembra 2007, to je zlasti interno elektronsko sporočilo, ki ga je P1 poslal P2 v ponedeljek, 11. aprila 2005, ob 9.57 in nedatirano preglednico, najdeno v pisarni P2 (glej točke od 187 do 189 zgoraj).
- 357 Vendar iz argumentacije tožečih strank, kot je razvidna iz njihovih pisanj, povzetih v točkah od 350 do 353 zgoraj in potrjenih na obravnavi, izhaja, da te ne grajajo neobstoja drugih dokazov v utemeljitev izjave družbe Chiquita in g. C1 v dobesednem pomenu, ampak trdijo, da te izjave izrecno nasprotujejo sklepom, ki jih je Komisija izoblikovala na podlagi drugih dokazov. Tožeče stranke v utemeljitev svojih trditev navajajo nekaj odlomkov iz izjav družbe Chiquita in C1.
- 358 Vendar so tožeče stranke na obravnavi kljub temu pojasnile, da hkrati trdijo, da izjave C1 v zvezi s tem, da sta si med stiki z P1 izmenjevala informacije o splošnih gibanjih v zvezi z razvojem trga, niso podkrepljene z drugimi dokazi. Ta argumentacija tožečih strank se navezuje na njihovo trditev, da Komisija ni ustrezno dokazala, da je mogoče kršitev iz obravnavane zadeve opredeliti kot enotno in trajajočo, zato jo je treba preučiti v tem okviru (glej točke od 493 do 497 v nadaljevanju).
- 359 Torej je treba na prvem mestu preučiti, ali izjave družbe Chiquita in C1 izrecno nasprotujejo skleptom Komisije, na drugem mestu preučiti odlomke, ki jih navajajo tožeče stranke, na tretjem mestu pa obravnavati očitke Komisiji, da skupini Pacific ni predložila nekaterih dokumentov in da ni organizirala dodatnega razgovora s C1.
- 360 Na prvem mestu je treba ugotoviti, da je besedilo izjav družbe Chiquita in C1 (izjave družbe Chiquita z dne 15. februarja 2008, 22. maja 2008, 5. marca 2009 in 13. oktobra 2009) z nekaterih vidikov sicer res obrambno naravnano glede trditev, ki jih je izpeljala Komisija iz vseh dokazov, vendar pa nikakor ne drži, da te izjave „izrecno, jasno in brez izjem“ nasprotujejo skleptom Komisije, ter jih v nobenem primeru ni mogoče šteti za „razbremenilne dokaze“. Tako C1 ni „zanikal“ sklepov, ki jih je Komisija izpeljala iz listinskih dokazov, ki jih je zbrala.
- 361 Komisija z ugotovitvijo iz točke 98 obrazložitve izpodbijanega sklepa, ki jo tožeče stranke izpodbijajo in v skladu s katero je „družba Chiquita [v svojih izjavah] navedla, da je v obdobju od 28. julija 2004 do 8. aprila 2005 [...] storila kršitev, ki je zajemala občasne nezakonite stike s skupino Pacific, kar zadeva izmenjavo podatkov v zvezi z gibanjem cen za prihodnji teden“, torej pravilno povzema izjavo, ki jo je dal C1 med pregledi v prostorih družbe Chiquita 28. in 29. novembra 2007, in izjave družbe Chiquita med preiskavo Komisije, na katere se sklicujejo tožeče stranke.
- 362 Vendar so te izjave manj izrecne od sklepov, ki jih je Komisija izpeljala iz drugih dokazov – čeprav teh sklepov ne zanikajo – kar je Komisija priznala zlasti v točkah 104 in 121 obrazložitve izpodbijanega sklepa.

- 363 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je Komisija v točki 158 in naslednjih obrazložitve izpodbijanega sklepa preučila argumentacijo tožečih strank, da izjave družbe Chiquita nasprotujejo ugovorom Komisije. Komisija je tako trdila, da izjave družbe Chiquita sicer res vsebujejo nekaj obrambnih odlomkov, vendar se na splošno skladajo z ugotovitvijo kršitve in se ujemajo z listinskimi dokazi (točka 159 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 364 Komisija trdi, da je razgovor s C1, opravljen med pregledi novembra 2007, potekal v času, ko je moral C1 šele izoblikovati svojo obrambo, in da so zato izjave, dane v tem okviru, še posebej verodostojne. Komisija trdi, da je bil C1 od časa do časa morda res zadržan glede priznanja, da je bil v celoti seznanjen s kartelnim ravnanjem, vendar je kljub temu priznal, da sta bili strani vključeni v tajno dogovarjanje, ki je jasno presevalo zgolj slučajne pogovore o skupnem nakladanju in pošiljanju (točka 159 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 365 Poleg tega Komisija navaja, da je izvršni direktor družbe Chiquita za Evropo z elektronskim sporočilom z dne 17. aprila 2005 (poslanim 10 dni po vlogi te družbe za imuniteto) svoje zaposlene, tudi C1, obvestil, da bo podjetje uvedlo disciplinski postopek zoper vsakogar, ki v 48 urah ne bo sporočil, da je seznanjen z obstojem protikonkurenčnih stikov s konkurenti. Po navedbah družbe Chiquita je bil C1 prvič zaslišan dan po izteku tega roka. Komisija meni, da je verjetno dejstvo, da C1 v odrejenem 48-urnem roku ni prijavil tajnih stikov s skupino Pacific, negativno vplivalo na njegovo pripravljenost priznati, da ve za tajno dogovarjanje, ko se je leta 2007 začel ta postopek, saj se je bal disciplinskih ukrepov (glede na to, da leta 2005 v odrejenem roku ni prijavil stikov s skupino Pacific v zvezi s cenami) (točki 159 in 251 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 366 Komisija še pojasnjuje, da je družba Chiquita v odgovoru na dopis, s katerim jo je Komisija obvestila o trenutnem stanju zadeve, predstavila disciplinske ukrepe za zaposlene v primeru kršitve ukrepov za zagotovitev skladnosti, ki jih je sprejela ta družba (pa naj je bilo to nadaljevanje morebitnega nezakonitega ravnanja, neustrezna komunikacija s konkurenti ali predložitev nepopolnih, zavajajočih ali neresničnih odgovorov) in ki so lahko vključevali tudi odpoved delovnega razmerja, pri čemer je še pojasnila, da je C1 od leta 2005 nenehno prejemal obvestila o teh posledicah. Komisija meni, da ob upoštevanju tega vidika zaradi obrambne naravnosti nekaterih izjav družbe Chiquita več let po nastanku zadevnih dejstev še ni mogoče podvomiti o dokazni vrednosti natančnih in podrobnih informacij iz listinskih dokazov, ki jih je sestavila skupina Pacific v času kršitve in ki jih potrjujejo tudi izjave družbe Chiquita (točka 159 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 367 Tožeče stranke menijo, da so trditve Komisije glede vrednosti izjav C1 nepovezane in protislovne. Komisija naj bi po eni strani poudarjala dejstvo, da so izjave C1 posebej verodostojne, po drugi strani pa naj bi poskušala zmanjšati njihov pomen, kadar gre za vprašanje, ali jih je treba upoštevati kot razbremenilne dokaze. Trditve Komisije, da je treba izjave C1 presojeti ob upoštevanju njegovega lastnega sodelovanja pri kršitvi, saj naj bi bilo v njegovem interesu, da zmanjša protikonkurenčno vsebino svojih stikov s P1, naj bi bila špekulativna in naj nikakor ne bi izhajala iz resničnega stanja. Nasprotno naj bi C1 grozila odpoved pogodbe in ugotavljanje osebne odgovornosti, če ne bi med razgovori v celoti razkril dejstev. Ker so bile poleg tega te izjave dane v času, ko je družba Chiquita menila, da lahko zaradi svojega nesodelovanja morda izgubi imuniteto tako v zadevi v zvezi s severno Evropo kot tudi v tej zadevi, naj ta družba in njeni zaposleni ne bi imeli nobenega interesa za prikrivanje kakršnega koli nezakonitega dejanja, temveč bi lahko prej, nasprotno, želeli predložiti prekomerno količino informacij.
- 368 To argumentacijo je treba zavrnilo.
- 369 Prvič, čeprav po eni strani sicer res drži, da je treba izjave C1 izenačiti z izjavami družbe Chiquita v smislu, da se te izjave ne morejo vzajemno potrjevati kot dokazi (glej točko 343 zgoraj), je treba pri analizi razlogov, na katerih lahko temeljijo izjave posameznika, ki prizna svoje sodelovanje pri kršitvi, in izjave podjetja kot prosilca za imuniteto, kljub temu upoštevati nekatere razlike.

- 370 Podobno kot je bilo v sodni praksi že priznано, da posameznik v nasprotju s podjetjem ne more imeti osebnega interesa za povečevanje pomembnosti kršitev konkurentov tega podjetja (glej v tem smislu zgoraj v točki 339 navedeno sodbo Siemens/Komisija, točka 70), je treba tudi dopustiti, da čeprav družbi Chiquita kot prosilki za imuniteto ni bilo v interesu, da prikriva dejstva v zvezi s kršitvijo, pa je pa povsem mogoče, da C1 kot posameznik ni bil preveč navdušen nad tem, da mora priznati svoje osebno sodelovanje pri kršitvi, zlasti ker te kršitve ni prijavil v odrejenem roku (glej točko 365 zgoraj), in sicer kljub temu, da ga je družba Chiquita spodbujala k razkritju vseh vidikov stikov, ki jih je imel s P1. Posameznik je lahko namreč nekoliko zadržan glede priznanja ravnanja, ki bi lahko negativno vplivalo na njegovo poklicno – ali celo zasebno – življenje, in sicer še toliko bolj v okoliščinah, kot so te iz obravnavane zadeve, ko se sodelovanje pri kršitvi očita enemu samemu posamezniku v podjetju (glej v zvezi s tem izjavo C1 med zaslišanjem, v kateri je priznal, da „obžaluje“, kar se je zgodilo, in da ne bi ravnal tako, če bi se zavedal, da s tem krši evropsko pravo).
- 371 Poleg tega – kot upravičeno poudarja Komisija – je očitno, da je bilo C1 v interesu, da glede na morebitno osebno odgovornost na primer na podlagi nacionalnega civilnega ali celo kazenskega prava čim bolj zmanjša protikonkurenčno vsebino svojih stikov z P1.
- 372 Torej je povsem verjetno, da je bil C1 kljub določenemu pritisku, ki ga je izvajala družba Chiquita, da bi ga odvrnila od prikrivanja informacij, zadržan glede razkritja vseh vidikov svojih stikov s P1 in zlasti priznanja, da je šlo pri teh stikih za tajno dogovarjanje.
- 373 Drugič, Komisija upravičeno trdi, da so izjave, ki jih je dal C1 med pregledi Komisije novembra 2007, ko še ni pripravil svoje obrambe, še posebej verodostojne. Poleg tega iz izjav družbe Chiquita in C1 izhaja, da ta ni bil vnaprej seznanjen s pregledi Komisije, da se je tako ohranil določen učinek presenečenja (glej točko 155 zgoraj). Kljub pojasnilom odvetnikov družbe Chiquita, ki so sodelovali med pregledi (glej tudi točko 155 zgoraj), je torej verjetno, da C1 še ni imel časa, da bi pripravil svojo obrambo. Dejstvo, da je C1 kljub dodatnim pojasnilom v nadaljnjih izjavah v bistvu še vedno vztrajal pri trditvah iz prvih izjav (glej izjavo družbe Chiquita z dne 5. marca 2009), kaže na verodostojnost vseh njegovih izjav.
- 374 Iz navedenega izhaja – ob pridržku nadaljnje preučitve odlomkov, na katere se sklicujejo tožeče stranke (glej točko 376 in naslednje v nadaljevanju) – da splošna vsebina izjav C1, če jih obravnavamo kot celoto, ne nasprotuje sklepom, do katerih je prišla Komisija, da je Komisija povezano razložila obrambno naravnost teh izjav in da se pri dokazovanju kršitve ni opirala le na te izjave, temveč na zaključen krog dokazov, ki ga sestavljajo zlasti listinski dokazi (glej točke od 187 do 189 zgoraj), tako da je lahko s temi izjavami potrdila druge dokaze (glej točko 342 zgoraj), kar pa ne vpliva na nadaljnjo preučitev argumentacije tožečih strank v zvezi s trajajočo naravo kršitve (glej točko 358 zgoraj ter točko 475 in naslednje v nadaljevanju).
- 375 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je bilo že presojeno, da dokaza, tudi če njegova nejasnost nesporno zmanjšuje njegovo dokazno moč, še ni treba v celoti zavrniti. Treba je opozoriti, da dejstvo, da se dokument sklicuje le na nekatera dejstva, navedena v drugih dokaznih elementih, ne pomeni, da se Komisija ne sme sklicevati nanj v utemeljitev drugih dokazov (glej v tem smislu zgoraj v točki 42 navedeno sodbo JFE Engineering in drugi/Komisija, točka 263).
- 376 Na drugem mestu tožeče stranke navajajo različne odlomke iz izjav družbe Chiquita in C1, ki naj bi potrjevale njihovo trditev, da te izjave vzbujajo dvom o sklepih Komisije in da se, nasprotno, skladajo z alternativnimi razlagami, ki jih ponuja skupina Pacific.
- 377 Prvič, tožeče stranke trdijo, da je v izjavah P1 in C1 večkrat navedeno, da sta se prvič srečala na sestanku združenja ANIPO junija 2004, da je bilo delovno kosilo 28. julija 2004 šele njuno drugo srečanje in da sta, kot navaja družba Chiquita, med tem kosilom razpravljala o „možnosti za družbo

Chiquita, da banane dobavlja pri skupini Noboa v Ekvadorju“. V teh izjavah naj ne bi bilo nikoli omenjeno, da se je med tem sestankom razpravljalo o kakršni koli ceni, in še manj, da bi se strani dogovorili o uskladitvi ravnanja v zvezi s cenami.

- 378 Prvič, treba je pripomniti, da se Komisija pri dokazovanju svojih sklepov glede kosila 28. julija 2004 ni opirala na izjave družbe Chiquita, ampak na zapiske P1 (točke od 102 do 120 obrazložitve izpodbijanega sklepa), pri čemer pa je priznala, da ti listinski dokazi kažejo, da se je med zadevnim kosilom poleg tem, ki sta jih navedli strani, razpravljalo še o drugih temah (točka 104 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Drugič, dejstva, da je C1 izjavil, da je bil predmet tega sestanka možnost za družbo Chiquita, da banane dobavlja pri skupini Noboa v Ekvadorju, ni pa izjavil, da je s P1 razpravljal o cenah ali da se je z njim dogovoril o usklajenem ravnanju, kar zadeva cene, ni mogoče razlagati kot zanikanja sklepov Komisije. Tako C1 ni niti zanikal, da je razpravljal o ravnanju strani v zvezi s cenami, niti ni izjavil, da je bila možnost za družbo Chiquita, da banane dobavlja pri skupini Noboa v Ekvadorju, edina tema, o kateri se je razpravljalo med kosilom.
- 379 V zvezi s tem je treba poleg tega navesti, da je Komisija v točki 106 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da se sklep, ki ga je izpeljala iz zapiskov P1 – to je da sta strani med kosilom 28. julija 2004 izoblikovali akcijski načrt, v skladu s katerim naj bi vzpostavili stik naslednji teden, da bi se uskladili o cenah na Portugalskem ter tako opredelili, ali je treba „ostati“ na isti ravni, jih „zvišati“ ali „znižati“ – sklada z izjavami družbe Chiquita z dne 15. februarja 2008 in 22. maja 2008, da sta si P1 in C1 po sestanku 28. julija 2004 od časa do časa izmenjala informacije o bolj specifičnih gibanjih cen za prihodnji teden, tako da sta uporabljala izraze, iz katerih sta obe strani lahko razbrali, ali se morajo cene zvišati, znižati ali ostati na isti ravni. Komisija še dodaja (opomba št. 171 k izpodbijanemu sklepu), da družba Chiquita, ko je predložila navedene izjave, še ni videla rokopisnih zapiskov, saj ji je bil dostop do njih zagotovljen šele skupaj z dostopom do spisa po tem, ko ji je Komisija 10. decembra 2009 poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej točko 11 zgoraj).
- 380 V tem okviru je treba opozoriti, da imajo izjave, ki jih podjetje, ki je vložilo vlogo za imuniteto, da, preden se seznanijo z elementi, ki jih je zbrala Komisija v preiskavi, še posebej veliko dokazno vrednost.
- 381 V zvezi s tem je treba pripomniti, da čeprav okoliščina, da je bila izjava predložena v poznejši fazi postopka, in sicer v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, sama po sebi taki izjavi ne more odvzeti celotne dokazne vrednosti, pa je njena dokazna vrednost manjša, kot če bi bila podana spontano. Natančneje, potem ko je podjetje, ki vloži vlogo za imuniteto, seznanjeno z dokazi, ki jih je Komisija zbrala med preiskavo, se logika postopka iz obvestila o ugodni obravnavi (glej točko 340 zgoraj), v skladu s katero lahko vsak poskus zavajanja Komisije omaje iskrenost in popolnost sodelovanja podjetja, ne uporablja enako kot pri izjavi, ki je podana spontano, ne da bi bili znani očitki Komisije. Tudi ugotovitve, da so izjave na podlagi obvestila o ugodni obravnavi v nasprotju z interesi njihovega avtorja in da jih je načeloma treba šteti za še posebej zanesljive dokaze (glej točko 341 zgoraj), ne veljajo nujno v celoti za odgovor na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki ga poda podjetje, ki vloži vlogo za imuniteto (glej v tem smislu zgoraj v točki 340 navedeno sodbo Quinn Barlo in drugi/Komisija, točki 108 in 109).
- 382 Drugič, tožeče stranke opozarjajo, da je iz izjav razvidno, da sta se začela C1 in P1 po delovnem kosilu 28. julija 2004 občasno klicati, kar je trajalo od septembra 2004 do septembra 2006, ter da so bile glavne teme med temi klici možnost nabave banan v Ekvadorju, dogovori o skupnem nakladanju, pritožbe v zvezi s pristanišči v Salerno, prihodnost panožnega združenja ANIPO in včasih prodaja v severni Italiji. Vendar se to ne izpodbija niti ni v nasprotju s sklepi Komisije, saj je v izjavah hkrati navedeno, da so se razprave nanašale tudi na gibanje pri razvoju trga in namene v zvezi s cenami.

- 383 Vendar tožeče stranke v zvezi s tem trdijo, da je mogoče te razprave pojasniti z dejstvom, ki ga je potrdila družba Chiquita, da je bil P1 popoln novinec na trgu banan in se je zanimal za izkušnje C1, tovrstne splošne razprave pa so bile podobne razpravam, kakršne so potekale med različnimi akterji v okviru združenja ANIPO, tako da te izjave nikakor ne kažejo na to, da sta C1 in P1 izvajala kakršen koli dogovor o usklajevanju cen.
- 384 Kot prvo je treba opozoriti, da Komisija sklepa, da sta C1 in P1 izvajala sporazum o usklajevanju cen, ni utemeljila le z zadevnimi izjavami, ampak z vsemi dokazi, navedenimi v poglavju 4 izpodbijanega sklepa (glej točki 190 in 191 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Kot drugo, dejstvo, da se je P1 zanimal za izkušnje C1, ne more omajati sklepa, da sta si zadevni osebi med telefonskimi pogovori izmenjala informacije o cenah, niti ni v nasprotju s tem sklepom. Kot tretje, ne samo, da niso tožeče stranke nikakor podkrepile trditve, da so bile razprave, kakršne sta imela P1 in C1, podobne razpravam, kakršne so običajno potekale v okviru združenja ANIPO, ampak to – tudi če bi držalo – nikakor ne bi pomenilo, da izmenjave med P1 in C1 v zvezi s cenami niso bile nezakonite. In nazadnje, kot četrto, tožeče stranke so izpustile dejstvo, da C1 ni le izjavil, da je s P1 razpravljal o splošnih gibanjih na trgu, temveč je tudi pojasnil, da je z njim od časa do časa razpravljal tudi o bolj specifičnih gibanjih cen za prihodnji teden, pri čemer sta uporabljala izraze, iz katerih sta obe strani lahko razbrali, ali se morajo cene zvišati, znižati ali ostati na isti ravni.
- 385 Tretjič, tožeče stranke v zvezi s tem trdijo, da je C1 sicer res navedel, da je med nekaterimi telefonskimi pogovori s P1 prišlo tudi do izmenjav bolj specifičnih informacij o gibanjih cen za prihodnji teden, vendar naj bi pojasnil, da ni nikoli dajal izrecnih in odkritih informacij o cenah. Družba Chiquita naj bi šele pozneje pod pritiskom Komisije dodala, da je kdor koli, ki se je spoznal na sektor banan, na splošno razumel, da so imeli ti splošni opisi natančen pomen glede cene, saj so na trgu, na katerem je bilo splošno znano, da se cene spreminjajo za 0,5 EUR, ti splošni opisi pomenili, da se bodo cene znižale za 0,5 EUR, zvišale za 0,5 EUR oziroma bodo ostale na isti ravni.
- 386 V zvezi s tem je treba najprej ugotoviti, da je bila argumentacija, da je Komisija med upravnim postopkom neupravičeno pritiskala na družbo Chiquita, zavrnjena že v točkah od 106 do 172 zgoraj. Poleg tega je izjava, da je kdor koli, ki se je spoznal na sektor banan, lahko razumel splošne navedbe C1 (izjava družbe Chiquita z dne 22. maja 2008), sicer res poznejšega datuma kot izjava, ki je vsebovala priznanje, da je C1 dajal take splošne informacije (izjava družbe Chiquita z dne 15. februarja 2008), vendar sta bili obe izjavi dani, preden je družba Chiquita dobila možnost dostopa do spisa Komisije po tem, ko ji je bilo 10. decembra 2009 poslano obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej točko 11 zgoraj), zato sta še posebej verodostojni (glej točki 380 in 381 zgoraj).
- 387 Dalje, že v prvi od zadevnih izjav (izjava družbe Chiquita z dne 15. februarja 2008) je bilo navedeno, da je C1 lahko opisal splošna gibanja na trgu z navedbami, kot so „trg je medel“, „ni veliko sadja“, „mislim, da se trg ne bo sesul“ ali „zame ni nobenega razloga za spremembo“. Take pripombe pa je mogoče razumeti kot navedbe glede prihodnjih sprememb cen, saj lahko navedba „trg je medel“ pomeni pocenitev, navedba „ni veliko sadja“ podražitev, navedba „zame ni nobenega razloga za spremembo“ pa, da bodo cene ostale nespremenjene. Torej ni mogoče sprejeti niti argumenta tožečih strank, da P1 ni bil izkušen akter v sektorju banan in da zato ni mogoče domnevati, da je te splošne opise razumel, kot da zadevajo spremembe cen.
- 388 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče že presodilo, da je očitno, da so vremenske razmere v državah proizvajalkah in ciljnih državah sadja za prehrano, obseg zalog v pristaniščih in pri zoricah, stanje prodaje na drobno, stanje prodaje pri zoricah in obstoj promocijskih kampanj zelo pomembni dejavniki pri določanju ravni ponudbe glede na povpraševanje, njihova navedba v dvostranskih razpravah, ki so potekale med dobro seznanjenimi subjekti, pa nujno pomeni, da so si ti izmenjevali tržne informacije in informacije o gibanju cen (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 14. marca 2013, Fresh Del Monte Produce/Komisija, T-587/08, točka 360).

- 389 Nazadnje, kar zadeva natančen obseg teh sprememb cen, tožeče stranke trdijo, da izjava družbe Chiquita, da je bilo na trgu banan splošno znano, da se cene spreminjajo za 0,5 EUR in da je bilo zato izjave C1 mogoče razumeti, kot da pomenijo, da se bodo cene ali znižale ali zvišale za 0,50 EUR ali pa da bodo ostale na isti ravni, ne temelji na dejanskem stanju, saj je iz analize tedenskih sprememb dejanskih cen razvidno, da se cene niso niti zviševale niti zniževale le za 0,5 EUR in da gotovo ni obstajala težnja k spreminjanju cen za 0,5 EUR. Tožeče stranke tudi trdijo, da, nasprotno, podatki v zvezi z dejanskimi cenami, ki sta jih obračunavali družbi PFCI in Chiquita, kažejo, da so lahko cene na tedenski osnovi nihale za do 1 ali 2 EUR ali za 0,25 EUR ali manj, v utemeljitev te trditve pa so predložile preglednice cen družbe Chiquita in skupine Pacific.
- 390 To argumentacijo je treba zavrnilo. Kot upravičeno poudarja Komisija, je vprašanje, ali so se cene spreminjale za točno 0,5 EUR, brezpredmetno, če sta si strani izmenjali namene v zvezi s cenami za prihodnji teden tako, da sta obe vedeli, ali se bodo cene zvišale, znižale ali ostale na isti ravni, saj take razprave o gibanjih cen zmanjšujejo negotovost vsake od strani pri njenem ravnanju na trgu.
- 391 Določitev cen, čeprav okvirna, namreč vpliva na konkurenco s tem, da vsem udeležencem kartela omogoča, da z razumno stopnjo gotovosti predvidijo, kakšna bo cenovna politika njihovih konkurentov. Splošneje, taki karteli pomenijo neposreden poseg v bistvene parametre konkurence na zadevnem trgu. Zadevni proizvajalci s tem, da izrazijo skupno voljo do uporabe določene ravni cen, namreč ne določajo več samostojno svoje politike na trgu in s tem posegajo v temeljno premiso iz določb Pogodbe v zvezi s konkurenco (glej zgoraj v točki 324 navedeno sodbo BPB/Komisija, točka 310 in navedena sodna praksa). Poleg tega je treba opozoriti, da so na podlagi člena 101 PDEU – brez poseganja v preučitev argumentacije tožečih strank v nadaljevanju – sporazumi in usklajena ravnanja, če imajo protikonkurenčni cilj, prepovedani neodvisno od morebitnih posledic (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 8. julija 1999, Komisija/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Recueil, str. I-4125, točki 122 in 123).
- 392 Četrtrič, tožeče stranke brez dodatnih pojasnil napotujejo na odlomke iz izjave družbe Chiquita z dne 22. maja 2008, ki povzemajo navedbe C1 v zvezi s ciljem in številom klicev med njim in P1.
- 393 Kolikor je mogoče napotilo tožečih strank na to izjavo v okviru njihove argumentacije, s katero želijo dokazati, da na podlagi izjav družbe Chiquita ni mogoče sklepati na nikakršno protikonkurenčno ravnanje, razumeti, kot da te trdijo, da je bilo na podlagi navedene izjave glede na pokrito obdobje opravljenih le malo klicev, med katerimi se je razpravljalo o cenah, zadostuje ugotovitev, da je bilo že v točkah od 362 do 374 zgoraj navedeno, da je Komisija priznala, da so izjave družbe Chiquita in g. C1 manj izrecne od sklepov, ki jih je izpeljala iz vseh dokazov, in da je verodostojno pojasnila zadržanost g. C1 v zvezi s tem, da bi priznal svoje sodelovanje pri domnevni kršitvi, tožečim strankam pa te razlage ni uspelo ovreči.
- 394 Petič, v zvezi z odlomkom iz izjave C1, ki jo navajajo tožeče stranke v utemeljitev trditve, da bi bilo treba zapiske P1 v zvezi s kosilom 28. julija 2004 razumeti kot način, kako je P1 sestanek predstavil sodelavcem v družbi PFCI, zadostuje ugotoviti, da iz navedene izjave izhaja, da C1 ni izpodbijal sklepov Komisije v zvezi s temi zapiski in da je potrdil, da se je razprava med kosilom nanašala na nekatere elemente iz njih, ter glede ostalega napotiti na zgornje ugotovitve glede zadržanosti C1, da bi v celoti razkril svoje protikonkurenčno ravnanje (glej točke od 362 do 374 zgoraj).
- 395 Šestič, tožeče stranke delno in zunaj konteksta navajajo nekatere odlomke izjave družbe Chiquita z dne 13. oktobra 2009, s čimer napeljujejo na to, da je družba Chiquita izjavila, da ni seznanjena z nobenim dokazom o kršitvenem ravnanju med telefonskimi pogovori med P1 in C1 ter da je zadnjenavedeni zatrdil, da je imel legitimne razloge za pogovore s P1 in da se ne spomni nobene razprave o gibanjih cen okrog 11. aprila 2005, ko je P1 ob 9.57 P2 poslal elektronsko sporočilo. Tožeče stranke pa ob tem ne navajajo, da je družba Chiquita s to izjavo odgovorila na dopis, s katerim jo je Komisija obvestila o trenutnem stanju zadeve v zvezi z njeno vlogo za imuniteto in ji sporočila, da ima zaradi elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, razloge za domnevo, da družba Chiquita na

datum vložitve vloge za imuniteto, to je 8. aprila 2005, ni prenehala s kršitvenim ravnanjem. Odlomki, ki jih navajajo tožeče stranke, če jih obravnavamo kot celoto, torej kažejo le na to, da C1 po 8. aprilu 2005 ni imel več nobene tajne izmenjave s P1, kar je družba Chiquita potrdila tudi v izjavi z dne 5. marca 2009.

- 396 Prav tako tožeče stranke izkrivljajo odlomke iz zadnjenavedene izjave, iz katerih naj bi bilo razvidno, da je C1 še naprej vztrajal pri svoji različici dejstev in trdil, da je P1 informacije lahko pridobil iz drugih virov, ter da je med pogovorom z vsemi zaposlenimi, ki so sodelovali s C1, vsakdo od njih ustrezno potrdil, da ni bilo med konkurenti nobene nezakonite komunikacije ali sodelovanja. Ti odlomki so namreč vzeti iz trditev družbe Chiquita, ki navaja, da se je kršitev končala 8. aprila 2005, da je C1 in njegove sodelavce zaslišala zelo kmalu po 8. aprilu 2005 in da takrat ni nihče priznal, da bi imeli konkurenti nezakonite stike v južni Evropi. Vendar ni sporno, da je C1 to, da se je s P1 pogovarjal o gibanjih cen, prvič priznal med pregledi Komisije novembra 2007, potem ko je spoznal, da bo opravljena preiskava v zvezi z južno Evropo, medtem ko svojega protikonkurenčnega ravnanja ni prijavil v roku, ki ga je v ta namen za uslužbenca družbe Chiquita odredil izvršni direktor navedene družbe po vlogi za imuniteto 8. aprila 2005 (glej zlasti točko 365 zgoraj). Torej izjav, predloženih pred začetkom postopka v zvezi z južno Evropo, ni mogoče obravnavati, kot da zanikajo sklepe Komisije v navedenem postopku.
- 397 Nazadnje, tožeče stranke podobno trdijo, da C1 ni le izpodbijal razlage, ki jo je v zvezi s predloženimi dokazi podala Komisija, takoj ko mu je bil omogočen dostop do nje, temveč da se njegova pojasnila tudi skladajo s predhodnimi izjavami, ki jih je dal, še preden se je začela preiskava v obravnavani zadevi. V zvezi s tem se sklicujejo na navedbe družbe Chiquita v zadevi COMP/39.188 – Banane, v katerih je ta družba izjavila, da „cene za Združeno kraljestvo/Irsko, južno Evropo in Francijo niso bile sporočene konkurentkam“.
- 398 V zvezi s tem zadostuje ugotoviti – kot je bilo že navedeno v točki 159 zgoraj – da izjava družbe Chiquita, da „cene za Združeno kraljestvo/Irsko, južno Evropo in Francijo niso bile sporočene konkurentom“, opisuje način, kako je ta družba ob četrtkih zjutraj konkumente obveščala o svojih referenčnih cenah, vendar se zadeva v zvezi z južno Evropo ni nanašala na referenčne cene, tako da izjave, ki jih je družba Chiquita dala v zvezi s severno Evropo, ne nasprotujejo sklepom Komisije v obravnavani zadevi.
- 399 Na tretjem mestu tožeče stranke v okviru trditve, da mora Komisija opraviti objektivno preiskavo in da ne sme izpustiti razbremenilnih dokazov, navajajo, da je bil kljub njihovi prošnji za dostop do urejene nezaupne različice odgovorov strank na zahteve Komisije za informacije skupini Pacific odobren dostop le do povzetkov teh odgovorov, zato naj bi ji bil onemogočen dostop do podrobnosti v zvezi z morebitnimi razbremenilnimi informacijami, ki so jih predložile stranke.
- 400 Iz sodne prakse izhaja, da je v zadevah, ki se nanašajo na konkurenco, namen dostopa do spisa naslovnikom obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah zlasti omogočiti, da se seznanijo z dokazi iz spisa Komisije in da lahko na podlagi teh dokazov učinkovito izrazijo stališče o sklepih, do katerih je prišla Komisija v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah. Vpogled v spis tako spada med procesna jamstva, katerih namen je zagotoviti varstvo pravic do obrambe in zlasti učinkovito izvajanje pravice do izjave (glej v tem smislu zgoraj v točki 179 navedeno sodbo Aalborg Portland in drugi/Komisija, točka 68, in zgoraj v točki 111 navedeno sodbo Groupe Danone/Komisija, točka 33 in navedena sodna praksa).
- 401 Komisija mora torej podjetjem, vključenim v postopek na podlagi člena 101(1) PDEU, omogočiti dostop do vseh obremenilnih in razbremenilnih dokumentov, ki jih je zbrala med preiskavo, razen do poslovnih skrivnosti drugih podjetij, internih dokumentov institucije in drugih zaupnih informacij (glej v tem smislu zgoraj v točki 179 navedeno sodbo Aalborg Portland in drugi/Komisija, točka 68, in zgoraj v točki 111 navedeno sodbo Groupe Danone/Komisija, točka 34).

- 402 Poleg tega iz sodne prakse izhaja, da mora Komisija, kar zadeva odgovore tretjih strani na njene zahteve za informacije, upoštevati tveganje, da podjetje s prevladujočim položajem na trgu sprejme povračilne ukrepe zoper konkurenta, dobavitelje ali stranke, ki so sodelovali pri preiskavi Komisije. Ob takem tveganju imajo tretje strani, ki Komisiji med njenimi poizvedbami izročijo dokumente, za katere menijo, da bi njihova izročitev lahko bila vzrok za sprejetje povračilnih ukrepov zoper njih, pravico pričakovati, da se njihov predlog za zaupno obravnavanje upošteva (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 25. oktobra 2002 Tetra Laval/Komisija, T-5/02, Recueil, str. II-4381, točka 98 in navedena sodna praksa).
- 403 V obravnavani zadevi je Komisija v točki 253 obrazložitve izpodbijanega sklepa odgovorila na očitke skupine Pacific iz odgovora te skupine na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, da bi morala pridobiti dostop še do drugih dokumentov razen povzetrov odgovorov, ki so jih predložile stranke različnih uvoznikov banan na zahteve za informacije, ki jih je poslala Komisija, tako da je navedla, da je upravičeno, da se podjetjem, ki bi lahko izvajala precejšen ekonomski in poslovni pritisk na svoje konkurenta ali njihove poslovne partnerje, stranke ali dobavitelje, zavrne dostop do dopisov, ki so jih poslale njihove stranke in stranke drugih dobaviteljev. Ker tožeče stranke ne poskušajo izpodbijati tega pojasnila Komisije, je treba šteti, da niso dokazale, da izvzetje nekaterih elementov iz spisa, do katerega jim je bil omogočen dostop, v obravnavani zadevi ni bilo upravičeno.
- 404 Nazadnje tožeče stranke še trdijo, da ni Komisija nikoli izkoristila ponudbe, da lahko organizira dodatne razgovore s C1, kar naj bi močno vplivalo na njeno zmožnost točne in celostne analize dejstev iz obravnavane zadeve. Tako naj bi dodaten razgovor Komisiji omogočil razjasnitev, ali gre v izjavah res za „gibanje navzdol“ ali pa je le napačno razumela in razlagala edini stavek, na katerega se je oprla.
- 405 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je med postopkovnimi jamstvi, ki jih pravni red Unije podeljuje v upravnih postopkih, med drugim obveznost pristojne institucije, da skrbno in nepristransko preuči vse upoštevne elemente obravnavane zadeve (sodba Sodišča z dne 21. novembra 1991, Technische Universität München, C-269/90, Recueil, str. I-5469, točka 14, in zgoraj v točki 342 navedena sodba Bavaria/Komisija, točka 222).
- 406 Dalje, treba je opozoriti, da člen 10(3) Uredbe Komisije (ES) št. 773/2004 z dne 7. aprila 2004 v zvezi z vodenjem postopkov Komisije v skladu s členoma [101 PDEU] in [102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 3, str. 81) določa, da podjetja in podjetniška združenja, ki so predmet postopka na podlagi Uredbe št. 1/2003, „lahko predlagajo zaslišanje oseb, ki bi lahko potrdile dejstva, navedena v njihovih vlogah“. V takem primeru iz člena 13 Uredbe št. 773/2004 izhaja, da ima Komisija razumno diskrecijsko pravico za odločitev o interesu, ki ga lahko ima zaslihanje oseb, katerih pričevanje je lahko pomembno za preučitev spisa. Za zagotovitev pravice do obrambe Komisiji namreč ni treba zaslišati prič, ki jih navedejo zadevne strani, če meni, da je bila zadeva dovolj preučena (glej po analogiji v zvezi z Uredbo št. 17 sodbo Splošnega sodišča z dne 20. marca 2002, HFB in drugi/Komisija, T-9/99, Recueil, str. II-1487, točka 383 in navedena sodna praksa).
- 407 V obravnavani zadevi je Komisija v točkah 250 in 251 obrazložitve izpodbijanega sklepa pojasnila, zakaj je menila, da nič ne kaže na to, da bi bil potreben še en razgovor s C1. Ne le, da tožeče stranke niso konkretno izpodbijale elementov, ki jih je v zvezi s tem navedla Komisija, ampak niso niti ustrezno pojasnile, zakaj skupina Pacific med zaslišanjem ni izkoristila možnosti, da sama zasliši C1. V zvezi s tem sklicevanje tožečih strank med obravnavo na odločitev družbe Chiquita, da na zaslišanju 18. junija 2010 komentira le obdobje po 8. aprilu 2005, to je datumu vložitve njene vloge za imuniteto, ni prepričljivo. Čeprav namreč iz izjav družbe Chiquita med tem zaslišanjem sicer res izhaja, da je želela svoj čas izkoristiti za obrambo zoper možnost, da ji Komisija v obravnavani zadevi odvzame imuniteto, zato tega časa ni želela porabiti za komentiranje obdobja pred svojo vlogo za imuniteto, saj v zvezi s tem obdobjem ni izpodbijala sklepov Komisije, pa iz izjav družbe Chiquita ne

izhaja, da bi nasprotovala temu, da skupina Pacific C1 postavi vprašanja glede predhodnega obdobja. Nasprotno, ta družba je celo izrecno potrdila, da njena ponudba, da omogoči postavitve vprašanj C1, še vedno velja.

408 V takih okoliščinah je treba ugotoviti, da je treba argumentacijo, s katero tožeče stranke Komisiji očitajo, da ni organizirala dodatnega razgovora s C1, zavrniti.

409 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba argumentacijo, s katero tožeče stranke izpodbijajo dokazno vrednost izjav družbe Chiquita in C1, zavrniti, kar pomeni, da je treba zavrniti prvi del tretjega tožbenega razloga v celoti.

2. Drugi del tretjega tožbenega razloga: trditev, da s predloženimi dokazi ni mogoče potrditi ugotovitve kršitve

410 Tožeče stranke trdijo, da Komisija ni dokazala niti obstoja sporazuma med stranema niti obstoja usklajenega ravnanja. Prvič, Komisiji naj ne bi uspelo dokazati, da so sodelovale pri sporazumu in/ali usklajenem ravnanju, drugič, Komisija naj ne bi dokazala, da je imelo ravnanje, pri katerem so sodelovale, protikonkurenčni cilj oziroma posledico, ter tretjič, Komisija naj ne bi dokazala, da je bilo to ravnanje enotna in trajajoča kršitev.

a) Uvodne ugotovitve

411 Treba je opozoriti, da so na podlagi člena 101 PDEU prepovedani vsi sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja, ki bi lahko prizadeli trgovino med državami članicami in katerih cilj oziroma posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu, zlasti tisti, ki neposredno ali posredno določajo nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja, omejujejo ali nadzorujejo proizvodnjo in trge ter določajo razdelitev trgov in virov nabave.

412 Pojem sporazuma v smislu člena 101(1) PDEU izhaja iz tega, da zadevna podjetja izrazijo skupno voljo, da bodo na trgu delovala na določen način (glej po analogiji v zvezi s členom 81(1) ES zgoraj v točki 391 navedeno sodbo Komisija/Anic Partecipazioni, točka 130; glej prav tako po analogiji v zvezi s členom 65(1) PJ sodbo Splošnega sodišča z dne 11. marca 1999, Thyssen Stahl/Komisija, T-141/94, Recueil, str. II-347, točka 262).

413 Pojem sporazuma v smislu člena 101(1) PDEU, kot je bil razložen v sodni praksi, je usmerjen v obstoj soglasja volj med vsaj dvema stranema, katerega izrazna oblika ni pomembna, če izraža njuno resnično voljo (sodbi Splošnega sodišča z dne 26. oktobra 2000, Bayer/Komisija, T-41/96, Recueil, str. II-3383, točka 69, in z dne 19. maja 2010, IMI in drugi/Komisija, T-18/05, ZOdl., str. II-1769, točka 88).

414 Pojem usklajenega ravnanja v smislu te določbe se nanaša na kakršno koli obliko usklajenega delovanja podjetij, pri čemer ni nujno, da gre za izvršitev sporazuma v pravem pomenu, ampak zadostuje, da so bila tveganja, povezana s konkurenco, zavestno nadomeščena s praktičnim sodelovanjem (sodba Sodišča z dne 16. decembra 1975 v združenih zadevah Suiker Unie in drugi/Komisija, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, Recueil, str. 1663, točka 26; zgoraj v točki 176 navedena sodba Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija, točka 63; zgoraj v točki 391 navedena sodba Komisija/Anic Partecipazioni, točka 115, in zgoraj v točki 185 navedena sodba Hüls/Komisija, točka 158).

415 Sodišče je k temu še dodalo, da je treba merila za usklajevanje in sodelovanje razumeti v smislu pojmovanja v določbah Pogodbe o konkurenci, po katerem mora vsak gospodarski subjekt samostojno odločiti, kakšna bo njegova politika na notranjem trgu (zgoraj v točki 414 navedena sodba Suiker Unie

in drugi/Komisija, točka 173; zgoraj v točki 176 navedena sodba Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija, točka 63; zgoraj v točki 391 navedena sodba Komisija/Anic Partecipazioni, točka 116, in sodba z dne 2. oktobra 2003, Corus UK/Komisija, C-199/99 P, Recueil, str. I-11177, točka 106).

- 416 Čeprav ta zahteva po samostojnosti ne izključuje pravice gospodarskih subjektov, da se razumno prilagodijo ugotovljenemu ali pričakovanemu ravnanju konkurentov, pa vendar močno nasprotuje vsakemu neposrednemu ali posrednemu stiku med temi subjekti, ki bi lahko bodisi vplival na ravnanje dejanskega ali potencialnega konkurenta na trgu bodisi bi takemu konkurentu razkril ravnanje na trgu, za katero se je podjetje odločilo ali ki se ga namerava držati, kadar je cilj ali končna posledica teh stikov – upoštevajoč naravo proizvodov ali ponujenih storitev, velikost in število podjetij ter tudi velikost trga – vzpostavitev konkurenčnih razmer, ki ne ustrezajo normalnim razmeram na zadevnem trgu (zgoraj v točki 414 navedena sodba Suiker Unie in drugi/Komisija, točka 174; zgoraj v točki 391 navedena sodba Komisija/Anic Partecipazioni, točka 117; zgoraj v točki 185 navedena sodba Hüls/Komisija, točka 160, in zgoraj v točki 415 navedena sodba Corus UK/Komisija, točka 107).
- 417 Pojem usklajenega ravnanja poleg usklajevanja med zadevnimi podjetji zajema temu usklajevanju ustrezno ravnanje na trgu in vzročno zvezo med tema elementoma. V zvezi s tem se – razen če zadevna podjetja dokažejo nasprotno – domneva, da podjetja, ki sodelujejo pri usklajevanju in so še naprej dejavna na trgu, pri odločanju, kako bodo ravnala na trgu, upoštevajo informacije, ki so si jih izmenjala s konkurenti. To velja toliko bolj, če je bilo usklajevanje redno v daljšem časovnem obdobju (zgoraj v točki 391 navedena sodba Komisija/Anic Partecipazioni, točka 121; zgoraj v točki 185 navedena sodba Hüls/Komisija, točke od 161 do 163, in zgoraj v točki 328 navedena sodba T-Mobile Netherlands in drugi, točka 51).
- 418 Nazadnje je treba opozoriti, da je iz primerjave pojma sporazuma in pojma usklajenega ravnanja razvidno, da s subjektivnega vidika zajemata oblike tajnega dogovarjanja, ki so iste vrste ter se razlikujejo le po intenzivnosti in izraznih oblikah (zgoraj v točki 391 navedena sodba Komisija/Anic Partecipazioni, točka 131).
- 419 Čeprav pojma sporazuma in usklajenega ravnanja vsebujeta sestavne elemente, ki so delno različni, torej vseeno nista medsebojno nezdržljiva. Zato Komisiji ni treba vsakega ugotovljenega ravnanja opredeliti za sporazum ali za usklajeno ravnanje, ampak lahko upravičeno nekatera od teh ravnanj opredeli za „sporazume“, druga pa za „usklajena ravnanja“ (glej v tem smislu zgoraj v točki 391 navedeno sodbo Komisija/Anic Partecipazioni, točka 132, in sodbo Splošnega sodišča z dne 17. decembra 1991, Hercules Chemicals/Komisija, T-7/89, Recueil, str. II-1711, točka 264).
- 420 Za namene uporabe člena 101(1) PDEU je torej upoštevanje konkretnih posledic sporazuma odveč, če se izkaže, da je cilj tega ravnanja preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu (zgoraj v točki 179 navedena sodba Aalborg Portland in drugi/Komisija, točka 261).
- 421 Glede možnosti, da bi šteli, da ima usklajeno ravnanje protikonkurenčni cilj, čeprav to ravnanje nima neposredne zveze s potrošniškimi cenami, je treba poudariti, da besedilo člena 101(1) PDEU ne dopušča ugotovitve, da je prepovedano le usklajeno ravnanje, ki ima neposreden vpliv na cene, ki jih plačajo končni potrošniki. Nasprotno, iz člena 101(1)(a) PDEU je razvidno, da ima usklajeno ravnanje lahko protikonkurenčni cilj, če pomeni „neposredno ali posredno določitev nakupne ali prodajne cene ali drugih pogojev poslovanja“ (zgoraj v točki 328 navedena sodba T-Mobile Netherlands in drugi, točki 36 in 37).
- 422 Vsekakor je člen 101 PDEU tako kot druga pravila o konkurenci iz Pogodbe ni namenjen le varstvu neposrednih interesov konkurentov ali potrošnikov, ampak tudi strukture trga in s tem konkurence kot take. Zato obstoj protikonkurenčnega cilja usklajenega ravnanja ne more biti odvisen od obstoja neposredne zveze med tem ravnanjem in cenami za potrošnike (zgoraj v točki 328 navedena sodba T-Mobile Netherlands in drugi, točki 38 in 39).

- 423 Glede razmejitve med usklajenimi ravnanji, ki imajo protikonkurenčni cilj, in takimi, ki imajo protikonkurenčno posledico, je treba opozoriti, da protikonkurenčni cilj in posledica za presojo, ali ravnanje spada pod prepoved iz člena 101(1) PDEU, nista kumulativna pogoja, temveč alternativna. Na podlagi ustaljene sodne prakse od sodbe z dne 30. junija 1966, LTM (56/65, Recueil, str. 337 in 359), je zaradi alternativnosti tega pogoja, ki jo izraža veznik „oziroma“, treba najprej preučiti cilj usklajenega ravnanja in pri tem upoštevati gospodarski okvir, v katerem naj bi se izvajalo. Vendar je treba, če analiza vsebine usklajenega ravnanja ne izkaže zadostne škodljivosti za konkurenco, preučiti njegove posledice; v tem primeru ga je mogoče prepovedati le na podlagi elementov, ki izkazujejo, da je bila konkurenca dejansko precej preprečena, omejena oziroma izkrivljena (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 20. novembra 2008, Beef Industry Development Society in Barry Brothers, C-209/07, ZOdl., str. I-8637, točka 15, in zgoraj v točki 328 navedeno sodbo Sodišča T-Mobile Netherlands in drugi, točka 28).
- 424 Za presojo, ali je neko usklajeno ravnanje prepovedano s členom 101(1) PDEU, je torej upoštevanje njegovih konkretnih posledic odveč, če se izkaže, da je cilj tega ravnanja preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu (glej v tem smislu sodbi Sodišča z dne 13. julija 1966 v združenih zadevah Consten in Grundig/Komisija, 56/64 in 58/64, Recueil, str. 429 in 496; zgoraj v točki 49 navedeno sodbo Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija, točka 125, in zgoraj v točki 423 navedeno sodbo Beef Industry Development Society in Barry Brothers, točka 16). Razlika med „kršitvami prek cilja“ in „kršitvami prek posledice“ se nanaša na dejstvo, da je mogoče nekatere oblike tajnega dogovarjanja med podjetji že zaradi njihove narave obravnavati kot škodljive za dobro delovanje običajne konkurence (zgoraj v točki 423 navedena sodba Beef Industry Development Society in Barry Brothers, točka 17, in zgoraj v točki 328 navedena sodba T-Mobile Netherlands in drugi, točka 29).
- 425 Za to, da ima usklajeno ravnanje protikonkurenčni cilj, zadošča, da ima lahko negativne posledice za konkurenco. Z drugimi besedami, biti mora dejansko le tako, da lahko ob upoštevanju pravnega in gospodarskega okvira, v katerega je umeščeno, preprečuje, omejuje ali izkrivlja konkurenco na notranjem trgu. Vprašanje, ali in v kolikšni meri se dejansko pojavi tak učinek, je lahko pomembno le pri izračunu glob in presoji odškodninskih zahtevkov (zgoraj v točki 328 navedena sodba T-Mobile Netherlands in drugi, točka 31).
- 426 V zvezi s tem je treba opozoriti tudi, da je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da so nekatere vrste usklajenega delovanja med podjetji za konkurenco tako škodljive, da je mogoče šteti, da ugotavljanje njihovih posledic ni potrebno (glej sodbo Sodišča z dne 11. septembra 2014, CB/Komisija, C-67/13 P, točka 49 in navedena sodna praksa).
- 427 Ta sodna praksa se nanaša na dejstvo, da je mogoče nekatere oblike usklajenega delovanja med podjetji že zaradi njihove narave obravnavati kot škodljive za dobro delovanje običajne konkurence (glej zgoraj v točki 426 navedeno sodbo CB/Komisija, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 428 Tako je sprejeto, da je mogoče šteti, da imajo lahko nekatera tajna ravnanja, kot so tista, katerih posledica je določitev horizontalnih cen s strani kartelov, tako negativne posledice zlasti za ceno, količino ter kakovost proizvodov in storitev, da za namene uporabe člena 101(1) PDEU ni treba dokazovati njihovih konkretnih posledic za trg. Izkušnje namreč kažejo, da taka ravnanja povzročijo zmanjšanje proizvodnje in zvišanje cene, kar negativno vpliva na razdelitev virov zlasti v škodo potrošnikov (zgoraj v točki 426 navedena sodba CB/Komisija, točka 51).
- 429 Če se z analizo vrste usklajenega delovanja med podjetji ne ugotovi zadostna stopnja škodljivost za konkurenco, pa je treba preučiti posledice takega dogovarjanja in za njegovo prepoved zahtevati predložitev dokazov, ki dokazujejo, da je bila konkurenca dejansko preprečena ali znatno omejena ali izkrivljena (glej zgoraj v točki 426 navedeno sodbo CB/Komisija, točka 52 in navedena sodna praksa).

- 430 V skladu s sodno prakso Sodišča je treba za preučitev, ali je sporazum med podjetji ali sklep podjetniškega združenja tako škodljiv, da se šteje za omejitev konkurence „prek cilja“ v smislu člena 101(1) PDEU, upoštevati vsebino njegovih določb, cilje, ki se želijo z njim doseči, ter gospodarski in pravni okvir, v katerega je umeščen. Pri presoji navedenega okvira je treba upoštevati tudi naravo zadevnega blaga ali storitev ter dejanske pogoje delovanja in strukture zadevnega trga ali trgov (glej zgoraj v točki 426 navedeno sodbo CB/Komisija, točka 53 in navedena sodna praksa).
- 431 Poleg tega, čeprav namen strank sporazuma ni nujni dejavnik za opredelitev omejujoče narave sporazuma med podjetji, pa ga lahko organi, pristojni za varstvo konkurence, nacionalna sodišča in sodišča Unije vsekakor upoštevajo (glej zgoraj v točki 426 navedeno sodbo CB/Komisija, točka 54 in navedena sodna praksa).
- 432 Argumentacijo tožečih strank je treba preučiti ob upoštevanju teh načel.

b) Izpodbijani sklep

- 433 Komisija je v točki 187 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da dejstva, opisana v poglavju 4 navedenega sklepa, dokazujejo, da so bili naslovniki tega sklepa vpleteni v dejavnosti tajnega dogovarjanja v zvezi s sektorjem banan v južnoevropski regiji, ki so zajemale zlasti:
- usklajevanje njihovih strategij cen, kar zadeva prihodnje cene, ravni cen ter spremembe in/ali gibanja cen;
  - izmenjave informacij o prihodnjem ravnanju na trgu, kar zadeva cene.
- 434 Komisija je v nadaljevanju navedla, da je očitno, da so navedena dejstva in ravnanje sporazum v smislu člena 101(1) PDEU, saj sta se zadevni podjetji izrecno dogovorili o nekem ravnanju na trgu, pri čemer sta te dejavnosti izvajali kot neke vrste usklajevanje in sodelovanje, s katerima sta strani tveganja konkurence zavestno nadomestili s praktičnim sodelovanjem. Komisija je dodala, da bi zadevno ravnanje ali njegovi deli – tudi če nazadnje ne bi bilo dokazano, da sta strani izrecno pripravili skupen načrt, ki je deloval kot sporazum – kljub temu tvorili usklajeno ravnanje v smislu člena 101(1) PDEU (točka 188 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 435 Dalje je Komisija navedla, da je z dejstvi, opisanimi v poglavju 4 izpodbijanega sklepa, dokazala, da je v nekem obdobju sistematično (ali vsaj redno) potekalo dvostransko ponavljajoče se tajno dogovarjanje, dvostranski dogovori pa so se izvajali po vzpostavljenem modelu, ki je v zadevnem obdobju deloval povezano, čeprav so se podrobnosti in intenzivnost komunikacij sčasoma lahko spreminjale (točka 191 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 436 Komisija je še dodala, da ne samo da nič ne kaže na to, da zadevni podjetji pri določanju svojega ravnanja na trgu ne bi upoštevali izmenjanih informacij, ampak tudi da dejstva, opisana v poglavju 4 izpodbijanega sklepa, dokazujejo, da sta strani vsaj delno upoštevali izmenjane informacije o cenah in se v skladu z njimi tudi ravnali. Zato je Komisija menila, da so dvostranski sporazumi med stranema imeli za posledico, da je ta komunikacija vplivala na njuno ravnanje, ko sta določali cene banan v Italiji, Grčiji in na Portugalskem (točke od 192 do 194 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

c) Obstoj sporazuma ali usklajenega ravnanja

- 437 Tožeče stranke trdijo, da Komisija ni dokazala, da so sodelovale pri sporazumu ali usklajenem ravnanju, in da je kršila načelo prepovedi diskriminacije.

- 438 Na prvem mestu tožeče stranke trdijo, da mora Komisija za to, da bi dokazala sporazum med družbama Chiquita in PFCI, dokazati, da sta strani izrazili skupno voljo delovati na trgu na določen način, v obravnavani zadevi pa naj z nobenim listinskim dokazom, ki ga je predložila Komisija, ne bi bilo mogoče zagotovo potrditi prepričanja, da je bilo tako. Iz zapiskov v zvezi s kosilom 28. julija 2004 naj bi bilo le razvidno, da sta C1 in P1 legitimno razpravljala zlasti o prihodnosti panožnega združenja ANIPO ter možnosti dogovorov o skupni dobavi in pošiljanju, pri čemer naj bi bili zapiski P1 zgolj osebna razmišljanja o vsebini te razprave, ne pa izraz skupne volje družbe Chiquita in tožečih strank, da na trgu delujejo na določen protikonkurenčni način.
- 439 Po mnenju tožečih strank bi bilo mogoče kvečjemu navedbo „oboji smo dogovorjeni, da je treba cene ohraniti nespremenjene“, iz elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, razlagati kot izraz skupne volje. Vendar naj to elektronsko sporočilo ne bi pravno zadostno dokazovalo sklenitve sporazuma, pa tudi če bi ga, bi ta zadeval en sam dan ali kvečjemu en sam teden, nikakor pa naj z njim ne bi bilo mogoče potrditi sporazuma o usklajevanju pri določanju cen v obdobju osmih mesecev in 12 dni. Komisija naj torej ne bi pravno zadostno dokazala, da so družba Chiquita in tožeče stranke sklenile sporazum, katerega namen je bil omejevanje konkurence, niti naj ne bi predložila zadostnih dokazov za to, da sta strani ta sporazum izvajali.
- 440 Najprej je treba pripomniti, da tožeče stranke znova navajajo nekatere argumente, ki so bili zavrženi že med preučitvijo dokazov, ki jih je predložila Komisija v okviru celotnega prvega dela tega tožbenega razloga.
- 441 Dalje, Komisija je v točki 177 obrazložitve izpodbijanega sklepa upravičeno opozorila, da se šteje, da obstaja sporazum med konkurenti, če strani pristopijo k skupnemu projektu, ki omejuje ali bi lahko omejeval njihovo samostojnost pri poslovanju, saj so z njim opredeljene smernice njihovega vzajemnega delovanja ali opustitve delovanja na trgu. Ni treba, da je ta sporazum zapisan, ne zahteva se niti nobena formalnost in ni nujno, da so določene pogodbene sankcije ali izvedbeni ukrepi. Poleg tega je sporazum lahko izrecen ali pa je implicitno razviden iz ravnanja strani.
- 442 Nazadnje, v nasprotju s trditvami tožečih strank navedba „oboji smo dogovorjeni, da je treba cene ohraniti nespremenjene“, iz elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, ni edini dokaz, ki potrjuje skupno voljo strani. Več drugih elementov iz zapiskov P1 z dne 28. julija 2004 (zlasti navedbe „tedensko sodelovanje za vzdrževanje cene“, „lokalni sporazum“ ali „Aksijski načrt 1.- govoriti o Portugalski prihodnji teden: odločitev o cenah: status quo, zvišati, znižati. [P1]/[C1]“, glej točko 105 obrazložitve izpodbijanega sklepa) in elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57 (ki vključuje navedbi „oboji smo dogovorjeni, da je treba cene ohraniti nespremenjene“, in „poklical je, da uskladimo strategijo za naslednji teden in poskusimo ne spremeniti“, glej točko 292 zgoraj), namreč kaže na to, da sta strani izrazili skupno voljo delovati na trgu na določen način.
- 443 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je bila argumentacija tožečih strank, da so zapiski P1 in elektronsko sporočilo, poslano 11. aprila 2005 ob 9.57, le odraz osebnih zamisli P1 na podlagi enostranskih izjav C1, zavržena že v okviru preučitve tretjega tožbenega razloga in da je bilo, nasprotno, ugotovljeno, da ti dokumenti kažejo na to, da sta strani sprejemali dvostranske odločitve (glej zlasti točke od 221 do 223, od 232 do 235, 252, 255, od 309 do 311 in 317 zgoraj).
- 444 Na drugem mestu tožeče stranke trdijo, da Komisija ni dokazala, da so sodelovale pri usklajenem ravnanju.
- 445 Prvič, tožeče stranke opozarjajo, da mora Komisija za to, da dokaže, da sta družba Chiquita in skupina Pacific sodelovali pri usklajenem ravnanju, dokazati, da sta stranki delovali usklajeno, da je usklajeno ravnanje sprožilo nadaljnje ravnanje na trgu in da med obema obstaja vzročna zveza. Komisija naj bi se v zvezi s tem opirala na sodbo T-Mobile (navedena v točki 328, točke od 60 do 62), ki naj je v obravnavani zadevi ne bi bilo mogoče uporabiti, saj bi morala Komisija dokazati, da so imele tožeče stranke in družba Chiquita številne in pogoste stike ter da so ti sestanki presegali povsem legitimne

poklicne stike, kar naj ji ne bi bilo uspelo, zlasti ker naj razen dveh zelo kratkih telefonskih klicev ne bi obstajal noben dokaz o kakršnem koli stiku med družbama Chiquita in PFCI od 28. julija 2004 do 8. aprila 2005.

- 446 Treba je opozoriti, da mora Splošno sodišče ne glede na upoštevnost sklicevanja na nekatere sodne odločbe iz izpodbijanega sklepa preveriti, ali je lahko Komisija v okoliščinah obravnavane zadeve upravičeno menila, da je ravnanje strani usklajeno ravnanje, katerega cilj oziroma posledica je omejevanje konkurence.
- 447 Poleg tega je treba opozoriti, da je Sodišče v sodbi T-Mobile Netherlands in drugi (navedena v točki 328 zgoraj) odločilo, da je treba pogostost, intervale in način, kako konkurenti navezujejo stik drug z drugim za uskladitev svojega ravnanja na trgu, presojati ob upoštevanju tako cilja usklajevanja kot tudi okoliščin, povezanih s trgom. Če bi namreč zadevna podjetja sklenila kartel, ki vključuje kompleksno usklajevanje glede številnih vidikov njihovega ravnanja na trgu, bi lahko potrebovala redne stike v daljšem obdobju. Če pa je bilo usklajevanje natančno določeno in je bilo namenjeno poenotenju ravnanja na trgu glede samo enega vidika konkurence, bi lahko samo en stik zadoščal za uresničenje protikonkurenčnega cilja, ki mu sledijo zadevna podjetja (zgoraj v točki 328 navedena sodba T-Mobile Netherlands in drugi, točka 60).
- 448 Sodišče je nato pojasnilo, da je v teh okoliščinah treba ugotoviti, da je od števila sestankov med zadevnimi podjetji pomembnejše vprašanje, ali so vzpostavljeni stik ali stiki podjetjem omogočili, da informacije, ki so si jih izmenjala s konkurenti, upoštevajo pri odločanju, kako bodo ravnala na zadevnem trgu, ter da zavestno nadomestijo tveganja konkurence s praktičnim sodelovanjem. Če je bilo mogoče ugotoviti, da so se ta podjetja usklajevala in so ostala dejavna na tem trgu, je bilo upravičeno od njih zahtevati, da predložijo dokaz, da to usklajevanje ni vplivalo na njihovo ravnanje na navedenem trgu (zgoraj v točki 328 navedena sodba T-Mobile Netherlands in drugi, točka 60).
- 449 V nasprotju s trditvami tožečih strank je v obravnavani zadevi to sodno prakso mogoče uporabiti, saj je Komisija natančno pokazala, da so izmenjave med stranema v zvezi s prihodnjimi cenami tema stranema omogočile upoštevanje izmenjanih informacij pri odločanju, kako bosta ravnali na trgu, na kar kaže zlasti obstoj preglednice s cenami družbe Chiquita, ki se je redno posodabljala in je bila najdena v mapi v pisarni P2 iz skupine Pacific (glej točke od 290 do 293).
- 450 Argumentacijo tožečih strank, da ne obstaja noben dokaz za kakršen koli stik med družbama Chiquita in PFCI med 28. julijem 2004 in 8. aprilom 2005, je treba zavrni, saj te stranke niso uspele ovreči niti dokazov, na katere se je oprla Komisija pri dokazovanju stikov med stranema med 28. julijem 2004 in 8. aprilom 2005, to je obojih zapiskov iz avgusta 2004, obeh telefonskih klicev iz januarja in aprila 2005 ter preglednice s cenami družbe Chiquita od 6. tedna leta 2005 in elektronskega sporočila s cenami družbe Chiquita od 9. tedna leta 2005, ki sta bila najdena v pisarni P2 iz skupine Pacific, niti izjav družbe Chiquita in C1 (glej točke od 265 do 287, od 288 do 335 in od 336 do 409).
- 451 Čeprav je mogoče argumentacijo tožečih strank v določeni meri upoštevati v okviru preučitve, ali je v obravnavani zadevi obstajala enotna in trajajoča kršitev, jo je treba torej zavrni v okviru preučitve, ali je obstajalo usklajeno ravnanje, saj je bilo v okviru preučitve tretjega tožbenega razloga ugotovljeno, da tožečim strankam ni uspelo ovreči sklenjenega kroga dokazov – in sicer zapiskov v zvezi s kosilom 28. julija 2004, zapiskov iz avgusta 2004, telefonskih izpiskov, elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, nedatirane preglednice in izjav družbe Chiquita – s katerimi je Komisija dokazala obstoj sporazuma in/ali usklajenega ravnanja med stranema. Torej je treba neodvisno od vprašanja, ali je mogoče to kršitev zaradi rednosti stikov opredeliti kot enotno in trajajočo (glej točko 475 v nadaljevanju), ugotoviti, da je Komisija s predloženimi dokazi potrdila stike, ki sta jih vzdrževali strani in so jima omogočili, da informacije, ki sta jih izmenjali s konkurenti, upoštevata pri odločanju, kako bosta ravnali na trgu, ter da zavestno nadomestita tveganja konkurence s praktičnim sodelovanjem. To še toliko bolj velja v obravnavani zadevi, v kateri se je usklajevanje nanašalo na en

sam vidik ravnanja strani, in sicer cene, tako da so lahko v okviru sistema izmenjav, vzpostavljenega med kosilom 28. julija 2004, za uresničitev zastavljenega protikonkurenčnega cilja zadostovala že občasna usklajevanja strani glede gibanj cen.

- 452 Drugič, tožeče stranke trdijo, da se Komisija protislovno sklicuje na sodno prakso v zvezi s kompleksnimi kršitvami, da bi se tako izognila obveznosti, da zatrjevano ravnanje opredeli kot sporazum ali usklajeno ravnanje. Ker pa naj bi ta zadeva vključevala le dve podjetji, od tega eno majhno, in ker naj bi zatrjevana kršitev trajala le osem mesecev in 12 dni, naj se Komisija ne bi mogla sklicevati na to sodno prakso, ampak bi morala dokazati, kako točno in kdaj točno sta družbi PFCI in Chiquita domnevno sklenili sporazum ali sodelovali pri usklajenih ravnanjih.
- 453 To argumentacijo je treba zavrnilo, saj tožeče stranke Komisiji ne morejo očitati, da se je v obravnavani zadevi neupravičeno oprla na sodno prakso v zvezi s kompleksnimi kršitvami (glej točki 418 in 419 zgoraj). Okoliščina, da sta bili v zadevni kršitvi udeleženi le dve podjetji, od tega eno majhno, in da je ta trajala le osem mesecev in 12 dni, v ničemer ne vpliva na dejstvo, da Komisiji ni naložena obveznost, da mora vsako ugotovljeno ravnanje opredeliti za sporazum ali za usklajeno ravnanje, ampak lahko upravičeno nekatera od teh ravnanj opredeli za „sporazume“, druga pa za „usklajena ravnanja“. Ker je v zvezi s tem Komisija pravno zadostno dokazala, da sta imeli strani stike, od nje ni mogoče zahtevati – kot predlagajo tožeče stranke – da natančno določi vsak posamezni trenutek, ko sta se usklajevali.
- 454 Tretjič, tožeče stranke trdijo, da Komisija ni dokazala, da so sodelovale pri usklajenem ravnanju, saj ni dokazala niti da je obstajalo usklajeno ravnanje niti da je tako ravnanje sprožilo nadaljnje ravnanje na trgu. Domnevo, da podjetje, ki sodeluje pri usklajevanju, pri odločanju o nadaljnjem ravnanju na trgu upošteva izmenjane informacije, bi bilo mogoče ovreči, če bi bilo dokazano, da usklajevanje ni nikakor vplivalo na posamično ravnanje podjetja na trgu. Tako naj cene v Italiji v 13. in 15. tednu, o katerih naj bi se domnevno uskladila C1 in P1, ne bi ostale nespremenjene in naj se torej ne bi skladale z analizo P1. Prav tako naj Komisiji ne bi uspelo dokazati, da sta družbi Chiquita in PFCI usklajeno določali svoje cene v preostalih tednih trajanja zatrjevane kršitve.
- 455 Treba je ugotoviti, da iz zgoraj navedenega izhaja, da je Komisija dokazala obstoj usklajenega ravnanja med stranema in da z utemeljitvijo tožečih strank ni mogoče ovreči domneve, da so te pri odločanju o nadaljnjem ravnanju na trgu upoštevale izmenjane informacije.
- 456 Treba je opozoriti – kot je bilo že navedeno v točkah 328, 329 in 330 zgoraj – da tudi če se cene, ki so se nato dejansko obračunavale, niso ujemale z nameni glede cen, ki sta si jih strani izmenjali, zgolj dejstvo, da usklajeno ravnanje ne vpliva neposredno na raven cen, še ne onemogoča ugotovitve, da je to ravnanje omejilo konkurenco med zadevnimi podjetji (glej v tem smislu zgoraj v točki 329 navedeno sodbo Dansk Rørindustri/Komisija, točka 140, in zgoraj v točki 282 navedeno sodbo Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 546).
- 457 V zvezi s tem je treba poudariti, da lahko na cene, ki so se dejansko uporabljale na trgu, vplivajo zunanji dejavniki, ki so zunaj nadzora članov kartela, kot so splošen gospodarski razvoj, gibanje povpraševanja v posameznem sektorju ali pogajalska moč strank (zgoraj v točki 282 navedena sodba Dole Food in Dole Germany/Komisija, točka 547).
- 458 Določitev cen, čeprav okvirna, namreč vpliva na konkurenco s tem, da vsem udeležencem v kartelu omogoča, da z razumno stopnjo gotovosti predvidijo, kakšna bo cenovna politika njihovih konkurentov. Splošneje, taki karteli vključujejo neposreden poseg v bistvene parametre konkurence na zadevnem trgu. Zadevni proizvajalci s tem, da izrazijo skupno voljo do uporabe določene ravni cen, namreč ne določajo več samostojno svoje politike na trgu in s tem posegajo v temeljno premiso iz določb Pogodbe v zvezi s konkurenco (glej zgoraj v točki 324 navedeno sodbo BPB/Komisija, točka 310 in navedena sodna praksa). Poleg tega je treba opozoriti, da so na podlagi člena 101

PDEU – brez poseganja v preučitev nadaljnjih trditev tožečih strank – sporazumi in usklajena ravnanja, če imajo protikonkurenčni cilj, prepovedani neodvisno od morebitnih posledic (glej v tem smislu zgoraj v točki 391 navedeno sodbo Komisija/Anic Partecipazioni, točki 122 in 123).

- 459 Četrta in nazadnje, treba je ugotoviti, da tožeče stranke v utemeljitvi, s katero želijo dokazati, da sta družba Chiquita in C1 nenehno zanikala trditve Komisije v zvezi z usklajenim ravnanjem, le ponavljajo argumente, ki so bili že zavrženi v okviru preučitve tretjega tožbenega razloga (glej točke od 332 do 409 zgoraj).
- 460 Na tretjem mestu tožeče stranke trdijo, da spis Komisije vključuje jasne listinske dokaze o specifičnih razpravah v zvezi s cenami med konkurenti, med katerimi ni družbe PFCI, vendar Komisija tem konkurentom kljub temu ni nikjer očitala protikonkurenčnega ravnanja, s čimer naj bi kršila načelo prepovedi diskriminacije, zagotovljeno s členom 20 Listine o temeljnih pravicah.
- 461 Ta očitek je treba zavriniti. Tožeče stranke se ne morejo sklicevati na to, da ni bil uveden postopek zoper druga podjetja. Iz zgornjih navedb je razvidno, da je Komisija zbrala dovolj dokazov, ki utemeljujejo uvedbo postopka zoper tožeče stranke. Pa tudi če bi bili drugi gospodarski subjekti v podobnem položaju kot tožeče stranke in zoper njih ne bi bil uveden postopek, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da na podlagi okoliščine, da Komisija za gospodarski subjekt, ki je bil v podobnem položaju kot tožeča stranka, ni ugotovila nikakršne kršitve, še ni mogoče zavriniti kršitve, ki se očita tej tožeči stranki, če je bila ustrezno dokazana (zgoraj v točki 176 navedena sodba Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija, točka 146; sodbi Splošnega sodišča z dne 20. marca 2002, KE KELIT/Komisija, T-17/99, Recueil, str. II-1647, točka 101, in z dne 15. junija 2005, Tokai Carbon in drugi/Komisija, T-71/03, T-74/03, T-87/03 in T-91/03, neobjavljena v ZOdl., točka 397), sploh če sodišče niti ne odloča o položaju tega drugega gospodarskega subjekta (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 4. julija 2006, Hoek Loos/Komisija, T-304/02, ZOdl., str. II-1887, točka 62 in navedena sodna praksa).
- 462 Iz navedenega izhaja, da je treba argumentacijo tožečih strank v zvezi s tem, da Komisija ni dokazala, da so sodelovale pri sporazumi in/ali usklajenem ravnanju, zavriniti.

d) Obstoj protikonkurenčnega cilja oziroma posledice

- 463 Tožeče stranke trdijo, da Komisija ni dokazala, da je imelo njihovo ravnanje protikonkurenčni cilj oziroma posledico.
- 464 Na prvem mestu tožeče stranke opozarjajo, da mora Komisija pravno zadostno dokazati, da je bil cilj oziroma posledica sporazuma ali usklajenega ravnanja omejevanje ali izkrivljanje konkurence. Vendar naj iz dejstev in okoliščin v zvezi z zatrjevano kršitvijo ne bi bilo mogoče izpeljati, da sta strani sklenili horizontalni dogovor o določanju cen, katerega cilj je bil omejevanje konkurence, zato naj te zatrjevane kršitve ne bi bilo mogoče šteti za omejevanje konkurence prek cilja.
- 465 Tožeče stranke trdijo, da Komisija v obravnavani zadevi na podlagi dejstva, da je bil cilj ravnanja strani določanje cen, sklepa, da je bil cilj kršitve omejevanje konkurence. Vendar naj iz dejstev in okoliščin v zvezi z navedeno kršitvijo ne bi bilo mogoče izpeljati, da sta strani sklenili horizontalni sporazum o določanju cen, saj naj bi bilo mogoče njuno ravnanje šteti kvečjemu za neodvisno izmenjavo nedoločnih in občasnih informacij, ki so se nanašale le na splošna gibanja na trgu, zato naj tega ravnanja ne bi bilo mogoče šteti za kršitev prek cilja.
- 466 Ta očitek je treba zavriniti. Ob upoštevanje sodne prakse, navedene v točkah od 411 do 431 zgoraj, in dejstev, preučeni v okviru tretjega tožbenega razloga, je v obravnavani zadevi očitno, da je Komisija upravičeno menila, da je bil cilj ravnanja strani preprečevati, omejevati ali izkrivljati konkurenco na notranjem trgu.

- 467 Tako je treba – v nasprotju s trditvami tožečih strank, ki v okviru pravne opredelitve kršitve znova navajajo nekatere argumente, ki so bili že zavrženi v okviru preučitve dejstev v zvezi z obravnavano zadevo in dokazov, ki jih je predložila Komisija – kršitev iz obravnavane zadeve opredeliti kot kršitev, s katero se omejuje konkurenca prek cilja, saj ima – kot je navedla Komisija v točki 226 obrazložitve izpodbijanega sklepa – to ravnanje splošne značilnosti horizontalnih sporazumov v smislu člena 101(1) PDEU, ker je cena glavni instrument konkurence in sta v obravnavani zadevi strani izrecno uskladili spreminjanje cen s končnim ciljem napihni cene v svojo korist.
- 468 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je prvi primer omejevalnega sporazuma, ki je opisan v členu 101(1)(a) PDEU in za katerega je jasno navedeno, da ni združljiv z notranjim trgov, prav primer sporazuma, ki „neposredno ali posredno določ[a] nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja“. Ravnanje na podlagi omejevalnega sporazuma je v skladu s členom 101(1) PDEU izrecno prepovedano, ker vključuje notranje omejevanje konkurence na notranjem trgu (glej v tem smislu zgoraj v točki 388 navedeno sodbo *Fresh Del Monte Produce/Komisija*, točka 768).
- 469 Tako iz sodne prakse, navedene v točkah od 426 do 428 zgoraj, izhaja, da vrsta usklajenega delovanja iz obravnavane zadeve, in sicer usklajevanje cen, ki zajema stike med gospodarskimi subjekti s ciljem usmerjati in tako nazadnje napihni cene, vključuje zadostno stopnjo škodljivosti za konkurenco, da je mogoče šteti, da preučitev njegovih posledic ni potrebna, saj je mogoče omejevalni sporazum o cenah že zaradi njegove narave obravnavati kot škodljiv za dobro delovanje običajne konkurence.
- 470 Na drugem mestu tožeče stranke trdijo, da njihovega ravnanja ni mogoče šteti za omejevanje konkurence prek cilja, zato bi morala Komisija dokazati, da je bila njegova posledica omejevanje konkurence na trgu, kar pa naj ji ne bi uspelo.
- 471 Ker ta argumentacija izhaja iz napačne predpostavke, da zadevnega ravnanja ni mogoče šteti za omejevanje konkurence prek cilja, jo je mogoče le zavržiti. Iz samega besedila člena 101(1) PDEU je razvidno, da so sporazumi med podjetji ne glede na njihove posledice prepovedani, kadar imajo protikonkurenčni cilj. Zato se dokazovanje dejanskih protikonkurenčnih posledic ne zahteva, če je ugotovljen protikonkurenčni cilj očitanih ravnanj (glej sodbo *Splošnega sodišča* z dne 3. marca 2011 v združenih zadevah *Siemens Österreich in drugi/Komisija*, od T-122/07 do T-124/07, ZOdl., str. II-793, točka 75 in navedena sodna praksa).
- 472 Za namene uporabe člena 101(1) PDEU je namreč upoštevanje konkretnih posledic sporazuma odveč, če se izkaže, da je cilj tega ravnanja omejevanje, preprečevanje ali izkrivljanje konkurence. Tak je zlasti primer sporazumov glede očitnih omejitev konkurence, kot sta določanje cen in razdelitev trga (sodba *Sodišča* z dne 8. decembra 2011, *KME Germany in drugi/Komisija*, C-389/10 P, ZOdl., str. I-13125, točka 75).
- 473 Zato je očitno, da je Komisija v točkah od 222 do 234 obrazložitve izpodbijanega sklepa upravičeno menila, da je kršitev iz obravnavane zadeve mogoče šteti za omejevanje konkurence prek cilja in da ni treba preučiti njenih posledic.
- 474 Zato je treba argumentacijo tožečih strank v zvezi z neobstojem protikonkurenčnega cilja in posledice njihovega ravnanja zavržiti.
- e) Obstoj enotne in trajajoče kršitve
- 475 Tožeče stranke trdijo, da Komisija ni pravno zadostno dokazala trajanja kršitve, ker ni dokazala njene trajajoče narave.

- 476 V zvezi s tem tožeče stranke opozarjajo, da iz sodne prakse izhaja, da mora Komisija, kadar ni dokazov, na podlagi katerih bi bilo mogoče neposredno ugotoviti trajanje kršitve, predložiti vsaj dokaze, ki se nanašajo na dejstva, ki so si časovno dovolj blizu, da je na njihovi podlagi mogoče razumno sklepati o neprekinjenem trajanju kršitve med natančno določenima datumoma, pri čemer je treba vprašanje, ali je obdobje med dvema dejstvoma dovolj dolgo, da pomeni prekinitev kršitve, presojati ob upoštevanju delovanja zadevnega kartela.
- 477 V obravnavani zadevi naj Komisija ne bi predložila nobenega dokaza o kakršnem koli stiku med P1 in C1 med celotnim trajanjem zatrjevane kršitve razen dveh zelo kratkih telefonskih klicev, ki sta bila oba opravljena po 20. januarju 2005. Ker so pogajanja o cenah v sektorju banan potekala vsak teden, naj bi navedena nepredložitev pomenila, da ni na voljo nobenega dokaza o kakršni koli dejavnosti v več kot 30 pogajalskih ciklih. Torej naj Komisija očitno ne bi dokazala nobene povezave med zapiski z dne 28. julija 2004 in elektronskim sporočilom, poslanim 11. aprila 2005 ob 9.57, zato naj ne bi dokazala, da so zatrjevana ravnanja enotna in trajajoča kršitev. Tožeče stranke svojo trditev znova utemeljujejo z izjavami C1, ki naj bi zanikale celosten načrt s skupnim ciljem.
- 478 Poudariti je treba, da je lahko kršitev člena 101(1) PDEU posledica ne le ločenega dejanja, ampak tudi niza dejanj ali trajajočega ravnanja. Tej razlagi ni mogoče oporekati iz razloga, da bi lahko tudi eden ali več elementov tega niza dejanj ali trajajočega ravnanja sam po sebi in ločeno pomenil kršitev navedene določbe. Kadar se različna dejanja zaradi istega cilja, ki izkrivlja konkurenco na notranjem trgu, uvrščajo v „celosten načrt“, lahko Komisija naloži odgovornost za ta dejanja glede na sodelovanje pri kršitvi kot celoti (zgoraj v točki 391 navedena sodba Komisija/Anic Partecipazioni, točka 81, in zgoraj v točki 179 navedena sodba Aalborg Portland in drugi/Komisija, točka 258; sodba Splošnega sodišča z dne 28. aprila 2010, Amann & Söhne in Cousin Filterie/Komisija, T-446/05, ZOdl., str. II-1255, točka 90).
- 479 Treba je še opozoriti, da se pojem enotne kršitve nanaša na položaj, v katerem je več podjetij udeleženih pri kršitvi, sestavljeni iz trajajočega ravnanja z enim samim gospodarskim ciljem, in sicer izkriviti konkurenco, ali pri posameznih kršitvah, ki so med seboj povezane z enotnostjo cilja (isti cilj za vse elemente) in gospodarskih subjektov (udeležena so ista podjetja, ki se zavedajo, da sodelujejo z namenom doseči isti cilj) (zgoraj v točki 324 navedena sodba BPB/Komisija, točka 257, in zgoraj v točki 478 navedena sodba Amann & Söhne in Cousin Filterie/Komisija, točka 89).
- 480 Poleg tega se v skladu z ustaljeno sodno prakso pojem enotne kršitve lahko nanaša na pravno opredelitev protikonkurenčnega ravnanja, ki ga sestavljajo sporazumi, usklajena ravnanja in sklepi podjetniških združenj (glej v tem smislu zgoraj v točki 181 navedeno sodbo Limburgse Vinyl Maatschappij in drugi/Komisija, točke od 696 do 698; zgoraj v točki 406 navedeno sodbo HFB in drugi/Komisija, točka 186, in zgoraj v točki 111 navedeno sodbo BASF/Komisija, točka 159).
- 481 V zvezi s trajajočo kršitvijo je treba opozoriti, da pojem celostnega načrta Komisiji omogoča, da domneva, da kršitev ni bila prekinjena, čeprav za določeno obdobje nima dokazov o udeležbi zadevnega podjetja pri tej kršitvi, če je to pri kršitvi sodelovalo pred tem obdobjem in po njem in če ni dokazov ali indicev, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je bila kršitev glede njega prekinjena. V tem primeru lahko globo naloži za celotno obdobje kršitve, vključno z obdobjem, za katero nima dokazov o udeležbi zadevnega podjetja (sodba Splošnega sodišča z dne 17. maja 2013 v združenih zadevah Trelleborg Industrie in Trelleborg/Komisija, T-147/09 in T-148/09, točka 87).
- 482 Vendar načelo pravne varnosti zahteva, da mora Komisija, kadar ni dokazov, na podlagi katerih bi bilo mogoče neposredno ugotoviti celotno trajanje kršitve, predložiti vsaj dokaze, ki se nanašajo na dejstva, ki so si časovno dovolj blizu, da je na njihovi podlagi mogoče razumno sklepati o neprekinjenem trajanju te kršitve med natančno določenima datumoma (sodbe Splošnega sodišča z dne 7. julija 1994, Dunlop Slazenger/Komisija, T-43/92, Recueil, str. II-441, točka 79; z dne 6. julija 2000,

Volkswagen/Komisija, T-62/98, Recueil, str. II-2707, točka 188; z dne 5. aprila 2006, Degussa/Komisija, T-279/02, ZOdl., str. II-897, točki 114 in 153, in zgoraj v točki 413 navedena sodba IMI in drugi/Komisija, točka 88).

- 483 Čeprav je obdobje, ki loči dve kršitveni ravnanji, upoštevno merilo pri ugotavljanju trajajoče narave kršitve, pa vprašanja, ali je to obdobje dovolj dolgo, da bi pomenilo prekinitivno kršitve, ni mogoče preučevati abstraktno. Nasprotno, treba ga je preučiti v povezavi z delovanjem zadevnega kartela (zgoraj v točki 413 navedena sodba IMI in drugi/Komisija, točka 89).
- 484 Nazadnje, kadar se lahko šteje, da je bila udeležba podjetja pri kršitvi prekinjena in da je bilo podjetje pri kršitvi udeleženo pred to prekinitivno in po njej, je to kršitev mogoče opredeliti kot ponavljajočo se, če tako kot pri trajajoči kršitvi (glej točko 479 zgoraj) obstaja enoten cilj, ki mu je podjetje sledilo pred prekinitivno in po njej, na kar je mogoče sklepati iz enakosti ciljev zadevnih ravnanj, zadevnih proizvodov, podjetij, ki so bila udeležena pri tajnem dogovoru, glavnih načinov njegovega izvajanja, fizičnih oseb, ki so delovale za račun podjetij, in nazadnje geografskega področja uporabe navedenih ravnanj. Kršitev je v takem primeru enotna in ponavljajoča se, in čeprav lahko Komisija naloži globo za celotno obdobje kršitve, tega ne more storiti za obdobje, v katerem je bila kršitev prekinjena (zgoraj v točki 481 navedena sodba Trelleborg Industrie in Trelleborg/Komisija, točka 88).
- 485 V obravnavani zadevi Komisija meni, da je ravnanje obeh strani enotna in trajajoča kršitev člena 101 PDEU, saj so bili ugotovljeni sporazumi in/ali usklajena ravnanja del celostnega sistema s ciljem določiti smernice ravnanja na trgu in omejiti posamično tržno ravnanje, da bi tako dosegli enoten protikonkurenčni in gospodarski cilj, to je omejevanje ali izkrivljanje običajnega spreminjanja cen v sektorju banan v Italiji, Grčiji in na Portugalskem ter izmenjavo informacij v zvezi s tem (točke od 209 do 213 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 486 Poleg tega je Komisija v točkah od 214 do 221 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da argumenti, s katerimi tožeče stranke izpodbijajo trajajočo naravo kršitve, ni mogoče sprejeti, saj ugotovitev, da sta skupina Pacific in družba Chiquita usklajevali cene in si izmenjevali informacije o prihodnjem ravnanju na trgu v zvezi s cenami, temelji na dokumentih iz časa kršitve in izjavah, ki jih je dala družba Chiquita kot podjetje in so preučene v poglavju 4 izpodbijanega sklepa.
- 487 Komisija je v točki 216 obrazložitve izpodbijanega sklepa pojasnila, da se je kršitev začela s sestankom med skupino Pacific in družbo Chiquita 28. julija 2004, v zvezi s katerim je bilo to, da je šlo za tajno dogovarjanje, dokazano z zapiski P1, narava sistema tajnega dogovarjanja, vzpostavljenega med tem sestankom (zlasti strukturiranega in rednega sistema določanja cen v Grčiji, Italiji in na Portugalskem), kot izhaja iz zapiskov P1, pa se ujema z ravnanjem, ki ga je opisala družba Chiquita v izjavah, ki jih je dala kot podjetje.
- 488 Komisija je v točki 217 obrazložitve izpodbijanega sklepa še dodala, da dokazi iz časa kršitve, ki so vloženi v spis, kažejo, da sta družba Chiquita in skupina Pacific po 28. juliju 2004 tajne stike nadaljevali, pri čemer sta prvič navezali stik 6. avgusta 2004, drugič pa 11. avgusta 2004, ter da sta strani med temi stiki razpravljali o cenah v Grčiji in razvoju trga na Portugalskem. Komisija je poleg tega navedla, da se narava in bistvo teh stikov skladata z izjavami, ki jih je dala družba Chiquita kot podjetje, ter s trditvami te družbe med zaslišanjem, zlasti za obdobje po sestanku 28. julija 2004, in sicer da sta se C1 in P1 začela vzajemno klicati in sta med drugim razpravljala o splošnih gibanjih na trgu, specifičnih gibanjih cen in namenih v zvezi s cenami za prihodnji teden ter da sta se po navedbah družbe Chiquita zadevni osebi proti koncu leta 2004 in v začetku leta 2005 klicali vse pogosteje.
- 489 Komisija je v točki 218 obrazložitve izpodbijanega sklepa še navedla, da je bilo nadaljevanje rednih dvostranskih stikov, med katerimi sta skupina Pacific in družba Chiquita usklajevali cene, potrjeno tudi z internim elektronskim sporočilom skupine Pacific z dne 11. aprila 2005 in nedatirano preglednico, naslovljeno „Cene Chiquita – 2005“, ki oba kažeta na to, da so se ti stiki praktično tedensko

nadaljevali od februarja do aprila 2005 (od 6. do 15. tedna leta 2005), iz nedatirane preglednice, naslovljene „Cene Chiquita – 2005“, pa je še posebej razvidno, da je P1 iz skupine Pacific vsak teden posodabljal preglednico s cenami družbe Chiquita in dodajal opombe v zvezi s svojimi razpravami s C1 iz družbe Chiquita.

- 490 Nazadnje je Komisija v točkah od 219 do 221 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da v nasprotju s trditvami skupine Pacific ob upoštevanju vseh dokazov, na katere se je oprla, ni mogoče trditi, da je v dokaznem gradivu 7-mesečna luknja, temveč je treba prej kot to ugotoviti, da je dokazano – če dokaze obravnavamo kot celoto – da je tajno dogovarjanje, ki je bilo dokazano z elektronskim sporočilom z dne 11. aprila 2005 in nedatirano preglednico, naslovljeno „Cene Chiquita – 2005“, temeljilo na sistemu usklajevanja cen, kot je bil vzpostavljen med sestankom 28. julija 2004, kar naj bi potrdila tudi družba Chiquita, ki je navedla, da je v obdobju od 28. julija 2004 do 8. aprila 2005 storila kršitev, ki je zajemala vzdrževanje občasnih nezakonitih stikov s skupino Pacific v zvezi z izmenjavo „podatkov o [posameznih] gibanjih cen“ vsake od strani v prihodnjem tednu. Komisija je v točki 221 obrazložitve izpodbijanega sklepa povzela, da iz navedenih ugotovitev izhaja, da je med družbo Chiquita in skupino Pacific v nekem obdobju redno potekalo ponavljajoče se dvostransko tajno dogovarjanje, dvostranski dogovori pa so se sklepali po modelu, ki je v zadevnem obdobju deloval povezano, čeprav so se posebnosti in intenzivnost komunikacij sčasoma lahko spreminjale. Namen številnih dvostranskih stikov med stranema, ki so bili navezani med sestankom 28. julija 2004 in po njem, naj bi bil usklajevanje ravnanja strani na trgu in izmenjava poslovno občutljivih informacij, vsi ti ukrepi pa naj bi bili del celostnega načrta, saj so se izvajali zaradi uresničitve enotnega in skupnega protikonkurenčnega cilja, to je omejevanja ali izkrivljanja običajnega spreminjanja cen na trgu v sektorju banan v Italiji, Grčiji in na Portugalskem ter izmenjave informacij v zvezi s tem.
- 491 Na prvem mestu, kolikor je mogoče trditve tožečih strank iz točke 65 replike razumeti kot izpodbijanje enotnosti kršitve iz obravnavane zadeve, take argumentacije ni mogoče sprejeti. Ob upoštevanju sodne prakse, navedene v točkah 479, 480 in 484 zgoraj, in dejstev, preučenih v okviru prvega dela tega tožbenega razloga, je namreč očitno, da je treba ravnanje iz obravnavane zadeve opredeliti kot enotno kršitev, saj je imelo en sam cilj in so v kršitvenih dejanjih sodelovali isti subjekti. Poleg tega z izjavo C1, ki jo navajajo tožeče stranke, da se ta med svojimi stiki z P1 ni zavedal, da krši pravo Unije, ni mogoče dokazati, da strani nista delovali po skupnem načrtu, katerega namen je bil omejitev konkurence, saj – kot je upravičeno poudarila Komisija – zavedanje kršitve prava Unije ni nujen pogoj za to, da se prizna obstoj načrta s skupnim protikonkurenčnim ciljem.
- 492 Na drugem mestu, kar zadeva trajajočo naravo kršitve, je treba opozoriti, da je iz preučitve dokazov v okviru prvega dela tega tožbenega razloga razvidno, da tožeče stranke ne morejo utemeljeno trditi, da razen dveh zelo kratkih telefonskih klicev ni na voljo noben dokaz za kakršen koli stik med stranema od avgusta 2004 do aprila 2005, torej v več kot sedemmesečnem obdobju. Iz dokazov je namreč razvidno, da sta strani med kosilom 28. julija 2004 vzpostavili sistem tajnega dogovarjanja (glej zapiske P1 v zvezi s kosilom 28. julija 2004), da sta navezali stik 6. in 11. avgusta 2004 (glej oboje zapiske P1 iz avgusta 2004) in da je P1 20. januarja in 7. aprila 2005 telefoniral C1 (glej oba telefonska klica P1 C1, ki sta bila opravljena 20. januarja in 7. aprila 2005). Poleg tega elektronsko sporočilo z dne 11. aprila 2005 s preglednico s cenami družbe Chiquita za obdobje od 9. do 15. tedna leta 2005 in nedatirana preglednica, najdena v mapi v pisarni P2, ki vsebuje cene družbe Chiquita od 6. do 13. tedna leta 2005, potrjujeta stike med stranema od 7. februarja 2005 (6. teden leta 2005) do 8. aprila 2005 (konec 14. tedna leta 2005). Nazadnje, iz izjav družbe Chiquita izhaja, da je ta v obdobju od 28. julija 2004 do 8. aprila 2005 sodelovala pri kršitvi, ki je vključevala občasne nezakonite stike s skupino Pacific v zvezi z izmenjavo podatkov o gibanjih cen v prihodnjem tednu (izjave družbe Chiquita med zaslišanjem), da sta se začela g. C1 iz družbe Chiquita in g. P1 iz skupine Pacific po sestanku 28. julija 2004 redno klicati in sta od septembra 2004 do približno junija 2006 skupaj opravila od 15 do 20 klicev (izjava družbe Chiquita z dne 22. maja 2008) ter da so ti klici konec leta 2004 in v začetku leta 2005 postali pogostejši (izjava družbe Chiquita z dne 15. februarja 2008).

- 493 Na tretjem mestu je treba ugotoviti, da je iz vseh pravkar navedenih dokazov razvidno, da Komisija ni predložila listinskih dokazov o stiku med stranema za obdobje od 12. avgusta 2004 do 19. januarja 2005. Iz točk obrazložitve izpodbijanega sklepa, povzetih v točkah od 485 do 490 zgoraj, in trditev Komisije iz odgovora na tožbo namreč izhaja, da je ta za izoblikovanje sklepa, da se je kršitev v tem obdobju neprekinjeno nadaljevala, oprla, prvič, na sklenjen krog dokazov, ki jih je obravnavala kot celoto, in, drugič, na izjave družbe Chiquita, ki so se nanašale na celotno obdobje, kot ga je upoštevala Komisija.
- 494 Vendar je treba v zvezi s tem poudariti, da je treba pri presoji, ali je Komisija zadostila dokaznemu bremenu v skladu s sodno prakso, navedeno v točkah od 175 do 185 zgoraj, in tako pravno zadostno dokazala obstoj kršitve, dokaze sicer res oceniti kot celoto, vendar namen preučitve, s katero se dokaže trajajoča narava kršitve, ni analizirati, ali je mogoče na podlagi vrste dokazov kot celote razumno dopustiti, da je kršitev trajala celotno obdobje, na katero se ti dokazi nanašajo, temveč je treba ugotoviti, ali je Komisija predložila dokaze, ki se nanašajo na dejstva, ki so si časovno dovolj blizu, da je mogoče razumno sklepati o neprekinjenem trajanju te kršitve med natančno določenima datumoma (zgoraj v točki 413 navedena sodba IMI in drugi/Komisija, točke od 88 do 97).
- 495 Dalje, čeprav je mogoče izjave družbe Chiquita dejansko obravnavati kot dokaze, ki se nanašajo na obdobje, za katero niso na voljo listinski dokazi o stikih med konkurentkama, in čeprav iz sodne prakse izhaja, da imajo izjave prosilca za imuniteto načeloma veliko dokazno vrednost (glej sodno prakso, navedeno v točkah od 151 do 153, od 339 do 341, 380 in 381 zgoraj), iz ustaljene sodne prakse izhaja tudi, da morajo biti izjave podjetij, če jih druga podjetja, ki se jim se prav tako očita, da so sklenila skupni dogovor, izpodbijajo, podprte s še drugimi dokazi (glej sodno prakso, navedeno v točki 342 zgoraj).
- 496 Nazadnje, argumentacije Komisije, da „je – če dokaze obravnavamo kot celoto – jasno, da je tajno dogovarjanje, dokazano z elektronskim sporočilom z dne 11. aprila 2005 in nedatirano preglednico, temeljilo na sistemu usklajevanja cen, kot je bil vzpostavljen med sestankom 28. julija 2004“, ni mogoče sprejeti. Prvič, ugotovitve, da niso na voljo niti dokazi niti indici, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je bila kršitev v zvezi s tožečimi strankami prekinjena, ni mogoče upoštevati, dokler Komisija ne zadosti dokaznemu bremenu, ki ga nosi, tako da predloži dokaze, ki se nanašajo na dejstva, ki so si časovno dovolj blizu, da je mogoče razumno sklepati o neprekinjenem trajanju te kršitve med natančno določenima datumoma (glej zgoraj v točki 413 navedeno sodbo IMI in drugi/Komisija, točka 86 in navedena sodna praksa). Drugič, o sodelovanju podjetja v kartelu se ne sme špekulirati na podlagi nenatančnih dokazov (glej sodbo Splošnega sodišča z dne 10. oktobra 2014, Soliver/Komisija, T-68/09, točka 58 in navedena sodna praksa).
- 497 V takih okoliščinah je treba zaradi neobstoja dokazov v utemeljitev izjav družbe Chiquita, ki bi potrjevali stike med družbo Chiquita in skupino Pacific v približno petmesečnem obdobju (od 12. avgusta 2004 do 19. januarja 2005) od skupaj nekaj več kot osemmesečnega trajanja kršitve, šteti, da je bila kršitev prekinjena, in sicer še toliko bolj, ker so – kot trdijo tožeče stranke, Komisija pa tega ne izpodbija – pogajanja o cenah na trgu banan potekala tedensko, kar poleg tega potrjujeta tudi preglednici s cenami družbe Chiquita za obdobji od 6. do 13. in od 9. do 15. tedna leta 2005, ki ju je sestavil P1, in ker torej ne obstajajo izrecni dokazi o stikih med družbo Chiquita in skupino Pacific za približno 20 pogajalskih ciklov.
- 498 Glede na dejstvo, da so tožeče stranke po navedenem približno petmesečnem obdobju ponovno začele in ponovile kršitev, za katero niso dokazale, da se razlikuje od kartela, v katerem so sodelovale pred prekinitvijo, je treba kršitev opredeliti kot enotno in ponavljajočo se kršitev, ki je trajala od 28. julija 2004 do 11. avgusta 2004 in od 20. januarja 2005 do 8. aprila 2005 (glej v tem smislu zgoraj v točki 413 navedeno sodbo IMI in drugi/Komisija, točka 97, in zgoraj v točki 481 navedeno sodbo Trelleborg Industrie in Trelleborg/Komisija, točka 95).

- 499 Iz navedenega izhaja, da je treba tretji tožbeni razlog delno sprejeti v zvezi s tem, da je Komisija napačno opredelila, da se je kršitev neprekinjeno nadaljevala od 12. avgusta 2004 do 19. januarja 2005, v preostalem pa ga je treba zavrni.
- 500 Glede na zgoraj navedeno je treba predlog za razglasitev ničnosti izpodbijanega sklepa delno sprejeti, in sicer, prvič, v delu, v katerem je Komisija v členu 1 navedenega sklepa ugotovila, da so tožeče stranke bile udeležene pri kršitvi tudi od 12. avgusta 2004 do 19. januarja 2005, in, drugič, v delu, v katerem je Komisija v členu 2 izpodbijanega sklepa tožečim strankam naložila znesek globe, pri katere je upoštevala prvotno opredeljeno trajanje kršitve. Posledice te razglasitve delne ničnosti izpodbijanega sklepa bodo preučene v točkah od 560 do 564 v nadaljevanju.

II – Podredni predlogi, ki se nanašajo na odpravo ali znižanje globe

- 501 Tožeče stranke v utemeljitev svojih podrednih predlogov navajajo tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev člena 23(3) Uredbe št. 1/2003 in smernic iz leta 2006 zaradi nepravilne presoje teže in trajanja zatrjevane kršitve in olajševalnih okoliščin ter na kršitev načela prepovedi diskriminacije.

A – Uvodne ugotovitve

- 502 Opozoriti je treba, da ima v skladu z ustaljeno sodno prakso Komisija pri izbiri metode izračuna globe široko diskrecijsko pravico. Ta metoda, ki jo določajo smernice iz leta 2006, vsebuje različne elemente prilagodljivosti, ki Komisiji omogočajo, da svojo diskrecijsko pravico izvaja v skladu z določbami člena 23(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 (glej v tem smislu in po analogiji sodbo Sodišča z dne 3. septembra 2009 v združenih zadevah Papierfabrik August Koehler in drugi/Komisija, C-322/07 P, C-327/07 P in C-338/07 P, ZOdl., str. I-7191, točka 112 in navedena sodna praksa).
- 503 Težo kršitev prava Unije o konkurenci je treba ugotoviti ob upoštevanju številnih dejavnikov, kot so zlasti posebne okoliščine primera, njegov kontekst in odvratilni učinek glob, pri čemer ni obveznega in izčrpnega seznama meril, ki jih je obvezno treba upoštevati (sodba Sodišča z dne 19. marca 2009, Archer Daniels Midland/Komisija, C-510/06 P, ZOdl., str. I-1843, točka 72, in zgoraj v točki 48 navedena sodba z dne 3. septembra 2009, Prym in Prym Consumer/Komisija, točka 54).
- 504 Kot je bilo navedeno v točki 26 zgoraj, je Komisija v obravnavani zadevi znesek glob določila na podlagi metode, določene v smernicah iz leta 2006.
- 505 Čeprav smernic iz leta 2006 ni mogoče opredeliti kot pravno pravilo, ki bi ga uprava v vsakem primeru morala spoštovati, vseeno določajo pravilo ravnanja, ki kaže na prakso, ki ji je treba slediti in od katere uprava v konkretnem primeru ne more odstopiti brez navedbe razlogov, ki bi bili združljivi z načelom enakega obravnavanja (glej po analogiji zgoraj v točki 124 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, točka 209 in navedena sodna praksa, in zgoraj v točki 142 navedeno sodbo Carbone-Lorraine/Komisija, točka 70).
- 506 Komisija se s tem, da sprejme taka pravila ravnanja in da z njihovo objavo razglasi, da jih bo v prihodnje uporabljala v primerih, na katere se nanašajo, sama omejuje pri izvrševanju svoje diskrecijske pravice in ne more odstopiti od teh pravil, ne da bi bila sankcionirana zaradi kršitve splošnih pravnih načel, kot sta enako obravnavanje ali varstvo legitimnih pričakovanj (glej po analogiji zgoraj v točki 124 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, točka 211 in navedena sodna praksa, in zgoraj v točki 142 navedeno sodbo Carbone-Lorraine/Komisija, točka 71).
- 507 Poleg tega smernice iz leta 2006 na splošno in abstraktno določajo metodologijo, ki si jo je Komisija določila za potrebe določitve višine glob, in posledično podjetjem zagotavljajo pravno varnost (glej po analogiji zgoraj v točki 124 navedeno sodbo Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, točki 211 in 213).

⁵⁰⁸ V smernicah iz leta 2006 je določena metoda izračuna, ki vključuje dve fazi (točka 9 smernic iz leta 2006) in na podlagi katere Komisija v prvi fazi določi osnovni znesek globe za vsako zadevno podjetje ali podjetniško združenje. Na to se navezujejo naslednje določbe teh smernic:

„12. Osnovni znesek se bo določil glede na vrednost prodaje po naslednji metodologiji:

[...]

13. Za določitev osnovnega zneska globe, ki se naloži, bo Komisija uporabila vrednost prodaje blaga ali storitev podjetja, neposredno ali posredno povezane s kršitvijo, v upoštevnem geografskem območju znotraj ozemlja EGP. Komisija bo običajno uporabila prodajo podjetja v zadnjem celem poslovnem letu njegove udeležbe pri kršitvi.

[...]

19. Osnovni znesek globe bo povezan z deležem vrednosti prodaje, določenim glede na stopnjo teže kršitve, pomnoženo s številom let trajanja kršitve.

20. Teža kršitve se bo presodila v vsakem posameznem primeru za vsako vrsto kršitve, ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin zadevnega primera.

21. Praviloma bo upoštevan delež vrednosti prodaje določen v višini do 30 % vrednosti prodaje.

22. Pri odločitvi, ali bi moral biti delež vrednosti prodaje, ki se upošteva v posameznem primeru, v spodnjem ali zgornjem delu tega razpona, bo Komisija upoštevala več dejavnikov, kot so narava kršitve, skupni tržni delež vseh zadevnih podjetij, geografski obseg kršitve in dejstvo, ali je bila kršitev izvršena ali ne.

23. Horizontalni sporazumi o določitvi cen, razdelitvi trga in omejitvi proizvodnje, ki so na splošno tajni, štejejo zaradi svoje narave same med najtežje omejitve konkurence. Z vidika politike konkurence jih je treba preganjati z visokimi globami. Posledično bo upoštevan delež prodaje pri takih kršitvah na splošno v zgornjem delu omenjenega razpona.

24. Da bi se v celoti upoštevalo trajanje udeležbe vsakega podjetja pri kršitvi, bo znesek, določen glede na vrednost prodaje (glej točke od 20 do 23 zgoraj), pomnožen s številom let udeležbe pri kršitvi. Obdobja, krajša od šestih mesecev, se bodo štela kot polovica leta; obdobja, daljša od šestih mesecev in krajša od enega leta, se bodo štela kot polno leto.

25. Poleg tega bo Komisija, ne glede na trajanje udeležbe podjetja pri kršitvi, vključila v osnovni znesek še znesek med vključno 15 % in 25 % vrednosti prodaje, kot je opredeljena v oddelku A zgoraj z namenom odvratanja podjetij od udeležbe pri horizontalnih sporazumih o določitvi cen, razdelitvi trga in omejitvi proizvodnje. Komisija lahko tako povečanje zneska uporabi tudi v primeru drugih kršitev. Pri odločitvi, kolikšen delež vrednosti prodaje naj se upošteva v posameznem primeru, bo Komisija upoštevala več dejavnikov, zlasti tiste iz točke 22.“

⁵⁰⁹ Navedene smernice iz leta 2006 za drugo fazo izračuna določajo, da lahko Komisija prilagodi osnovni znesek navzgor ali navzdol na podlagi splošne presoje glede na vse upoštevne okoliščine (točki 11 in 27 smernic iz leta 2006).

510 V zvezi s temi okoliščinami točka 29 smernic iz leta 2006 določa:

„Osnovni znesek globe se lahko zmanjša, kadar Komisija ugotovi, da obstajajo olajševalne okoliščine, kot so:

- kadar zadevno podjetje dokaže prenehanje kršitev takoj, ko poseže Komisija. To ne velja za tajne sporazume ali ravnanja (zlasti kartele);
- kadar zadevno podjetje dokaže, da je bila kršitev storjena iz malomarnosti;
- kadar zadevno podjetje dokaže, da je njegova udeležba pri kršitvi bistveno omejena, ter posledično prikaže, da je bilo v obdobju, ko je bilo podjetje udeleženo pri sporazumih, ki pomenijo kršitev, njegovo ravnanje na trgu konkurenčno in se je podjetje tako dejansko izognilo izvajanju teh sporazumov; samo dejstvo, da je bilo podjetje udeleženo pri kršitvi za krajše obdobje od drugih podjetij, se ne bo štelo kot olajševalna okoliščina, saj se ta okoliščina upošteva že v osnovnem znesku;
- kadar zadevno podjetje dejansko sodeluje s Komisijo, in sicer v obsegu, ki presega področje uporabe obvestila o prizanesljivosti in pravne obveznosti podjetja glede sodelovanja;
- kadar so protikonkurenčno ravnanje dovoljevali ali spodbujali javni organi ali zakonodaja.“

511 Glede tega, kot je opozorilo Sodišče v sodbah z dne 8. decembra 2011, KME Germany in drugi/Komisija (zgoraj v točki 472 navedena sodba C-389/10 P, točka 129), in KME in drugi/Komisija (C-272/09 P, ZOdl., str. I-12789, točka 102), mora sodišče Unije opraviti nadzor zakonitosti na podlagi dokazov, ki jih tožeča stranka predloži v utemeljitev tožbenih razlogov. Sodišče se pri tem nadzoru niti glede izbire dejavnikov, ki jih upošteva pri uporabi meril iz smernic, niti glede njihove ocene ne sme opirati na diskrecijsko pravico Komisije, da bi opustilo izvedbo poglobljenega nadzora nad dejstvi in uporabo prava.

B – Izpodbijani sklep

512 Komisija je v izpodbijanem sklepu opozorila, da v skladu s smernicami iz leta 2006 osnovni znesek globe sestavljata znesek, ki lahko glede na težo kršitve znaša do 30 % vrednosti prodaje blaga ali storitev, na katere se nanaša kršitev, v danem letu in ki se pomnoži s številom let udeležbe podjetja pri kršitvi, ter dodaten znesek, ki znaša od 15 do 25 % vrednosti prodaje podjetja ne glede na trajanje njegove udeležbe pri kršitvi. Nato je mogoče ta osnovni znesek za vsako od podjetij zvišati ali znižati, če se upoštevajo oteževalne ali olajševalne okoliščine (točki 313 in 319 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

513 Komisija je nato navedla, da se osnovni znesek globe običajno določi glede na vrednost prodaje blaga ali storitev podjetja, neposredno povezane s kršitvijo, na upoštevnem geografskem območju v zadnjem celem letu njegove udeležbe pri kršitvi. Vendar je Komisija k temu dodala, da je treba v obravnavani zadevi zaradi kratkotrajnosti kršitve, ki zajema del dveh koledarskih let, odstopiti od tega načela in se opreti na oceno letne vrednosti prodaje na podlagi dejanske vrednosti prodaje, ki so jo opravila podjetja v osmih mesecih, kolikor je trajala njihova udeležba pri kršitvi (točka 314 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

514 Komisija je v obravnavani zadevi navedla tudi, da se je kršitev nanašala na banane (sveže sadeže), in sicer tako nezorene (zelene) kot zorene (rumene), zadevno geografsko območje pa zajema tri južnoevropske države, to je Grčijo, Italijo in Portugalsko (točki 315 in 316 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

- 515 Komisija je dodala, da se delež vrednosti prodaje, ki se upošteva za izračun globe, določi glede na stopnjo teže kršitve ter da se pri opredelitvi deleža, ki ga je treba upoštevati, upošteva več dejavnikov, kot so narava kršitve, skupni tržni delež vseh zadevnih podjetij, geografski obseg kršitve in to, ali je bila kršitev izvršena ali ne (točka 320 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 516 Po mnenju Komisije so naslovniki izpodbijanega sklepa v obravnavani zadevi sodelovali pri enotni in trajajoči kršitvi člena 101 PDEU z enotnim in skupnim protikonkurenčnim ciljem, in sicer pri omejevanju ali izkrivljanju običajnega spreminjanja cen v sektorju banan v Italiji, Grčiji in na Portugalskem ter izmenjavi informacij v zvezi s tem, pri čemer je kršitev zajemala usklajevanje strategije določanja prihodnjih cen ter ravni, spreminjanj in/ali gibanj cen in izmenjavo informacij o tem, kako v prihodnje ravnati na trgu v zvezi s cenami, kar že po naravi spada med najhujša omejevanja konkurence (točki 321 in 325 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 517 Komisija je nato v točkah od 326 do 328 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da se ocenjuje, da je leta 2004 skupni tržni delež družbe Chiquita in skupine Pacific znašal 50 % v Italiji, 30 % na Portugalskem in od 65 do 70 % v Grčiji, leta 2005 pa se ta tržni delež ocenjuje na 50 % za Italijo, 40 % za Portugalsko in 60 % za Grčijo. K temu je še dodala, da je omejevalni sporazum vključeval tri države članice, to so Grčija, Italija in Portugalska, sklenjeni sporazumi pa so se izvajali.
- 518 Komisija je sklenila, da je treba v obravnavani zadevi na podlagi meril, preučeni v točkah od 321 do 325 obrazložitve izpodbijanega sklepa, delež prodaje, ki ga je treba upoštevati, določiti na 15 % za vsa zadevna podjetja (točka 329 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 519 Komisija je v zvezi s trajanjem kršitve navedla, da bo upoštevala dejansko trajanje udeležbe podjetij pri kršitvi, to je osem mesecev in 12 dni, kar je zaokrožila navzdol, tako da se je izračun nanašal na osem mesecev, kar pomeni, da je količnik trajanja znašal 0,66 (2/3 celega leta) za vsako zadevno podjetje (točki 330 in 331 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 520 Kar zadeva dodatni znesek v višini od 15 do 25 % vrednosti prodaje, ki se prišteje osnovnemu znesku zaradi odvračilnega učinka, je Komisija menila, da je treba obračunati dodatni znesek v višini 15 % letne vrednosti prodaje za vsa zadevna podjetja (točki 332 in 333 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 521 Nazadnje je Komisija v zvezi s prilagoditvijo osnovnega zneska še navedla, da ni bila ugotovljena nobena oteževalna okoliščina. V zvezi z olajševalnimi okoliščinami je opozorila, da je bil v zadevi v zvezi s severno Evropo osnovni znesek zmanjšan za 60 %, da sta se tako upoštevala posebna regulativna ureditev v sektorju banan in dejstvo, da se je usklajevanje, dokazano v tej zadevi, nanašalo na referenčne cene. Ker to dvoje za obravnavano zadevo ne drži, je Komisija menila, da je treba za vsa zadevna podjetja uporabiti le 20-odstotno zmanjšanje osnovnega zneska. Tako je Komisija navedla, da kljub precejšnji podobnosti regulativnih ureditev, ki sta se uporabljali v času nastanka kršitve iz zadeve COMP/39.188 – Banane in v obravnavani zadevi, določanje cen v obravnavani zadevi ni zadevalo referenčnih cen, ki v južni Evropi niso obstajale, in da obstajajo celo dokazi o tem, da je tajno dogovarjanje vključevalo tudi cene na ravni dejanskih cen (točke od 336 do 340 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

C – Teža kršitve

- 522 Tožeče stranke trdijo, da je očitno, da Komisija ni pravilno ocenila teže zatrjevane kršitve.
- 523 Na prvem mestu tožeče stranke izpodbijajo trditev Komisije, da sta bili skupina Pacific in družba Chiquita udeleženi v „institucionaliziranem in sistematičnem kartelu za določanje cen“, saj je zatrjevana kršitev zelo daleč od tipičnega kartela za določanje cen, ravnanje strani pa je mogoče kvečjemu opredeliti kot neodvisno izmenjavo nenatančnih in nedoločnih informacij, ki se je nanašala

le na splošna gibanja na trgu in ki je potekala občasno med stiki z legitimnim ciljem. Zato naj Komisija ne bi pravilno ocenila teže zatrjevane kršitve, saj naj te že zaradi njene narave ne bi bilo nikakor mogoče opredeliti za omejevanje konkurence prek cilja.

524 Te argumentacije ni mogoče sprejeti, saj tožeče stranke le ponavljajo očitke Komisiji, ki so jih navedle že v okviru izpodbijanja ugotovitve kršitve. Vendar je bilo že v okviru preučitve tretjega tožbenega razloga ugotovljeno, da jim ni uspelo dokazati, da Komisija ni upravičeno trdila, da so bile udeležene v institucionaliziranem in sistematičnem kartelu za določanje cen ter da je kršitev iz obravnavane zadeve omejevanje konkurence prek cilja.

525 Ker je v točki 23 smernic iz leta 2006 jasno navedeno, da je pri horizontalnih sporazumih in usklajenih ravnanjih za določanje cen upoštevani delež na splošno v „zgornjem delu omenjenega razpona“, ter je iz iste točke razvidno, da bi morala biti stopnja pri najhujših omejitvah nad 15 %, je Komisija v obravnavani zadevi torej upravičeno uporabila 15-odstotno stopnjo, ki je minimalna vrednost „zgornjega dela razpona“ (glej v tem smislu sodbi Splošnega sodišča z dne 16. junija 2011 v združenih zadevah Team Relocations in drugi/Komisija, T-204/08 in T-212/08, ZOdl., str. II-3569, točka 94; Ziegler/Komisija, T-199/08, ZOdl., str. II-3507, točka 141, in sodbo v združenih zadevah Gosselin Group in Stichting Administratiekantoor Portielje/Komisija, T-208/08 in T-209/08, ZOdl., str. 3639, točka 131). Pomembno je namreč poudariti, da je Komisija z določitvijo 15 % vrednosti prodaje zadevnih strani uporabila polovico nižji delež od tistega, ki ga je mogoče na splošno določiti pri horizontalnih sporazumih ali usklajenih ravnanjih za določanje cen, to je 30 % (glej v tem smislu zgoraj v točki 388 navedeno sodbo Fresh Del Monte Produce/Komisija, točka 776).

526 Na drugem mestu tožeče stranke trdijo, da je treba pri določanju osnovnega zneska globe upoštevati tudi majhen skupni tržni delež ter zelo omejen geografski obseg kršitve, ki je vključeval le tri države članice in je obsegal samo 15 % celotnega evropskega trga banan v zadevnem obdobju.

527 To argumentacijo je treba zavrnilo.

528 Kar zadeva delež vrednosti prodaje, ki se upošteva pri določitvi spremenljivega deleža osnovnega zneska v skladu s točkami od 19 do 24 smernic iz leta 2006, in sicer v obravnavani zadevi 15 % (glej točko 518 zgoraj), je treba opozoriti, da smernice iz leta 2006 v točki 20 izrecno določajo, da se bo „[t]eža kršitve [...] presodila v vsakem posameznem primeru za vsako vrsto kršitve, ob upoštevanju vseh relevantnih okoliščin zadevnega primera“. Poleg tega so smernice iz leta 2006 uvedle bistveno spremembo metodologije za določitev glob. Odpravljena je bila zlasti razvrstitev kršitev v tri kategorije („manjše“, „resne“ in „zelo resne“) in uveden razpon od 0 do 30 %, da bi se omogočilo natančnejše razlikovanje. V skladu s točko 19 smernic iz leta 2006 mora biti osnovni znesek globe „povezan z deležem vrednosti prodaje, določenim glede na stopnjo teže kršitve“. V skladu s točko 21 smernic iz leta 2006 bo praviloma „upoštevani delež vrednosti prodaje določen v višini do 30 % vrednosti prodaje“ (zgoraj v točki 525 navedena sodba Ziegler/Komisija, točka 139, in zgoraj v točki 525 navedena sodba Gosselin Group in Stichting Administratiekantoor Portielje/Komisija, točka 129).

529 Zato Komisija ne more izvajati diskrecijske pravice, ki jo ima pri nalaganju glob, in tako določiti natančne stopnje med 0 in 30 %, ne da bi upoštevala posebne okoliščine primera. V točki 22 smernic iz leta 2006 je tako določeno, da bo „[p]ri odločitvi, ali bi moral biti delež vrednosti prodaje, ki se upošteva v posameznem primeru, v spodnjem ali zgornjem delu tega razpona, [...] Komisija upoštevala več dejavnikov, kot so narava kršitve, skupni tržni delež vseh zadevnih podjetij, geografski obseg kršitve in dejstvo, ali je bila kršitev izvršena ali ne“ (zgoraj v točki 525 navedena sodba Ziegler/Komisija, točka 140, in zgoraj v točki 525 navedena sodba Gosselin Group in Stichting Administratiekantoor Portielje/Komisija, točka 130).

530 Ta težava pri določanju natančnega odstotka je nekoliko manjša pri tajnih horizontalnih sporazumih in usklajenih ravnanjih za določanje cen in razdelitev trga, pri katerih bo na podlagi točke 23 smernic iz leta 2006 upoštevani delež prodaje na splošno v „zgornjem delu omenjenega razpona“. Iz te točke je

razvidno, da bi morala biti stopnja pri najtežjih kršitvah nad 15 % (zgoraj v točki 525 navedena sodba Ziegler/Komisija, točka 141, in zgoraj v točki 525 navedena sodba Gosselin Group in Stichting Administratiekantoor Portielje/Komisija, točka 131).

- 531 V obravnavani zadevi iz točke 329 obrazložitve izpodbijanega sklepa izhaja, da je bila 15-odstotna stopnja določena le na podlagi narave kršitve, medtem ko preostali dejavniki, navedeni v točkah od 326 do 328 obrazložitve izpodbijanega sklepa – to so skupni tržni delež strani, geografski obseg in izvajanje kršitve – niso imeli nobenega vpliva na odstotni delež, ki se je pri določanju osnovnega zneska upošteval zaradi teže kršitve.
- 532 Kadar pa se Komisija zadovolji z uporabo stopnje, ki je enaka ali skoraj enaka najnižji stopnji, predvideni za najtežje omejitve, ji ni treba upoštevati dodatnih elementov in okoliščin. Te je treba upoštevati, le če se uporabi višja stopnja (zgoraj v točki 525 navedena sodba Ziegler/Komisija, točka 142, in zgoraj v točki 525 navedena sodba Gosselin Group in Stichting Administratiekantoor Portielje/Komisija, točka 132).
- 533 Poleg tega se je treba strinjati s pripombo Komisije, da vrednost prodaje, ki je bila upoštevana pri določanju osnovnega zneska globe, in sicer prodaja na Portugalskem, v Italiji in Grčiji, že odraža omejen geografski obseg kartela.
- 534 Na tretjem mestu tožeče stranke trdijo, da Komisija ni dokazala, da je imela zatrjevana kršitev kakršen koli vpliv na trg, niti ni opravila nikakršne analize morebitnega konkretnega vpliva, čeprav naj v obravnavani zadevi ne bi bilo mogoče nikakor domnevati, da je lahko izmenjava informacij med dvema dobaviteljema (od tega enim majhnim) v zvezi s splošnimi gibanji na trgu, ki je zelo reguliran in pregleden, kakor koli vplivala na trg, pri čemer naj se poleg tega dejanske cene in gibanja cen v zadevnem obdobju ne bi skladali s cenami in gibanji, ki bi jih lahko pričakovali, če bi se omejevalni sporazum za določanje cen res izvajal.
- 535 Tudi te argumentacije ni mogoče sprejeti.
- 536 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je prvi primer omejevalnega sporazuma, ki je opisan v členu 101(1)(a) PDEU in za katerega je izrecno navedeno, da ni združljiv z notranjim trgom, prav primer sporazuma, ki „neposredno ali posredno določ[a] nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja“. Ravnanje na podlagi omejevalnega sporazuma je v skladu s členom 101(1) PDEU izrecno prepovedano, ker vključuje notranje omejevanje konkurence na notranjem trgu (glej v tem smislu zgoraj v točki 388 navedeno sodbo Fresh Del Monte Produce/Komisija, točka 768).
- 537 Člen 101 PDEU tako kot druga pravila konkurence iz Pogodbe ni namenjen le varstvu neposrednih interesov konkurentov ali potrošnikov, ampak tudi strukture trga in s tem konkurence kot take. Zato obstoj protikonkurenčnega cilja usklajenega ravnanja ne more biti odvisen od obstoja neposredne zveze med tem ravnanjem in cenami za potrošnike (zgoraj v točki 328 navedena sodba T-Mobile Netherlands in drugi, točki 38 in 39).
- 538 Iz sistema sankcij za kršitve pravil konkurence, kot je bil vzpostavljen z uredbama št. 17 in št. 1/2003 ter razložen v sodni praksi, je razvidno, da omejevalni sporazumi, kot so karteli, zaradi svoje narave zaslužijo najstrožje globe. Protikonkurenčno ravnanje namreč ni odločilno merilo za določitev višine glob (sodba Sodišča z dne 12. novembra 2009, Carbone-Lorraine/Komisija, C-554/08 P, ZOdl., str. I-189, točka 44; zgoraj v točki 388 navedena sodba Fresh Del Monte Produce/Komisija, točka 770).
- 539 K temu je treba še dodati, da smernice iz leta 2006 v nasprotju s Smernicami o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 15(2) Uredbe št. 17 in člena 65(5) Pogodbe [PJ] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 171), ne vključujejo več določbe o tem, da je treba pri presoji teže kršitve upoštevati „dejansko gospodarsko zmožnost kršiteljev, da povzročijo večjo škodo drugim

subjektom“, niti „dejanski vpliv [kršitve] na trg, kjer se to lahko meri“ (zgoraj v točki 525 navedena sodba Gosselin Group in Stichting Administratiekantoor Portielje/Komisija, točka 128, in zgoraj v točki 388 navedena sodba Fresh Del Monte Produce/Komisija, točka 772). Zato Komisiji pri določanju deleža vrednosti prodaje, ki ga je upoštevala na podlagi teže kršitve v skladu s točkami od 19 do 24 Smernic iz leta 2006, ni bilo treba upoštevati posledic kršitve.

540 Iz argumentacije tožečih strank ni razvidno, da bi izpodbijale zakonitost smernic iz leta 2006.

541 Iz navedenega izhaja, da je treba argumentacijo tožečih strank v zvezi z napačno presojo teže kršitve zavrniti.

D – Trajanje kršitve

542 Tožeče stranke trdijo, da Komisija ni pravilno analizirala trajanja kršitve. Komisija naj namreč ne bi pravno zadostno dokazala, da se je kršitev začela 28. julija 2004 in da je trajala do 8. aprila 2005, zato bi bilo treba trajanje domnevne kršitve skrajšati na največ en teden.

543 Treba je ugotoviti, da tožeče stranke ponavljajo trditve, s katerimi so izpodbijale dokaze, ki jih je predložila Komisija, te trditve pa so bile že preučene in zavrnjene v okviru tretjega tožbenega razloga. Po drugi strani je treba opozoriti, da je bilo med navedeno preučitvijo že ugotovljeno, da je Komisija storila napako, ker je menila, da je kršitev trajala neprekinjeno od 28. julija 2004 do 8. aprila 2005 (glej točki 497 in 499 zgoraj). Zato je treba ugotoviti, da je Komisija v točki 306 obrazložitev izpodbijanega sklepa napačno trdila, da so tožeče stranke kršitev izvajale osem mesecev in 12 dni. Ker je bilo v okviru preučitve tretjega tožbenega razlog (glej točko 498 zgoraj) ugotovljeno, da je kršitev trajala od 28. julija 2004 do 11. avgusta 2004 in od 20. januarja 2005 do 8. aprila 2005, je treba skleniti, da je kršitev trajala tri mesece in 11 dni.

E – Olajševalne okoliščine

544 Tožeče stranke opozarjajo, da je Komisija v odločbi, ki jo je sprejela v zadevi COMP/39.188 – Banane, osnovni znesek glob za vse strani znižala za 60 % z obrazložitvijo, da za sektor banan velja zelo posebna regulativna ureditev in da se je vrsta usklajevanja iz te odločbe nanašala na referenčne cene (točka 336 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

545 Komisija naj bi sicer izrecno priznala, da sta regulativna ureditev, ki se je uporabljala v času kršitve, na katero se je nanašala odločba v zadevi COMP/39.188 – Banane, in ureditev iz obravnavane zadeve delovali po pravilih, ki so bila v veliki meri enaka, vendar naj bi v obravnavani zadevi kljub temu zavrnila odobritev enakega znižanja kot v zadevi COMP/39.188 – Banane, ker vrsta referenčnih cen, kot je bila ugotovljena v zadevi COMP/39.188 – Banane, v južni Evropi ni obstajala in ker je zatrjevana kršitev v južni Evropi vključevala usklajevanje cen na ravni dejanskih cen, zato je bil osnovni znesek globe znižan le za 20 % (točki 338 in 339 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

546 Vendar tožeče stranke trdijo, da družbi PFCI in Chiquita nista sklenili nobene oblike dogovora o določanju cen ali usklajevanju v zvezi s cenami in da sta še toliko manj usklajevali raven dejanskih cen, zelo redke izmenjave nedoločnih informacij o splošnem gibanju na trgu med stiki z legitimnim ciljem pa so bile potencialno veliko manj škodljive kot razprave v zvezi z referenčnimi cenami, iz zadeve COMP/39.188 – Banane, ki so se organizirale vsak teden. Zato bi bilo treba kakršno koli globo, naloženo skupini Pacific v obravnavani zadevi, znižati vsaj za 60 %.

547 To argumentacijo je treba zavrniti.

- 548 Uvodoma je treba opozoriti – kot je bilo že navedeno v točki 510 zgoraj – da točka 29 smernic iz leta 2006 določa prilagoditev osnovnega zneska globe glede na nekatere olajševalne okoliščine in da je v njej naveden neizčrpen seznam okoliščin, ki lahko pod nekaterimi pogoji omogočijo znižanje tega osnovnega zneska (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 25. oktobra 2011, *Aragonesas Industrias y Energía/Komisija*, T-348/08, ZOdl., str. II-7583, točki 279 in 280).
- 549 Ker smernice iz leta 2006 olajševalnih okoliščin, ki jih je mogoče upoštevati, ne določajo kot obveznih, je treba šteti, da si je Komisija pri splošni presoji pomena morebitnega zmanjšanja zneska glob na podlagi olajševalnih okoliščin pridržala določeno diskrecijsko pravico (sodba Splošnega sodišča z dne 15. septembra 2011, *Lucite International in Lucite International UK/Komisija*, T-216/06, neobjavljena v ZOdl., točka 92).
- 550 Najprej je treba še enkrat zavrtni trditev tožečih strank, da družbi PFCI in Chiquita nista sklenili nobene oblike dogovora o določanju cen ali usklajevanju v zvezi s cenami in da nista usklajevali niti ravni dejanskih cen, saj je bilo že v okviru preučitve tretjega tožbenega razloga ugotovljeno, da je Komisija upravičeno menila, da sta bili strani udeleženi v institucionaliziranem in sistematičnem kartelu za določanje cen, ki je vključeval tudi usklajevanje cen na ravni dejanskih cen.
- 551 Dalje je treba podobno kot Komisija (točka 339 obrazložitve izpodbijanega sklepa) ugotoviti, da je bilo znižanje v zadevi v zvezi s severno Evropo utemeljeno z dejavnikoma, ki sta se vzajemno krepila, to je obstojem posebne regulativne ureditve in usklajevanjem zgolj referenčnih cen, medtem ko v kršitvi iz obravnavane zadeve drugi od navedenih dejavnikov ni bil ugotovljen, kar pomeni, da ta del povezave dejavnikov, ki sta se medsebojno krepila in s katerima je bilo v zadevi v zvezi s severno Evropo utemeljeno 60-odstotno znižanje, v tej zadevi manjka.
- 552 Nazadnje je v zvezi s tem primerno spomniti, da je Sodišče že večkrat presodilo, da se predhodna praksa odločanja Komisije ne šteje za pravni okvir za globe na področju konkurence in da so sklepi v zvezi z drugimi zadevami pokazatelji za ugotavljanje, ali gre za diskriminacijo (sodba Sodišča z dne 21. septembra 2006, *JCB Service/Komisija*, C-167/04 P, ZOdl., str. I-8935, točka 205). Komisija ima pri določanju višine glob široko diskrecijsko pravico in ni vezana s prejšnjimi presojami. Iz tega sledi, da se pri sodišču Unije tožeče stranke ne morejo sklicevati na politiko odločanja Komisije (zgoraj v točki 503 navedena sodba *Archer Daniels Midland/Komisija*, točka 82, in zgoraj v točki 112 navedena sodba *Erste Group Bank in drugi/Komisija*, točka 123).
- 553 Ta ugotovitev velja tudi pri zahtevi po znižanju globe na podlagi tega, da je Komisija v drugih sklepih odobrila znižanje zaradi „izjemnih okoliščin“. Samo dejstvo, da je Komisija v predhodni praksi odločanja odobrila neko stopnjo znižanja za določeno ravnanje, še ne pomeni, da mora enako sorazmerno znižanje dodeliti pri presoji podobnega ravnanja v okviru poznejšega upravnega postopka. Komisija ima na področju določanja višine glob diskrecijsko pravico, ki ji omogoča, da v vsakem trenutku v okviru omejitev, določenih v Uredbi št. 1/2003, dvigne splošno višino glob, če je to potrebno za zagotavljanje izvrševanja politike Unije o konkurenci (zgoraj v točki 124 navedena sodba *Dansk Rørindustri in drugi/Komisija*, točki 190 in 191).
- 554 Iz navedenega izhaja, da je treba očitke tožečih strank v zvezi s tem, da je bilo na podlagi olajševalnih okoliščin odobreno premajhno znižanje, zavrtni.

F – Spoštovanje načela prepovedi diskriminacije pri izračunu globe

- 555 Tožeče stranke trdijo, da spis Komisije vsebuje jasne listinske dokaze v zvezi s specifičnimi razpravami med konkurentkami o cenah, v katere družba PFCI ni bila vključena, in v zvezi s tem navajajo interno elektronsko sporočilo [*zaupno*] z dne 2. marca 2005, v katerem je navedeno: „Govoril sem z [*zaupno*], ki je potrdil, da bodo poskušali zvišati za 0,5 EUR, da bo postavka povsod 17,00.“ Ker se je Komisija

odločila, da kljub dokazom iz svojega spisa ne bo naložila globe [zaupno] in [zaupno], je to, da je globo naložila družbi PFCI, očitna kršitev načela prepovedi diskriminacije, zagotovljenega s členom 20 Listine o temeljnih pravicah.

- 556 Te utemeljitve ni mogoče sprejeti, saj se tožeče stranke za to, da bi se same izognile sankciji zaradi kršitve člena 101 PDEU, ne morejo sklicevati na to, da druga podjetja niso bila sankcionirana, sploh če sodišče niti ne odloča o položaju teh drugih podjetij (glej zgoraj v točki 461 navedeno sodbo Hoek Loos/Komisija, točka 62 in navedena sodna praksa).
- 557 Tudi če bi torej obstajali gospodarski subjekti v podobnem položaju kot tožeče stranke in zoper njih ne bi bil uveden postopek, iz ustaljene sodne prakse izhaja, da na podlagi take okoliščine ni mogoče zavrniti kršitve, ki se očita tem tožečim strankam, če je bila ustrezno dokazana (zgoraj v točki 176 navedena sodba Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija, točka 146; zgoraj v točki 461 navedeni sodbi KE KELIT/Komisija, točka 101, in Tokai Carbon in drugi/Komisija, točka 397).
- 558 Nazadnje, tudi če bi Komisija neupravičeno opustila sankcioniranje [zaupno] in [zaupno], je treba opozoriti, da se mora spoštovanje načela enakega obravnavanja ujemati s spoštovanjem načela zakonitosti, po katerem se nihče ne more v svojo korist sklicevati na nezakonitost, storjeno v korist drugih (sodba Sodišča z dne 4. julija 1985, Williams/Računsko sodišče, 134/84, Recueil, str. 2225, točka 14; sodbe Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998, SCA Holding/Komisija, T-327/94, Recueil, str. II-1373, točka 160, po pritožbi potrjena s sodbo Sodišča z dne 16. novembra 2000, SCA Holding/Komisija, C-297/98 P, Recueil, str. I-10101, in z dne 20. marca 2002, LR AF 1998/Komisija, T-23/99, Recueil, str. II-1705, točka 367).
- 559 Iz navedenega izhaja, da je treba očitek v zvezi s kršitvijo načela prepovedi diskriminacije pri izračunu globe zavrniti, zato je treba ta tožbeni razlog tudi v celoti zavrniti.

III – Določitev končnega zneska globe

- 560 Na prvem mestu je treba opozoriti, da je Komisija v točki 314 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da je osnovni znesek globe, ki se naloži zadevnim podjetjem, določen glede na vrednost prodaje blaga ali storitev podjetja, neposredno ali posredno povezane s kršitvijo, na upoštevnem geografskem območju znotraj ozemlja EGP. Komisija je še dodala, da se običajno opre na prodajo, ki so jo podjetja opravila v zadnjem celem letu kršitve, vendar je treba v obravnavani zadevi zaradi kratkotrajnosti kršitve, ki zajema del dveh koledarskih let, odstopiti od tega načela. Tako se je Komisija pri izračunu osnovnega zneska glob oprla na oceno letne vrednosti prodaje na podlagi dejanske vrednosti prodaje, ki so jo opravila podjetja v osmih mesecih, kolikor je trajala njihova udeležba pri kršitvi, to je od avgusta 2004 do marca 2005. Za skupino Pacific je ta ocena letne vrednosti prodaje znašala 44.599.308 EUR (točka 318 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 561 Treba je ugotoviti, da se je enotna in ponavljajoča se kršitev, ki se v obravnavani zadevi pripisuje tožečim strankam, začela 28. julija 2004 in končala 8. aprila 2005. K temu je treba dodati, da tožeče stranke ne izpodbijajo izračuna Komisije, predstavljenega v točki 560 zgoraj, niti metode za določitev ocene letne vrednosti prodaje na podlagi dejanske vrednosti prodaje v približno osmih mesecih od začetka enotne in ponavljajoče se kršitve do njenega konca, ki je bila uporabljena za izračun osnovnega zneska globe.
- 562 Na drugem mestu je treba – kot je to storila Komisija (točka 313 obrazložitve izpodbijanega sklepa) – v skladu z navedbami iz točke 508 zgoraj opozoriti, da na podlagi smernic iz leta 2006 osnovni znesek globe za vsako od strani vključuje vstopno tarifo in spremenljiv znesek. Vstopna tarifa se ujema z upoštevanim deležem vrednosti prodaje, spremenljivi znesek pa se ujema z deležem navedene vrednosti prodaje, pomnoženim s številom let udeležbe podjetja pri kršitvi.

- 563 V obravnavani zadevi je Komisija vstopno tarifo določila na 15 % upoštevane vrednosti prodaje (točka 333 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Kar zadeva spremenljivi znesek, je Komisija določila delež vrednosti prodaje, ki ga je treba upoštevati za spremenljivi znesek, na 15 % (točka 329 obrazložitve izpodbijanega sklepa), nato pa je še navedla, da je, namesto da bi obdobja zaokročila, kot se predlaga v točki 24 smernic iz leta 2006, upoštevala dejansko trajanje udeležbe zadevnih podjetij pri kršitvi, izračunano sorazmerno na mesečni osnovi in zaokroženo navzdol, da je tako upoštevala udeležbo posameznih podjetij pri kršitvi (točka 331 obrazložitve izpodbijanega sklepa). Ker je v obravnavani zadevi Komisija upoštevala trajanje osem mesecev in 12 dni, se je izračun nanašal na osem mesecev, kar pomeni, da je količnik trajanja znašal 0,66 (dve tretjini celega leta).
- 564 Ker je bilo v točkah 498 in 543 zgoraj ugotovljeno, da enotna in ponavljajoča se kršitev iz obravnavane zadeve ni trajala osem mesecev in 12 dni, temveč tri mesece in 11 dni, količnik, ki ga je treba uporabiti na podlagi trajanja kršitve, ne znaša 0,66 (dve tretjini celega leta), ampak 0,25 (četrtnina celega leta). Po drugi strani pa se odstotni delež vrednosti prodaje, ki ga je upoštevala Komisija pri izračunu obeh sestavnih delov osnovnega zneska, ne spremeni in torej znaša 15 %. Osnovni znesek globe se torej izračuna tako: spremenljivi del osnovnega zneska se izračuna tako, da se 15 % vrednosti prodaje (6 689 896,20 EUR) pomnoži z 0,25 (1 672 474,05 EUR), medtem ko nespremenljivi del osnovnega zneska (vstopna tarifa) ostane tak, kot ga je izračunala Komisija, to je 15 % vrednosti prodaje (6 689 896,20 EUR), kar pomeni, da zaokroženi končni osnovni znesek znaša 8.362.000 EUR. V skladu z navedbami iz točke 340 obrazložitve izpodbijanega sklepa je treba ta osnovni znesek na podlagi olajševalnih okoliščin nato zmanjšati za 20 % in torej znaša 6.689.600 EUR. Nazadnje je treba ta znesek zaokrožiti na 6.689.000 EUR.

Stroški

- 565 V skladu s členom 87(3) Poslovnika lahko Splošno sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka uspe samo deloma.
- 566 Ker so v obravnavani zadevi tožeče stranke uspele s predlogom za razglasitev delne ničnosti izpodbijanega sklepa, je treba odločiti, da Komisija nosi dve tretjini stroškov tožečih strank in polovico svojih stroškov. Tožeče stranke nosijo tretjino svojih stroškov in polovico stroškov Komisije.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (drugi senat)

razsodilo:

- 1. Člen 1 Sklepa Komisije C(2011) 7273 final z dne 12. oktobra 2011 o postopku na podlagi člena 101 [PDEU] (Zadeva COMP/39.482 – Tropski sadeži (Banane)) se v zvezi z družbami FSL Holdings, Firma Léon Van Parys in Pacific Fruit Company Italy SpA razglasi za ničen v delu, v katerem se nanaša na obdobje od 11. avgusta 2004 do 19. januarja 2005.**
- 2. Člen 2 Sklepa C(2011) 7273 se razglasi za ničen v delu, v katerem je z njim družbam FSL Holdings, Firma Léon Van Parys in Pacific Fruit Company Italy naložena globa v višini 8.919.000 EUR.**
- 3. Znesek globe, naložene družbam FSL Holdings, Firma Léon Van Parys in Pacific Fruit Company Italy, iz člena 2 Sklepa C(2011) 7273 final se določi na 6.689.000 EUR.**
- 4. V preostalem se tožba zavrne.**
- 5. Družbe FSL Holdings, Firma Léon Van Parys in Pacific Fruit Company Italy nosijo tretjino svojih stroškov in polovico stroškov Evropske komisije.**
- 6. Komisija nosi polovico svojih stroškov in dve tretjini stroškov družb FSL Holdings, Firma Léon Van Parys in Pacific Fruit Company Italy.**

Martins Ribeiro

Gervasoni

Madise

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourggu, 16. junija 2015.

Podpisi

Kazalo

Dejansko stanjeII – 2	1
Izpodbijani sklepII – 4	3
Postopek in predlogi strankII – 7	6
PravoII – 8	7
I – Primarni predlog za razglasitev ničnosti izpodbijanega sklepaII – 9	7
A – Tožbeni razlog v zvezi z bistvenimi kršitvami postopka in kršitvijo pravice do obrambeII – 9	7
1. Uvodne ugotovitveII – 9	8
2. Očitek v zvezi s tem, da so bili kot dokazi uporabljeni dokumenti, ki jih je posređoval italijanski davčni organII – 13	10
a) Dokumenti, ki se izpodbijajo kot nedopustni dokaziIII – 14	11
b) Dopustnost dokumentov, ki jih je kot dokaze posređoval italijanski davčni organII – 15	12
c) Zagotovitev pravice do obrambe tožečih strank s strani KomisijeII – 18	15
3. Očitek v zvezi z uporabo dokumentov iz drugih spisovII – 20	16
B – Tožbeni razlog v zvezi z izvajanjem nezakonitega pritiska na prosilca za imuniteto in zlorabo pooblastilIII – 21	17
1. Uvodne ugotovitveII – 21	17
a) Program prizanesljivostiIII – 21	17
b) Obseg obveznosti sodelovanjaII – 24	19
2. Izpodbijani sklepII – 25	20
3. Elementi, ki jih navajajo tožeče strankeII – 27	22
C – Tožbeni razlog v zvezi z nezadostnimi dokazi za kršitev člena 101(1) PDEUII – 35	28
1. Prvi del tožbenega razloga: napačna presoja dokazovII – 35	28
a) Uvodne ugotovitveII – 35	28
Načela v zvezi z dokaznim bremenomII – 35	28
Povzetek dokazov, na katere se je v obravnavani zadevi sklicevala KomisijaII – 38	31
b) Presoja dokazov v obravnavani zadeviII – 39	32

Zapiski P1 in delovno kosilo 28. julija 2004II – 40	32
– Verodostojnost zapiskov P1II – 40	32
– Razlaga, ki jo tožeče stranke predlagajo v zvezi z zapiski o delovnem kosilu 28. julija 2004 II – 47	38
– Obstoj obremenilnih dokazov, ki kažejo na obstoj protikonkurenčnega sporazumaII – 54 ..	43
Nadaljnji stiki med družbama Chiquita in PFCI po 28. juliju 2004II – 55.....	45
– Telefonski izpiski P1II – 55	45
– Zapiski P1 iz avgusta 2004II – 56	46
Dodatni stiki od februarja 2005 do aprila 2005II – 60	49
– Izpodbijani sklepII – 60	49
– Kontekst in okoliščine elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57II – 61 ...	50
– Razlaga elektronskega sporočila, poslanega 11. aprila 2005 ob 9.57, ki jo predlagajo tožeče strankeII – 64	52
– Izjave družbe Chiquita in C1 v zvezi z elektronskim sporočilom, poslanim 11. aprila 2005 ob 9.57II – 70	57
Izjave družbe Chiquita in C1II – 71	57
– Uvodne ugotovitveII – 71	57
– Izpodbijani sklepII – 73	59
– Argumentacija, s katero tožeče stranke izpodbijajo dokazno vrednost izjav družbe Chiquita in C1II – 74.....	60
2. Drugi del tretjega tožbenega razloga: trditev, da s predloženimi dokazi ni mogoče potrditi ugotovitve kršitveII – 87	70
a) Uvodne ugotovitveII – 87	70
b) Izpodbijani sklepII – 91	74
c) Obstoj sporazuma ali usklajenega ravnanjaII – 92	74
d) Obstoj protikonkurenčnega cilja oziroma poslediceII – 97	78
e) Obstoj enotne in trajajoče kršitveII – 98	80
II – Podredni predlogi, ki se nanašajo na odpravo ali znižanje globeII – 104	85
A – Uvodne ugotovitveII – 105	85
B – Izpodbijani sklepII – 108.....	87
C – Teža kršitveII – 109	89

D – Trajanje kršitveII – 113	91
E – Olajševalne okoliščineII – 113	92
F – Spoštovanje načela prepovedi diskriminacije pri izračunu globeII – 115	93
III – Določitev končnega zneska globeII – 116	94
StroškiII – 117	95